

Concretisering referentieniveaus schrijven en lezen in het vo

45 Studies & Onderzoek

SLO • nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling

April 2010

45 Concretisering referentieniveaus schrijven en lezen in het voortgezet onderwijs

Theun Meestringa, Clary Ravesloot en Hans de Vries

Juni 2010

slo

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Verantwoording

© 2010 Stichting leerplanontwikkeling (SLO), Enschede

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Auteurs: Theun Meestringa, Clary Ravessloot en Hans de Vries

De reeks staat onder redactie van: Theun Meestringa, lid van de projectgroep Nederlands VO

In samenwerking met: Hanneke Aerts (Twents Carmel College, locatie De Thij, Oldenzaal); Cora van den Bergh (Driestar College, Lekkerkerk); Gert Broekema (Gomarus College, Groningen); Marianne Cramer (Gooise Scholenfederate, vestiging A. Roland Holst College, Hilversum); Klaas Heemskerk (Picasso Lyceum, Zoetermeer); Lisette Jansen (Jan van Brabant College, Helmond); Joke Kok-Hamersma (VeenLanden College, Mijdrecht); Loes Lauteslager, (A. Roland Holst College, Hilversum), Anne Marie van der Meer-Leijh (Alfrink College, Zoetermeer); Maria van Riel-Eerden (d'Oultremontcollege, Drunen); Marian Rodenburg-Tiebie (Clusius College, Castricum); Thera Spruijt-van Loon (Ashram College, Nieuwkoop); Inge de Vries (Alfrink College, Zoetermeer); Hetty van Veen (Ashram College, Nieuwkoop); Ge Verstegen (Stedelijke Scholengemeenschap Nijmegen); Marjan Wessels-Wieringa (De Nieuwe Veste, Coevorden); Anyo Zuidema (Clusius College, Castricum); Leontine van den Berg, Atty Tordoir, Bert de Vos (APS, Utrecht); Dirkje Ebbers, Tidde Ekens & Bart van der Leeuw (SLO)

In opdracht: Ministerie van OCW

Informatie

SLO

Afdeling Tweede Fase

Postbus 2041, 7500 CA Enschede

Telefoon (053) 4840 662

Internet: www.slo.nl

E-mail: tweedefase@slo.nl

AN: 3.5541.293

Inhoud

1.	Inleiding	5
2.	Werkwijze	7
3.	Treffende voorbeelden Schrijven	9
3.1	Correspondentie	9
3.2	Artikelen, betogen	29
4.	Treffende voorbeelden Lezen Zakelijke teksten	71
5.	Samenvatting en conclusie	107
5.1	Opbrengst	107
5.2	Praktijkkennis van docenten	108
5.3	Ervaringen met het Referentiekader	112
5.4	Conclusies	115
	Literatuur	117

1. Inleiding

Op 15 januari 2010 heeft de ministerraad ingestemd met de wettelijke vastlegging van het Referentiekader taal en rekenen via een bovensectorale wetgeving. De basis hiervoor is gelegd in de rapporten van de Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen (2008, 2009). Daarmee is vast komen te staan dat scholen en docenten in het voortgezet onderwijs met het Referentiekader zullen moeten (leren) werken. SLO heeft als doel de referentieniveaus concreet te maken en zo ervaring op te doen met het werken ermee. In 2009 is met ongeveer twintig docenten onderzocht:

1. Welke voorbeelden te vinden zijn van schrijfproducten en lees- en schrijfopdrachten op de vier niveaus van het referentiekader taal.
2. Hoe het werken met het referentiekader taal zich verhoudt tot de praktijkkennis en -ervaring van docenten.

In dit verslag vindt de lezer de gevonden voorbeelden, waarbij steeds toegelicht wordt waarom de opdracht en/of het schrijfproduct als treffend voorbeeld van het niveau 1F, 2F, 3F of 4F beoordeeld is (hoofdstuk 3 en 4). Ook rapporteren we hoe we die voorbeelden hebben gevonden (in hoofdstuk 2) en welke inzichten het werken met het Referentiekader heeft opgeleverd, mede in relatie tot de praktijkkennis die docenten inzetten bij het beoordelen van opdrachten en leerlingprestaties (hoofdstuk 5).

Voor *schrijven* onderscheidt het referentiekader:

1. Correspondentie.
2. Formulieren invullen, berichten, advertenties en aantekeningen.
3. Verslagen, werkstukken, samenvattingen, artikelen.
4. Vrij schrijven.

Alleen van de eerste en de derde categorie zijn voorbeelden gevonden. Van Correspondentie alleen op de niveaus 1F, 2F en 3F. Van Verslagen, werkstukken, samenvattingen, artikelen zijn voorbeelden gevonden op alle niveaus. Deze taken komen in het voortgezet onderwijs veel voor. De gevonden voorbeelden staan toegelicht in hoofdstuk 3.

Voor *lezen* maakt het referentiekader onderscheid in het lezen van Zakelijke teksten en het lezen van Fictionele, narratieve en literaire teksten. We hebben ons in eerste instantie beperkt tot het lezen van Zakelijke teksten, vanwege het relatief grote belang daarvan. Bij het lezen van zakelijke teksten maakt het referentiekader onderscheid tussen:

1. Lezen van informatieve teksten.
2. Lezen van instructies.
3. Lezen van betogende teksten.

Voorbeelden van de eerste en de derde categorie worden in hoofdstuk 4 gepresenteerd en toegelicht.

We hopen dat we met dit rapport een bijdrage leveren aan een succesvolle implementatie van het Referentiekader taal.

Theun Meestringa, Clary Ravesloot en Hans de Vries

2. Werkwijze

Via een oproep op de vakcommunity Nederlands van digischool.nl en de websites www.slo.nl en www.taalenrekenen.nl zijn docenten gevraagd mee te werken aan de concretisering van de niveaus van taalbeheersing. Deze oproep bevat de volgende argumentatie.

"Hoewel de niveaubeschrijvingen beter dan kerndoelen of eindtermen aangeven wat van leerlingen op de opeenvolgende drempelniveaus verwacht wordt, zal het werken met de niveaubeschrijvingen veel overleg en oefening vragen. SLO start een project dat als doel heeft de niveaubeschrijvingen voor taal verder te concretiseren, opdat docenten beter in staat zullen zijn in de praktijk met de niveaubeschrijvingen te werken. Dit project richt zich op niveaus 2F, 3F en 4F die het eindniveau van respectievelijk vmbo/eind onderbouw, havo en vwo beschrijven. In samenwerking met docenten willen we komen tot een aantal voorbeeldtaken en voorbeeldproducten (van leerlingen) op de niveaus 2F, 3F en 4F. Ook willen we voorbeeldopdrachten en -producten beschrijven die tussenstadia van beheersingsniveau representeren. We willen proberen samen zicht te krijgen op de precieze criteria die van invloed zijn op de inschatting van het niveau van opdrachten en producten. In 2009 richtten we ons op 'schrijven' en 'lezen'.

U kunt vanuit uw praktijk als docent Nederlands een belangrijke bijdrage aan dit project leveren. We hopen dat u daartoe bereid bent.

Als u besluit mee te doen, wordt het volgende van u verwacht:

1. Het verzamelen van leerlingproducten op het terrein van lees- schrijfvaardigheid. Daarbij gaat het zowel om producten die in het kader van het schoolexamen gemaakt zijn, als om producten die in niet-examenklassen zijn gemaakt. Bij lezen gaat het niet alleen om de 'standaard' tekst-met-vragen', maar ook om functionele leesopdrachten (zoekend lezen, studerend lezen).
2. Het verzamelen van lees- en schrijfopdrachten die aanleiding hebben gegeven tot de leerlingproducten.
3. Het (liefst digitaal) opsturen van de leerlingproducten en de opdrachten.
4. Het deelnemen aan vier middagsessies (van 14 tot 17 uur), twee voor lezen en twee voor schrijven. Tijdens deze sessies selecteert u samen met collega's, onder begeleiding van SLO-ers, voorbeeldopdrachten en -producten van leerlingen en formuleert u criteria op basis waarvan u tot uw keuze komt."

In samenwerking met de docenten die zich hierop aangemeld hebben, zijn vele leerlingproducten en lees- en schrijfopdrachten verzameld. Daaruit zijn veertig zakelijke teksten (artikelen en betogen), veertig brieven met de bijbehorende opdrachten en vijftig leesteksten met vragen en opdrachten geselecteerd. De selectiecriteria daarbij zijn, dat de variatie in leerlingproducten en leesteksten uit het aanbod gehandhaafd bleef, en dat verschillende leerjaren en schooltypen van het voortgezet onderwijs ongeveer evenredig vertegenwoordigd moeten zijn. De geselecteerde leerlingproducten en leesteksten zijn in willekeurige volgorde gebundeld in steeds vijf pakketjes van tien tot twaalf teksten met opdrachten.

Groepen van maximaal vier docenten hebben vervolgens op de bijeenkomsten de opdracht gekregen de voorliggende leerlingproducten te ordenen naar kwaliteit en aan te geven welke overwegingen zij daarbij hanteren. Het doel van deze stap is de praktijkkennis van docenten boven tafel te krijgen en voorliggende teksten en –opdrachten goed te leren kennen. Eerst lezen de deelnemers ieder voor zichzelf de door leerlingen geschreven teksten (artikelen, betogen met de daarbij behorende opdrachten) en leggen deze in volgorde van minst goed naar best. Vervolgens proberen de deelnemers gezamenlijk tot een volgorde te komen. Voor de gemaakte keuzes geven zij argumenten en geprobeerd wordt tot een gezamenlijke argumentatie te komen. Eerst worden de argumenten bij de eerste twee teksten van het setje uitgewisseld. Vervolgens wordt per volgend product beargumenteerd waarom het beter of slechter is dan de andere, ernaast liggende producten, enzovoort. In een tweede ronde worden de brieven op dezelfde manier behandeld.

In de daarop volgende bijeenkomst zijn dezelfde groepen opnieuw aan de slag gegaan met dezelfde opdrachten en leerlingproducten als in de eerste bijeenkomst gewerkt is. Nu worden de leerlingproducten langs de meetlat van de referentieniveaus gelegd. Het doel van deze stap is om treffende voorbeelden te vinden en ervaring op te doen met het Referentiekader. Weer wordt gewerkt in twee rondes: één waarin de artikelen en betogen aan de orde komen, één waarin de brieven aan de orde komen. Er wordt gewerkt volgens de in de eerste ronde bepaalde volgorde van laag naar hoog. Daarbij wordt steeds eerst de gegeven opdracht beoordeeld: tot op welk niveau geeft deze opdracht de leerling ruimte om te presteren? De formulering van de opdracht kan door wat er gevraagd wordt of door de mate van voorstructurering mede bepalen wat de leerling kan laten zien (geeft richting aan op welk niveau de leerlingprestatie beoordeeld zal worden). Daarna worden de leerlingproducten beoordeeld: op welk niveau voldoet deze leerlingprestatie aan alle kenmerken van de taakuitvoering zoals die in het referentiekader beschreven zijn. Als de prestatie aan alle kenmerken voldoet: in hoeverre is dit ook het geval voor een niveau hoger? Of wordt deze leerlingprestatie beoordeeld als een prestatie 'onderweg naar' niveau 1F, 2F, 3F, 4F? Deelnemers proberen het eens te worden over de onderbouwing van de plaats op de meetlat, geredeneerd vanuit de niveaubeschrijvingen.

Vervolgens is dezelfde procedure gehanteerd met de bundels met leesteksten en leesopdrachten.

De groepen docenten zijn geleid door SLO-medewerkers, die ook van de besprekingen verslag gelegd hebben.

De leerlingproducten en bijbehorende opdrachten en de leesopdrachten die via deze procedure als 'op niveau' beoordeeld zijn, zijn in deze publicatie verzameld. Voor de toelichting bij de treffende voorbeelden is dankbaar gebruik gemaakt van de opmerkingen die de docenten in dit proces bij de teksten en opdrachten hebben gemaakt.

3. Treffende voorbeelden Schrijven

In dit hoofdstuk geven we de treffende voorbeelden weer van de schrijfproducten op respectievelijk 1F, 2F, 3F en 4F weer, die we via de in het vorige hoofdstuk beschreven procedure op het spoor zijn gekomen. In de eerste paragraaf staan de gevonden brieven, in het tweede hoofdstuk de gevonden artikelen en betogen.

Steeds wordt eerst de tekst van de leerling weergegeven, waarna de opdracht volgt (in een enkel geval ontbreekt die). In de eerste tabel daaronder wordt eerst de opdracht getypeerd, door aan te geven uit welke klas die komt, op welk niveau de tekst is beoordeeld en wordt de opdracht kort beschreven, voor zover bekend. In de tweede tabel wordt de tekst in het licht van de gegeven opdracht besproken op de zes kenmerken van de taakomschrijving uit het referentiekader. Deze kenmerken staan voor het gemak van de lezer in de middelste kolom geciteerd. Tot slot volgt nog een korte toelichting op de keuze van het voorbeeld voor het betreffende niveau.

3.1 Correspondentie

3.1.1 1F

Smikkelrepen, de opdracht
<p>LES 5 Opdracht overtuigende brief schrijven, versie 2</p> <p>Schrijf een tweede versie van de brief die je vorige week hebt geschreven aan de directie van Smikkel. Voor alle duidelijkheid vind je onderaan dit papier nog een keer de originele opdracht.</p> <p>Let op:</p> <ul style="list-style-type: none">
○ Bij deze brief hoort het invulformulier Nadenken over het schrijven van de brief aan de Smikkeldirectie. Opdracht 1 t/m 3 van dat formulier moet je maken voordat je met het schrijven van de tweede versie begint.
○ Deze tweede versie van je brief komt ook in je dossier.
○ Bewaar je brief weer op een diskette.
○ Print je brief en lever hem weer bij mij in.
○ Lever ook je envelop weer bij mij in. <p>Stel je voor:</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"><p>Op de verpakking van de Smikkelrepen die je wel eens eet, heb je zien staan dat je twee gratis bioscoopkaartjes kunt krijgen. Op de verpakking staat:</p><p>SPAAR VOOR TWEE GRATIS BIOSCOOPKAARTJES!!! Dit moet je doen: Op de wikkels van de Smikkelrepen zit 1 spaarpunt. Spaar 10 punten en stuur deze in een voldoende gefrankeerde envelop naar: Smikkel Sbaaractie, Postbus 3333, 1273 KB Etten-Leur, Nederland.</p></div>

Stuur ook €0,39 aan postzegel mee voor de portokosten. Vermeld duidelijk je naam, adres, postcode en woonplaats en de gratis (GRATIS!) bioscoopkaartjes worden dan zo spoedig mogelijk thuisgestuurd.
Deze actie loopt tot 20 april 2007.

Het is 25 april 2007. Je hebt 8 punten bij elkaar gespaard, maar nu kun je nergens meer repen met punten vinden. Op de repen in de winkels zit geen spaarpunt meer, hoewel het nog geen 30 april is. Je hebt je 10 punten dus niet bij elkaar kunnen krijgen.

Je stuurt daarom je 8 punten op en doet er twee hele wikkels zonder punt bij.

Schrijf een brief die je opstuurt met de punten en wikkels. Vertel waarom je geen tien punten kunt opsturen. Overtuig het bedrijf Smikkel ervan dat jij die twee bioscoopkaartjes wilt ontvangen en dat jij er niets aan kunt doen dat je geen tien punten hebt. **Zorg ervoor dat ze jou de bioscoopkaartjes toch sturen!**

Schrijf daarna de envelop.

Smikkelrepen, de leerlingtekst

Geachte meneer/mevrouw van de smikkelrepen,

Ik heb gehoord van de bioscoopkaarten actie. Ik vind het een hele leuke actie, alleen ik heb net 8 punten en ik ben de hele tijd al aan het zoeken naar meer smikkel bikkel repen. Maar ik kan ze niet meer vinden in de supermarkten. En ik zou zo graag nog 2 spaarpunten willen. Want ik ben nog maar 1 keer naar de bioscoop geweest. Want mijn ouders willen me niet betalen omdat ze het onzin vinden om naar de bioscoop te gaan. En ik krijg geen zakgeld omdat we niet zoveel geld hebben. Ik vind het echt niet leuk ik zou zo graag nog een keer naar de bioscoop willen. Ik lig wel ziek op de bank van de smikkel repen. Ik heb wel tien smikkel repen gegeten maar ik had niet door dat op de laatste twee geen punten op zaten. Zouden jullie zo vriendelijk willen zijn om mij nog 2 punten willen geven.

Groeten,

Algemeen	
Naam opdracht	Smikkelrepen
Opleiding	mavo/havo/vwo
Leerjaar	1
(Taal)Vaardigheid	Schrijven
Taken	1. Correspondentie
Taalniveau opdracht	1F Kan een briefje, kaart of email schrijven om informatie te vragen, iemand te bedanken, te feliciteren, uit te nodigen e.d.
Opdracht	
Omschrijving opdracht	De opdracht is een brief te schrijven waarin gevraagd wordt om alsnog twee ontbrekende punten te geven waarmee gratis bioscoopkaartjes verkregen kunnen worden.
Doel opdracht	Het schrijven van een brief waarin een verzoek gedaan wordt.
Lengte product	Niet gegeven

Waarop wordt beoordeeld	Niet gegeven	
Indicatie verwerkingstijd	Niet gegeven	
Beoordeling		
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 1F	Opmerkingen
Samenhang	De informatie is zodanig geordend, dat de lezer de gedachtegang gemakkelijk kan volgen en het schrijfdoel bereikt wordt. De meest bekende voegwoorden (en, maar, want, omdat) zijn correct gebruikt, met andere voegwoorden komen nog fouten voor. Fouten met verwijswwoorden komen voor. Samenhang in de tekst en binnen samengestelde zinnen is niet altijd duidelijk.	De gedachtegang is wel te volgen, maar is niet helemaal logisch geordend, waardoor de samenhang niet helemaal duidelijk is. De leerling gebruikt alleen 'en' en 'want' als voegwoorden, wat op dit niveau van een leerling verwacht mag worden. Daarmee voldoet deze brief op dit punt aan de beschrijving van 1F.
Afstemming op doel		Niet van toepassing.
Afstemming op publiek	Gebruikt basisconventies bij een formele brief: Geachte/Beste en Hoogachtend/Met vriendelijke groet. Hanteert verschil formeel/informeel.	De aanhef is correct, maar de ondertekening laat te wensen over. Gebruikt ten onrechte 'jullie' als aanspreekvorm. Dit aspect kan dus nog niet helemaal op niveau 1F beoordeeld worden.
Woordgebruik en woordenschat	Gebruikt voornamelijk frequent voorkomende woorden.	In de brief gebruikt de leerling slechts frequent voorkomende woorden. 1F
Spelling, interpunctie en grammatica	Zie niveaubeschrijving Taalbeschrijving/Taalverzorging. Redelijk accuraat gebruik van eenvoudige zinsconstructies.	Spelling is in orde op niveau 1F. De interpunctie ook. De leerling gebruikt voornamelijk eenvoudige zinnen, ook als beter een samengestelde zin gebruikt had kunnen worden. Als de leerling een langere zin gebruikt, gaat het mis. Zie bijvoorbeeld de laatste zin van de brief.
Leesbaarheid	Hanteert titel. Voorziet een brief op de gebruikelijke plaats van datering, adressering, aanhef en ondertekening. Besteedt aandacht aan de opmaak van de tekst (handschrift, bladspiegel, eventueel beeldende elementen en kleur).	Bij deze brief ontbreken adressering en datering. Daarmee voldoet de prestatie niet aan de vereisten op niveau 1F.

Toelichting

De opdracht nodigt uit tot het schrijven van een brief op 2F-niveau. De leerling voert de opdracht op 1F-niveau uit. Hoewel niet alle kenmerken van de taakuitvoering op 1F-niveau beoordeeld kunnen worden, is de brief in zijn totaliteit wel op 1F-niveau in te schalen, omdat de boodschap goed overkomt en het dus heel waarschijnlijk is, dat de leerling zijn/haar doel bereikt.

3.1.2 2F

Hoi Natasha, de opdracht

7.2 Het schrijven van een persoonlijke brief en e-mail

Opdracht 21 Beantwoord de volgende vragen.

1. Schrijf je wel eens een brief?
2. Aan wie schrijf je wel eens een brief en waarom?
3. Stuur je wel eens een e-mail?
4. Aan wie stuur je dan een e-mail? Waarom doe je dat?
5. Is een brief volgens jou hetzelfde als een e-mail? Leg je antwoord uit.

In een persoonlijke brief of een e-mailbericht schrijf je informatie. Je schrijf bijvoorbeeld over wat je hebt meegemaakt, wat je vindt of voelt. Je stuurt een persoonlijke brief of een e-mailbericht naar mensen die je goed kent: vrienden, familie, kennissen.

Voor de persoonlijke brief of een e-mailbericht bestaan weinig regels. Er zijn toch een paar afspraken waar je je aan moet houden.

Kijk maar naar de voorbeelden.

Schiedam, 2 november 2003

Hoi Ellen,

Gaat alles goed met jou en je familie? Ik hoop het wel hoor. Bij ons is alles oké. In de herfstvakantie heb ik leuke dingen gedaan. Daar wil ik je wat over vertellen.

We zijn een paar dagen naar Amsterdam geweest. Uiteraard heb ik daar gewinkeld, maar ik ben ook naar het Anne Frankhuis geweest. Je weet wie Anne Frank is toch? Je kon daar de kamers zien waar de onderduikers zaten. Ik ben ook in de kamer van Anne geweest. Ze hadden niet veel ruimte joh. Het maakte veel indruk op mij. Als ik op school een spreekbeurt moet houden, houd ik hem over Anne Frank, want alle kinderen moeten iets van haar weten. Ze vertelden daar dat ze ook veel informatie op het internet hebben staan. Dat zal ik binnenkort is bekijken. Heb jij ook een leuke vakantie gehad? Heb je leuke dingen gedaan? Ik hoop het wel voor je.

Zo, nu ben je weer op de hoogte. Schrijf of mail je me snel terug?

Groetjes,
Roxanne

Van: Roxanne
Aan: Ellen
Verzonden: 06 november 2003 15.30 uur.
Onderwerp: Site van Anne Frankstichting

Hoi Ellen,

Bedankt voor je berichtje. Hé, wat een pech voor je dat je je arm hebt gebroken. Leuk dat je je werkstuk over Anne Frank wilt doen. Ik zal je vragen even beantwoorden.

Veel informatie over Anne Frank kun je vinden op www.annefrank.nl. Op deze site staan ook links naar andere sites over Anne Frank of over de oorlog, maar dat zie je vanzelf wel.

De foto's die ik heb gemaakt, probeer ik je te mailen. Hiervoor heb ik de hulp van mijn broer nodig, want ik weet niet goed hoe de scanner werkt en hoe ik dan een bestand moet maken. Wanneer mag het gips van je arm? We mailen wel weer.

Doei,
Roxy

De persoonlijke brief kent meer regels dan het e-mailbericht.
In de voorbeelden kun je de verschillen zien.

- In de brief zet je alle tekst links tegen de kantlijn.
- Links bovenaan schrijf je de plaatsnaam en de datum. Je zet er een komma tussen.
- Na de regel wit schrijf je de aanhef. (Dit is: 'Hoi...', 'Beste..', 'Lieve..'). Daarachter zet je een komma.
- Na de regel wit begin je met je tekst. Je begint met een hoofdletter.
- De eerste alinea is de inleiding.
- Het middenstuk van de brief verdeel je in alinea's.
- Je eindigt je brief met een kort slot. Dit is meestal een afsluitende zin. Daarna volgt een regel wit.
- Links onderaan schrijf je de slotformule (Dit is: 'Groetjes...', 'Doei..', 'Tot ziens'). Daarachter zet je een komma.
- Na een regel wit schrijf je je eigen naam.

Hoi Natasha, de leerlingtekst

Leerdam, 27 januari 2009

Hoi Natasha,

Gaat alles goed met je? Met mij gaat het ook heel goed en met me familie ook. Hoe gaat het met jou familie? Op school gaat het ook heel goed. Ik haal hele goede cijfers. Soms is het een zesje, maar meestal is het wel een zeven of een acht of zelfs een negen, maar één zesje maakt nou ook weer niet zo veel uit. En hoe gaat het bij jou op school?

Ik ga in de kerstvakantie op vaknatie met mijn ouders, broertje, zusje, tante, oom, nichtje, op en oma. We gaan naar Center-parcs naar het park de Eemhof. Ik verheug me er echt heel erg op om er heen te gaan, want het wordt heel gezellig met twee glijbanen een bubbelbad en een wildwaterbaan(dat lijkt me echt heel leuk) en nog heel veel meer.

Als je wilt mag je wel een paar nachtjes komen logeren(als het mag). En dan kunnen we

misschien wel een dagje naar het zwembad gaan en dan gaan we alles uitproberen van de glijbanen en zo, dan kunnen we misschien ook wel een dagje gaan winkelen.
 Als het mag dan kun je het beste op de dagen woensdag, donderdag en vrijdag komen. Dan kunnen wij je weer mee naar huis nemen vrijdag. Je kan dan bij ons in de auto en dan brengen wij je thuis.

Volgens mij heb ik nu alles verteld, en vergeet je het niet te vragen.

Groetjes,

Algemeen		
Naam opdracht	Hoi Natasha	
Opleiding	vmbo kgt	
Leerjaar	2	
(Taal)Vaardigheid	Schrijven	
Taken	1. Correspondentie	
Taalniveau opdracht	2F Kan e-mails of informele brieven schrijven en daarbij meningen en gevoelens uitdrukken. Kan met behulp van standaardformuleringen eenvoudige zakelijke brieven produceren en schriftelijke verzoeken opstellen.	
Opdracht		
Omschrijving opdracht	Na een uitleg met voorbeelden over de e-mail en de persoonlijke brief volgt de opdracht zelf een persoonlijke brief te schrijven.	
Doel opdracht	Een informatieve persoonlijke brief schrijven volgens een set regels.	
Lengte product	Niet gegeven	
Waarop wordt beoordeeld	Niet gegeven	
Indicatie verwerkingstijd	Niet gegeven	
Beoordeling		
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 2F	Opmerkingen
Samenhang	Gebuikt veel voorkomende verbindingswoorden (als, hoewel) correct. De tekst bevat een volgorde; inleiding, kern en slot. Kan alinea's maken en inhoudelijke verbanden expliciet aangeven. Maakt soms nog onduidelijke verwijzingen en fouten in de structuur van de tekst.	Er worden verbindingswoorden gebruikt; dit geschiedt meestal op correcte wijze. De brief heeft een inleiding, kern en een slot, al is de slotalinea erg kort. De tekst bevat een paar 'kinderlijke' verwijzingen, met name door veelvuldig gebruik van 'en dan'. Voor niveau 2F is dat ruim voldoende.
Afstemming op doel	Kan in teksten met een eenvoudige lineaire structuur trouw blijven aan het doel van het	De tekst heeft een duidelijk informerend doel, dat is afgestemd op de

	schrijfproduct.	persoonlijke situatie van zender en ontvanger. Voldoende op niveau 2F.
Afstemming op publiek	Past het woordgebruik en toon aan het publiek aan.	Het woordgebruik is op de vriendin gericht; het is wel wat 'braaf'. Voldoende voor niveau 2F.
Woordgebruik en woordenschat	Varieert het woordgebruik, fouten met voorzetsels en idiomatische uitdrukkingen komen nog voor.	Het woordgebruik kent weinig variatie. Het is erg alledaags. Eigenlijk op 1F.
Spelling, interpunctie en grammatica	Zie niveaubeschrijving Taalbeschouwing/Taalverzorging. Vertoont een redelijke grammaticale beheersing.	De spelling en interpunctie zijn voldoende voor niveau 2F. De grammaticale beheersing laat nog wel te wensen over (<i>me familie, En dan, Je kan</i>). Het niveau is nog niet helemaal op 2F.
Leesbaarheid	Gebruikt titel en tekstkopjes. Heeft bij langere teksten (meer dan twee A4) ondersteuning nodig bij aanbrengen van de layout.	De leesbaarheid is voldoende; witregels worden op de juiste plek gebruikt. De leerling gebruikt verschillende lettertypes (dit is in het overgetypte voorbeeld weggevallen); in een persoonlijke brief mag dat wel, maar eigenlijk hoort dat niet op niveau 2F.
Toelichting		
De opdracht nodigt uit tot het leveren van een prestatie op niveau 2F. Ondanks enkele fouten en onhandigheden kan deze brief tot niveau 2F worden gerekend. Het product is wel eenvoudig, de leerling heeft niet het maximale getoond wat mogelijk is. Wel slaagt de leerling erin zich goed in haar vriendin te verplaatsen en uit ze ook helder gevoelens.		

List & Bedrog I, de opdracht	
Schrijfvaardigheid	zakelijke brief
Probleeminstelling.	
<p>Pasgeleden heb je bij "Topdress" kledingboetiek een nieuwe regenjas gekocht volgens de laatste mode. Hij kostte €115,-. Volgens de verkoper was de jas absoluut waterdicht. Dat moest ook wel, want je ging elke dag door weer en wind naar school.</p> <p>Op de eerste regendag fiets je met je nieuwe jas aan naar school. Daar aangekomen bleek, dat alles dwars door je jas heen was gegaan. Tot overmaat van ramp is ook je rode trui die je eronder droeg, verkleurd door de regen. Deze trui kostte €55,-.</p> <p>Thuisgekomen bel je met de verkoper van de boetiek, die aangeeft, dat je voor klachten bij het</p>	

moederbedrijf "List & Bedrog" moet zijn, en wel bij dhr. Beukers van de afdeling "Klantenservice".

Opdracht.

Je schrijft een brief, waarin je aangeeft wat er is gebeurd. Ook geef je aan dat je de jas en de trui vergoed wilt hebben, omdat je door de verkoper van "Topdress" verkeerd bent voorgelicht. Tevens geef je aan, dat je geen nieuwe jas wilt hebben, maar het geld terug.

Je stuurt de brief naar:

"List & Bedrog"
Afdeling Klantenservice
Postbus 3217 TB Werkendam
t.a.v. dhr. Beukers

Zorg ervoor dat je de brief schrijft volgens het besproken schema.

Als bijlage stuur je kopieën van de aankoopbonnen van de jas en trui mee.

List & Bedrog I, de leerlingtekst

.....
.....
.....

Werkendam, 27 februari 2009

'List & Bedrog' BV
Afdeling klantenservice
Postbus 6543
3217 TB Werkendam

Geachte Heer Beukers,

Op 22 februari 2009 heb ik bij kledingboetiek 'Topdress' een nieuwe regenjas gekocht ter waarde van €115. Volgens de verkoper was de jas absoluut waterdicht. Op de eerste regendag fietste ik naar school, daar aangekomen bleek dat alles dwars door de jas was heengegaan. Hierover wil ik graag een klacht in dienen. De verkoper van 'Topdress' gaf aan dat ik voor klachten bij het moederbedrijf 'List & Bedrog'.

Toen ik dus op school aankwam, bleek dat alles dwars door de jas heen was gegaan. Onder deze jas had ik een nieuwe rode trui ter waarde van €55 aan. Deze is helemaal verkleurd en is niet meer te dragen. Ik baal hier ontzettend van, omdat ik verkeerd ben ingelicht door de verkoper van 'Topdress'.

Ik zou het erg op prijs stellen als u mij mijn geld terug zou kunnen geven. Ik hoef geen nieuwe regenjas. Verder zou ik graag mijn nieuwe rode trui vergoed willen hebben, want deze is niet meer te dragen.

Ik hoop zo spoedig mogelijk een antwoord van u te ontvangen.

Met vriendelijke groet,

..... (voor- en achternaam)

Bijlage: kopie kassabonnen van de jas en de trui

Algemeen	
Naam opdracht	List & Bedrog
Opleiding	vmbo gtl
Leerjaar	4
(Taal)Vaardigheid	Schrijven
Taken	1. Correspondentie
Taalniveau opdracht	2F Kan e-mails of informele brieven schrijven en daarbij meningen en gevoelens uitdrukken. Kan met behulp van standaardformuleringen eenvoudige zakelijke brieven produceren en schriftelijke verzoeken opstellen.
Opdracht	
Omschrijving opdracht	In de opdracht wordt eerst een situatie geschetst: de leerling heeft een regenjas gekocht die niet waterdicht blijkt te zijn. Het gevolg is dat de nieuwe trui die de leerling onder de jas droeg, is verkleurd tijdens een regenbui. De leerling heeft van de verkoper van de kledingzaak te horen gekregen dat verhaal dient te worden gehaald bij het moederbedrijf List & bedrog. De leerling probeert daar via een bezwaarbrief het geld voor de regenjas en de bedorven trui terug te krijgen. Naast deze casus geeft de opdracht aan naar welk adres de brief moet worden gestuurd en herinnert de opdracht eraan dat de leerling een bijlage met kopieën van de aankoopbonnen mee moet sturen. De leerling moet de brief schrijven volgens 'het besproken schema', waarschijnlijk een briefmodel.
Doel opdracht	Een bezwaarbrief schrijven waarin goed is aangegeven wat er gebeurd is en wat de leerling wil bereiken: geld terug voor de jas en vergoeding voor de trui.
Lengte van het product	Onbekend
Waarop wordt beoordeeld	Onbekend
Indicatie verwerkingstijd	Onbekend

Beoordeling		
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 2F	Opmerkingen
Samenhang	Gebruikt veel voorkomende verbindingswoorden (als, hoewel) correct. De tekst bevat een volgorde; inleiding, kern en slot. Kan alinea's maken en inhoudelijke verbanden expliciet aangeven. Maakt soms nog onduidelijke verwijzingen en fouten in de structuur van de tekst.	De verbindingswoorden worden goed gebruikt. De tekst heeft een logische opbouw in inleiding, kern en slot. Goed op niveau 2F.
Afstemming op doel	Kan in teksten met een eenvoudige lineaire structuur trouw blijven aan het doel van het schrijfproduct.	De leerling omschrijft in de voorlaatste alinea helder het doel. In de slotzin wordt enigszins afbreuk gedaan aan die helderheid. De leerling suggereert daar dat een antwoord wordt verwacht. Wel niveau 2F.
Afstemming op publiek	Past het woordgebruik en toon aan het publiek aan.	Er is consequent voor een formele en beleefde toonsoort gekozen. Niveau 2F.
Woordgebruik en woordenschat	Varieert het woordgebruik, fouten met voorzetsels en idiomatische uitdrukkingen komen nog voor.	Er is voldoende variatie in woordkeus. 2F.
Spelling, interpunctie en grammatica	Zie niveaubeschrijving Taalbeschouwing/Taalverzorging. Vertoont een redelijke grammaticale beheersing.	De spelling en interpunctie zijn behoorlijk op niveau 2F. De grammaticale beheersing is redelijk, maar de zinnen lopen nog niet allemaal vloeiend.
Leesbaarheid	Gebruikt titel en tekstkopjes. Heeft bij langere teksten (meer dan twee A4) ondersteuning nodig bij het aanbrengen van de lay-out.	De leesbaarheid is prima in orde voorniveau 2F: de leerling gebruikt een correcte lay-out en geeft alinea's goed en duidelijk aan.
Toelichting		
De opdracht is op niveau 2F: er dient met behulp van een briefmodel een eenvoudige zakelijke brief te worden opgesteld. Daarbij wordt wel verwacht dat er een mening wordt onderbouwd, maar de argumenten worden al in de opdracht aangedragen. De opdracht biedt ook andere geheugensteuntjes: er moet een bijlage meegestuurd worden; daarin dienen kopieën van aankoopbonnen te worden opgenomen en ook het adres met bijbehorende lay-out is gegeven. De opdracht levert een brief op niveau 2F op.		

List & Bedrog II, de opdracht

Schrijfvaardigheid

zakelijke brief

Probleeminstelling.

Pasgeleden heb je bij "Topdress" kledingboetiek een nieuwe regenjas gekocht volgens de laatste mode. Hij kostte €115,-. Volgens de verkoper was de jas absoluut waterdicht. Dat moest ook wel, want je ging elke dag door weer en wind naar school.

Op de eerste regendag fiets je met je nieuwe jas aan naar school. Daar aangekomen bleek, dat alles dwars door je jas heen was gegaan. Tot overmaat van ramp is ook je rode trui die je eronder droeg, verkleurd door de regen. Deze trui kostte €55,-.

Thuisgekomen bel je met de verkoper van de boetiek, die aangeeft, dat je voor klachten bij het moederbedrijf "List & Bedrog" moet zijn, en wel bij dhr. Beukers van de afdeling "Klantenservice".

Opdracht.

Je schrijft een brief, waarin je aangeeft wat er is gebeurd. Ook geef je aan dat je de jas en de trui vergoed wilt hebben, omdat je door de verkoper van "Topdress" verkeerd bent voorgelicht. Tevens geef je aan, dat je geen nieuwe jas wilt hebben, maar het geld terug.

Je stuurt de brief naar:

"List & Bedrog"
Afdeling Klantenservice
Postbus 3217 TB Werkendam
t.a.v. dhr. Beukers

Zorg ervoor dat je de brief schrijft volgens het besproken schema.

Als bijlage stuur je kopieën van de aankoopbonnen van de jas en trui mee.

List & Bedrog II, de leerlingtekst

List & Bedrog BV,
Afdeling klantenservice
Postbus 6543
3217 TB Werkendam
t.a.v. dhr. Beukers

Hallo mijn naam is ..... , ik heb laatst een regenjas gekocht maar hij was niet waterdicht.

De regenjas was gekocht bij de kledingboetiek TOPDRESS. De eerste dag dat ik naar school ging regende de het, dus ik trok de regenjas aan maar eenmaal op school kwam ik erachter dat de regenjas niet waterdicht was.

Mijn trui die ik onder de regenjas aanhad is nu helemaal verkleurd. Ik heb gebeld met de verkoper van TOPDRESS hij heeft gezegd dat ik voor klachten naar het moederbedrijf LIST &

BEDROG BV.
Ik zou graag het geld terug willen hebben van de regenjas en van de trui die verkleurd is.
Ik hoef geen nieuwe jas te hebben.

PS: de bonnetjes worden in een bijlage meegestuurd

Gr. .... (voornaam)

..... (voor- en achternaam)

..... (postcode, woonplaats)

Totaal	115,00
Contant	115,00
Betaald	120,00
Terug	5,00
Trui	55,00

Totaal	55,00
Contant	55,00
Betaald	50,00
Terug	0,00

Algemeen	
Naam opdracht	List en bedrog
Opleiding	vmbo bbl
Leerjaar	4
(Taal)Vaardigheid	Schrijven
Taken	1. Correspondentie
Taalniveau opdracht	2F Kan e-mails of informele brieven schrijven en daarbij meningen en gevoelens uitdrukken. Kan met behulp van standaardformuleringen eenvoudige zakelijke brieven produceren en schriftelijke verzoeken opstellen.
Opdracht	
Omschrijving opdracht	De opdracht bevat de beschrijving van een casus: een gekochte regenjas blijkt niet waterdicht, waardoor een onder de regenjas gedragen trui verkleurt tijdens een regenbui. De opdracht is een klachtenbrief te schrijven waarin om een schadevergoeding gevraagd wordt.
Doel opdracht	Een klachtenbrief schrijven volgens een set regels.
Lengte product	Niet gegeven
Waarop wordt beoordeeld	Niet gegeven. In de opdracht wordt verwezen naar een besproken schema, waarschijnlijk een schema voor de indeling van een brief.
Indicatie verwerkingstijd	Niet gegeven

Beoordeling		
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 2F	Opmerkingen
Samenhang	Gebruikt veel voorkomende verbindingswoorden (als, hoewel) correct. De tekst bevat een volgorde; inleiding, kern en slot. Kan alinea's maken en inhoudelijke verbanden expliciet aangeven. Maakt soms nog onduidelijke verwijzingen en fouten in de structuur van de tekst.	De brief heeft een herkenbare indeling in inleiding-kern-slot, hoewel het slot niet duidelijk herkenbaar is. De verbanden binnen de zinnen zijn duidelijk. De indeling in alinea's is in orde, hoewel de herkenbaarheid groter kon zijn. De verbanden tussen de alinea's zijn duidelijk, hoewel er zeer weinig verbindingswoorden gebruikt worden. Voldoet daarmee net aan het 2F-niveau.
Afstemming op doel	Kan in teksten met een eenvoudige lineaire structuur trouw blijven aan het doel van het schrijfproduct.	De leerling geeft het probleem helder weer en geeft ook duidelijk aan wat voor hem/haar de oplossing voor het probleem is. 2F
Afstemming op publiek	Past het woordgebruik en toon aan het publiek aan.	Leerling probeert het taalgebruik op de beoogde lezer af te stemmen, maar is niet helemaal consequent: 'Hallo mijn naam is...'. De leerling blijft in andere zinnen nog wel dicht bij 'leerlingtaal'. Dit aspect is dus nog niet voldoende op niveau 2F.
Woordgebruik en woordenschat	Varieert het woordgebruik, fouten met voorzetsels en idiomatische uitdrukkingen komen nog voor.	Varieert weinig in woordgebruik. Gebruikt voornamelijk eenvoudige woorden. Beheerst dit aspect nog niet op niveau 2F.
Spelling, interpunctie en grammatica	Zie niveaubeschrijving Taalbeschouwing/Taalverzorging. Vertoont een redelijke grammaticale beheersing.	De spelling, grammatica en interpunctie zijn voldoende voor niveau 2F.
Leesbaarheid	Gebruikt titel en tekstkopjes. Heeft bij langere teksten (meer dan twee A4-tjes) ondersteuning nodig bij aanbrengen van de lay-out.	De leesbaarheid is voldoende voor niveau 2F.

Toelichting

De opdracht nodigt uit tot het leveren van een prestatie op niveau 2F. Hoewel niet alle kenmerken van de taakuitvoering op 2F-niveau zitten, is het eindoordeel dat deze schrijfstijl wel op niveau 2F geplaatst kan worden, omdat de leerling een eigen stijl van schrijven gebruikt, een goede zinsopbouw hanteert en weinig spelfouten maakt.

Vacature Starter Uitzending, de opdracht

(vacature ontbreekt)

Opdracht: Schrijf een sollicitatiebrief.

Vacature Starter Uitzending, de leerlingtekst

ICCO

t.a.v. Jasper Karman

Postbus 8190

3503 RD Utrecht

Betreft: vacature Starter Uitzending in Peer Education en Thuiszorg

Geachte heer Karman,

Ik schrijf U naar aanleiding van uw vacature voor een starter uitzending, die ik 27 april jongstleden in de Volkskrant zag staan. Uw vacature heeft mijn interesse gewekt. Daarom wil ik graag solliciteren naar de functie: 'Starter Uitzending in Peer Education en Thuiszorg.'

Ik ben Sharon van der Pol en ik ben 24 jaar oud. Ik heb zojuist een studie Culturele antropologie en ontwikkelingsstudies afgerond, op de Universiteit van Nijmegen. Door deze studie heb ik vooral geleerd om open te staan voor andere mensen, culturen en manieren van werken. Ook heeft deze studie mijn interesse in het buitenland extra versterkt. Ik heb geleerd om zelfstandig te werken, maar ook om samen te werken. Het grootste deel van mijn studieboeken en colleges waren in het engels, ook heb ik op de middelbare school uiteraard engels gehad. Vandaar dat ik inmiddels vloeiend engels spreek. Omdat het voor ontwikkelingswerk van belang is om te weten wat hiv/aids inhoud, heb ik daar verschillende boeken over gelezen en colleges over gevolgd. Toen ik op de middelbare school zat hield ik me naast mijn studie vooral bezig met het project 'The International Award For Young People'. Dit project is vooral gericht op persoonlijke ontwikkeling, door middel van deelname aan activiteiten op vier verschillende vlakken: maatschappelijke betrokkenheid, sport, individueel talent en expeditie. Dit project heeft ervoor gezorgd dat ik zelf dingen goed kan organiseren, zo heb ik me ingezet voor Young Amnesty International. Maar ik heb ook samen moeten werken met gehandicapten en slechthorende mensen, daarvan heb ik weer geleerd om open te staan voor anderen. Aan het eind van mijn middelbare schooltijd heb ik dit project afgesloten met een gouden medaille. In mijn studententijd wilde ik me toch in blijven zetten voor anderen. Daarom besloot ik lid te worden van het bestuur van een studievereniging. Ik zette me in voor de studievereniging door activiteiten te organiseren en leidinggevend werk te verrichten.

Ik zou graag mijn kennis willen gebruiken om daarmee anderen mensen te kunnen helpen. Voordat ik aan mijn universitaire studie begon, hoopte ik al dat ik later daarmee

ontwikkelingswerk zou kunnen verrichten. Het lot van de mensen die besmet zijn met hiv/aids raakt mij erg. Meer dan 30% van de Zimbabweanen is besmet met het hiv/aids virus. Dit heeft een groot impact op hun dagelijkse leven. Graag zou ik voor deze mensen het leven iets aangenamer willen maken. En ik ben ervan overtuigd dat dit ontwikkelingsproject daar iets aan bij kan dragen.

Ik vind het altijd interessant om nieuwe talen te leren. En het lijkt me leuk om het Shona zodanig te kunnen beheersen, dat ik ook enig contact kan maken met de lokale Zimbabweaanse bevolking. Ik zou ook graag kennis willen maken met Zimbabwe. Tijdens mijn studie heb ik al vele reizen gemaakt, maar ik ben nog nooit in Zimbabwe geweest. Omdat ik wel in mijn studietijd een werkstuk over Zimbabwe heb gemaakt, lijkt het me bijzonder om dit land nu met eigen ogen te kunnen bekijken. Daarom denk ik dat deze starter uitzending een leuke, maar bovendien ook leerzame ervaring is.

Ik hoop dat ik U met deze brief zodanig van mijn capaciteiten en ervaring heb overtuigd, dat ik de kans krijg om deze ervaring mee te kunnen maken. Ik ben vanzelfsprekend bereid om mijn brief nader toe te lichten in een gesprek.

Hoogachtend,

(voornaam, naam)

Bijlage: curriculum vitae

Algemeen	
Naam opdracht	Vacature Starter Uitzending
Opleiding	vwo
Leerjaar	5
(Taal)Vaardigheid	Schrijven
Taken	1. Correspondentie
Taalniveau opdracht	3F Kan adequate brieven en e-mails schrijven, gevoelens genuanceerd uitdrukken, een standpunt beargumenteren.
Opdracht	
Omschrijving opdracht	Een sollicitatiebrief schrijven. De vacature betreft de uitzending van een starter in ontwikkelingssamenwerking voor een project van Peer Education en Thuiszorg in Zimbabwe.
Doel opdracht	Het schrijven van een overtuigende sollicitatiebrief die leidt tot een uitnodiging voor een sollicitatiegesprek.
Lengte product	Onbekend
Waarop wordt beoordeeld	Onbekend
Indicatie verwerkingstijd	Onbekend

Beoordeling		
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 3F	Opmerkingen
Samenhang	<p>De gedachtelijn is in grote lijnen logisch en consequent met hier en daar een niet hinderlijk zijspoor</p> <p>Relaties als oorzaak/gevolg, voor- en nadelen, overeenkomst en vergelijking, zijn duidelijk aangegeven.</p> <p>Verband tussen zinnen en zinsdelen in samengestelde zinnen is over het algemeen goed aangegeven door het gebruik van juiste verwijs- en verbindingswoorden.</p> <p>Alinea's zijn verbonden tot een coherent betoog.</p>	<p>De gedachtelijn is logisch en consequent: in de brief komen achtereenvolgens aan de orde: aanleiding, voorstellen, capaciteiten, motivatie, afsluiting.</p> <p>De samenhang binnen de alinea's kan soms beter. Soms staan er ook meerdere deelonderwerpen in een alinea.</p> <p>Op niveau 3F is de uitwerking voldoende.</p>
Afstemming op doel	<p>Kan verschillende schrijfdoelen hanteren en in een tekst combineren: informatie vragen en geven, mening geven, overtuigen, tot handelen aanzetten.</p> <p>Kan opbouw van de tekst aan het doel van de tekst aanpassen.</p>	<p>Het is duidelijk dat de kandidaat uitgenodigd wil worden. De tekstgedeelten over capaciteiten en motivatie bevatten ook voldoende en passende informatie om dit doel te bereiken.</p> <p>Niveau 3F wordt ruim gehaald.</p>
Afstemming op publiek	<p>Kan schrijven voor zowel publiek uit de eigen omgeving als voor een algemeen lezerspubliek (bijvoorbeeld instanties, media).</p> <p>Past register consequent toe: taalgebruik past binnen de gegeven situatie en is consistent in toon, doel, genre.</p>	<p>De brief heeft een zakelijk, bij sollicitatiebrieven passende stijl; het bijbehorende register wordt consequent toegepast.</p> <p>Een goede brief op niveau op 3F.</p>
Woordgebruik en woordenschat	<p>Brengt variatie in woordgebruik aan om herhaling te voorkomen.</p> <p>Woordkeuze is meestal adequaat, er wordt slechts een enkele fout gemaakt.</p>	<p>De brief kent voldoende variatie in woordkeuze; wel starten veel alinea's met 'Ik'.</p> <p>Er staat een enkele (niet storende) fout in de brief (Voorbeeld: <i>op de Universiteit van Nijmegen</i>).</p> <p>Voldoende op niveau 3F.</p>
Spelling, interpunctie en grammatica	<p>Zie niveaubeschrijving</p> <p>Taalbeschouwing/Taalverzorging.</p> <p>Toont een betrekkelijk grote beheersing van de grammatica.</p> <p>Incidentele vergissingen, niet-stelselmatige fouten en kleine onvolkomenheden in de zinsstructuur kunnen nog voorkomen.</p>	<p>Spelling is in orde, qua interpunctie en grammatica wordt nog een enkele fout gemaakt.</p> <p>Ruim voldoende op niveau 3F.</p>

Beoordeling		
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 3F	Opmerkingen
Leesbaarheid	Geeft een heldere structuur aan de tekst, gebruikt witregels, marges, kopjes. Geeft in een langere tekst een indeling in paragrafen. Stemt de lay-out af op doel en publiek.	Leesbaarheid is voldoende, maar niet optimaal: soms staan er grote blokken tekst. Er kunnen meer en logischer geplaatste witregels worden ingezet om de leesbaarheid te vergroten. Wel voldoende op niveau 3F.
Toelichting		
<p>Het schrijven van een goede sollicitatiebrief kan zowel op niveau 3F als 4F. Voor een sollicitatiebrief geldt op 4F dat de leerling laat zien met gemak zakelijke correspondentie af te kunnen handelen. Op verschillende aspecten van de taakuitvoering is nog wel iets te verbeteren, waardoor geen sprake is van 'met gemak'. De brief is wel een gedetailleerde tekst, waarin de leerling adequaat een standpunt beargumenteert.</p>		

VARA Kassa, de opdracht

Opdracht:

Schrijf een brief aan het consumentenprogramma 'Kassa' waarin je vraagt of het programma aandacht kan schenken aan het probleem dat jij hebt met de energieleverancier OXXIO.

Het gaat om het volgende:

Twee jaar geleden heb je de keuze gemaakt voor energieleverancier OXXIO. Sindsdien schrijft het bedrijf elke maand een hoger bedrag van je bankrekening af dan je volgens de rekening zou moeten betalen. Inmiddels heb je al ruim 1200 euro teveel betaald.

Je hebt geprobeerd het probleem op te lossen met de klantenservice van OXXIO. Aanvankelijk bleven je contacten met de klantenservice zonder resultaat, maar later stortte OXXIO een bedrag van ruim 75 euro op je rekening, een veel lager bedrag dan waar je recht op hebt. Nu rest je niets anders dan het probleem via de geschillencommissie op te lossen. Dat gaat echter heel lang duren. Die tijd heb je niet, omdat je het geld nodig hebt voor een lange reis die je binnenkort gaat maken.

Nu benader je 'Kassa' in de hoop dat OXXIO snel met een oplossing zal komen als het probleem in dit programma behandeld is.

Gebruik in je brief ongeveer 500 woorden om het probleem helder uit te leggen. Probeer de redactie van het programma 'Kassa' ervan te overtuigen, dat jouw probleem het verdient om op de tv behandeld te worden.

Houd je aan de briefconventies.

VARA Kassa, de leerlingtekst

(naam)
(adres)
(postcode, woonplaats)

Veghel, 13 juni 2007

VARA Kassa!
t.a.v. redactie van Kassa!
postbus 3000
1200 CZ Hilversum.

Betreft: te hoge betaling energierekening Oxxio

Geachte heer/mevrouw,

Twee jaar geleden heb ik voor de energieleverancier Oxxio gekozen, daar ik als student niet veel geld heb. Maar het bleek toch niet zo voordelig te zijn. De enige manier tot betaling is automatisch, maar het probleem is dat er steeds te veel van mijn rekening wordt afgeschreven. Ik heb contact opgenomen met Oxxio, maar het ging heel moeizaam en duurde lang voor er actie werd ondernomen. Als het probleem met de ene betaling was opgelost, haalde men er de volgende betaling weer te veel van af. Dit is een keer zelfs opgelopen tot €990,00.

Het begin van het eerste jaar was er eigenlijk niets aan de hand en ging alles normaal. Maar vanaf het einde van dat jaar werd er teveel afgeschreven. Ik ben er achteraan gegaan en het probleem werd verholpen. Het ging toen twee maanden goed, maar de derde maand was het weer raak. Sindsdien wordt er steeds teveel van mijn rekening afgeschreven.

Als er een keer zo'n fout wordt gemaakt vind ik het niet zo heel erg om er achteraan te moeten gaan. Maar ik kan niet tot in den treuren achter Oxxio aan gaan zitten om ervoor te zorgen dat ze het juiste bedrag van mijn rekening afhalen. Steeds belooft men dat dit probleem opgelost zal worden, maar dat gebeurt totaal niet. Inmiddels heeft men mij €300,00 terugbetaald, dit is niet eens het hele bedrag wat ik terug moet krijgen.

Vanwege de lage energieprijzen is Oxxio zeer voordelig voor mij, en afgezien van de betalingsproblemen ben ik tevreden over Oxxio. Daarom zou ik dit bedrijf graag als energieleverancier houden. Ik hoop dus dat dit probleem voor eens en altijd kan worden opgelost. Ik heb er inmiddels op allerlei manier geprobeerd voor te zorgen dat men eens echt aandacht gaat schenken aan dit probleem. U bent mijn laatste hoop. Als er na uw programma nog geen veranderingen zijn aangebracht, en dat lijkt me sterk, zal ik toch van energieleverancier moeten wisselen.

Er is een geschillencommissie waar ik met dit probleem heen kan gaan. Maar voordat je probleem eindelijk behandeld is ben je weer een paar maanden verder en ik heb er genoeg van. Ik heb er genoeg tijd en energie in gestoken. Ik heb het idee dat men bij Oxxio dit probleem niet serieus neemt, en dat ergert mij zeer. Men haalt gewoon geld van mijn rekening dat niet aan hen toebehoort en als dit op deze voet blijft doorgaan kan ik het nog maar een ding noemen: diefstal. Het is gewoon niet normaal dat zo'n probleem als dit zolang voort kan duren.

Ik heb vaker naar uw programma gekeken en gezien dat het een zeer goede manier is om de aandacht van de bedrijven te krijgen. Ik heb al van meerdere personen in mijn omgeving gehoord dat ze van hetzelfde probleem last hebben. In de hoop dat u mij, maar ook anderen, kunt helpen, richt ik mij tot u. Daarom wil ik u vragen of u in uw programma aandacht aan mijn probleem wil besteden. Ik ben ervan overtuigd dat Oxxio er niet meer omheen zal kunnen als dit probleem via uw programma bekend wordt gemaakt.

Alvast bedankt voor uw medewerking.

Hoogachtend,

(naam)

Algemeen		
Naam opdracht	VARA Kassa!	
Opleiding	vwo	
Leerjaar	5	
(Taal)Vaardigheid	Schrijven	
Taken	1. Correspondentie	
Taalniveau opdracht	3F Kan adequate brieven en e-mails schrijven, gevoelens genuanceerd uitdrukken, een standpunt beargumenteren.	
Opdracht		
Omschrijving opdracht	Een klachtenbrief. De klacht gaat over te hoge afschrijvingen van een bankrekening, die aan het consumentenprogramma 'Kassa' voorgelegd moet worden.	
Doel opdracht	Een overtuigende brief schrijven, waarin de redactie van het televisieprogramma Kassa! wordt geprikkeld de kwestie van de te hoge OXXIO-rekening als onderwerp voor een uitzending te selecteren.	
Lengte product	Onbekend	
Waarop wordt beoordeeld	Onbekend	
Indicatie verwerkingstijd	Onbekend	
Beoordeling		
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 3F	Opmerkingen
Samenhang	De gedachtelijn is in grote lijnen logisch en consequent met hier en daar een niet hinderlijk zijspoor Relaties als oorzaak/gevolg, voor- en nadelen, overeenkomst en vergelijking, zijn duidelijk aangegeven. Verband tussen zinnen en zinsdelen in samengestelde zinnen is over het algemeen goed aangegeven door het gebruik van juiste verwijs- en verbindingswoorden.	De gedachtelijn is redelijk logisch, maar niet helemaal consequent. De opbouw van de brief kan beter: het slot is niet erg sterk: de alinea die eigenlijk als slot had moeten fungeren wordt te vroeg (namelijk twee alinea's eerder) genoemd. Ook spreekt de schrijver zichzelf tegen: de toenemende boosheid die doorklinkt in de brief is in contrast met de

	Alinea's zijn verbonden tot een coherent betoog.	tevredenheid die over OXXIO wordt uitgesproken. De alinea's zijn doorgaans correct verbonden en de verbanden tussen zinnen zijn met de juiste verwijswaarden aan elkaar gekoppeld. Al met al voldoet de brief aan de kenmerken van 3F.
Afstemming op doel	Kan verschillende schrijfdoelen hanteren en in een tekst combineren: informatie vragen en geven, mening geven, overtuigen, tot handelen aanzetten. Kan opbouw van de tekst aan het doel van de tekst aanpassen.	In de brief moeten zowel informatieve als betogende elementen met elkaar worden verbonden. De leerling doet dat op niveau. Er wordt goed uitgelegd wat het probleem is met OXXIO en er wordt overtuigend verwoord waarom Kassa! kan helpen. Deze twee aspecten worden in de opbouw van de brief wel een beetje door elkaar heen behandeld (zie ook Samenhang). Desalniettemin is het product op niveau 3F.
Afstemming op publiek	Kan schrijven voor zowel publiek uit de eigen omgeving als voor een algemeen lezerspubliek (bijvoorbeeld instanties, media). Past register consequent toe: taalgebruik past binnen de gegeven situatie en is consistent in toon, doel, genre.	De brief is geschreven voor een instantie (redactie Kassa!) en de leerling past daarbij consequent een juist register toe. Een keer vervalt de leerling in te alledaags taalgebruik: 'dat is toch niet normaal.' Ruim op niveau 3F.
Woordgebruik en woordenschat	Brengt variatie in woordgebruik aan om herhaling te voorkomen. Woordkeuze is meestal adequaat, er wordt slechts een enkele fout gemaakt.	De leerling brengt variatie aan in woordgebruik en kiest de woorden zeer adequaat. (voorbeelden: <i>tot in den treuren, afgezien, op deze voet, richt ik mij tot u</i>). De brief zit ruim op niveau 3F.
Spelling, interpunctie en grammatica	Zie niveaubeschrijving Taalbeschouwing/Taalverzorging. Toont een betrekkelijk grote beheersing van de grammatica. Incidentele vergissingen, niet stelselmatige fouten en kleine onvolkomenheden in de zinsstructuur kunnen nog voorkomen.	In de zinsconstructie en de spelling zijn een aantal (niet erg storende) fouten aan te wijzen (<i>haalde men <u>er</u> weer te veel van af, wordt er <u>teveel</u> van mijn rekening afgehaald; aan hen</i>). Er staan ook enkele interpunctiefouten in de brief: 3F
Leesbaarheid	Geeft een heldere structuur aan de tekst, gebruikt witregels, marges, kopjes. Geeft in een langere tekst een indeling in paragrafen. Stemt de	De tekst heeft een heldere structuur door het correcte gebruik van witregels en het correct hanteren van de

	lay-out af op doel en publiek.	vormgeving. 3F
Toelichting		
De opdracht vraagt om een langere, gedetailleerde tekst, waarin een standpunt wordt beargumenteerd: een prestatie op 3F. De brief kan ook op niveau 4F worden gehaald. Verschillende aspecten van de taakuitvoering zijn op niveau 3F nog wel voor verbetering vatbaar. Van 'met gemak een zakelijke brief schrijven' kan daarom geen sprake zijn.		

3.2 Artikelen, betogen

3.2.1 1F

Waarom het Xxx College?, de opdracht
<p>Een artikel schrijven</p> <p>Je zit nu een half jaar op het Xxx College. Deze week komen de achtstegroepers op school kijken die nu een school moeten kiezen. Voor deze groep ga je een artikel schrijven met de titel: Waarom het Xxx College? Heb jij spijt van je keuze voor onze school? dan mag je ook een artikel schrijven met de titel: Waarom niet naar het Xxx College? Als je daarvoor kiest, moet je hieronder in plaats van het 'voordelen' het woord 'nadelen' lezen.</p> <p>Zorg ervoor dat je artikel voldoet aan alle eisen die hieronder staan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het artikel heeft een titel. 2. De tekst heeft een inleiding (dat is niet de lead, maar de eerste alinea van de eigenlijke tekst). In de inleiding vertel je op pakkende wijze wat je onderwerp is. Probeer je tot je publiek te richten. Een inleiding die afsluit met een vraag, is vaak goed. 3. De tekst heeft een kern. Daarin behandel je ten minste drie en ten hoogste vijf voordelen van het Xxx College. Elk voordeel leg je duidelijk uit, bijvoorbeeld door voorbeelden te geven. Je mag elk voordeel een tussenkopje geven. 4. De tekst heeft een slotalinea. Daarin geef je een conclusie over onze school. 5. Tussen de inleiding en de kern komt een witregel. 6. Tussen de kern en de slotalinea komt een witregel. 7. Gebruik verder zoveel mogelijk kenmerken uit je lijstje: 'Waarom herken je een artikel?'
Waarom het Xxx College?, de leerlingtekst
<p>Waarom het Xxx College?</p> <p>Alle achtste groepers gaan na de zomervakantie naar een middelbare school. Om een beetje in de stemming te komen, geven wij (leerlingen van het Xxx College) wat informatie over het Xxx College door:</p> <p><u>Over het Xxx College</u> het Xxx College is erg creatief. Ze doen natuurlijk ook andere dingen zoals een school hoort te doen.</p> <p><u>Leuke dingen</u> * we worden met een privé bus naar de gymzaal gebracht. * veel onderbouwfeesten.</p>

* leuke en gezellige docenten.
 * leuke vakken.
 * de lokalen zijn groot.
 * ieder lokaal heeft een tv. (hele grote)
 * elke verdieping heeft een andere kleur (erg handig als je verdwaald),
     begaande : blauw
     2e verdieping: groen
     3^e verdieping: geel.

nadelen

* erg veel kauwgom onder de tafels en stoelen.
 * lelijke gordijnen.
 * lange dagen (dus zware tassen).

Algemeen		
Naam opdracht	Waarom het Xxx College?	
Opleiding	mavo/havo/vwo	
Leerjaar	1	
(Taal)Vaardigheid	Schrijven	
Taken	1. Verslagen, werkstukken, samenvattingen, artikelen	
Taalniveau opdracht	1F Kan een verslag of een werkstuk schrijven en daarbij stukjes informatie uit verscheidene bronnen overzichtelijk weergeven.	
Opdracht		
Omschrijving opdracht	De opdracht geeft eerst een situatieschets: volgende week komen de achtstegroepers de school bezoeken in het kader van de Open Dagen. Voor die doelgroep moeten de leerlingen een artikel schrijven waarin ze de voor- en nadelen van hun school op een rijtje zetten. Voor het artikel wordt een set eisen gegeven, die vooral betrekking hebben op de structuur van de tekst.	
Doel opdracht	Een informerend en overtuigend artikel schrijven met een duidelijke structuur.	
Lengte product	Wordt niet gegeven	
Waarop wordt beoordeeld	Wordt niet gegeven	
Indicatie verwerkingstijd	Wordt niet gegeven	
Beoordeling		
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 1F	Opmerkingen
Samenhang	De informatie is zodanig geordend, dat de lezer de gedachtegang gemakkelijk kan volgen en het schrijfdoel bereikt wordt. De meest bekende voegwoorden (en, maar, want, omdat) zijn correct gebruikt, met andere voegwoorden komen nog fouten voor. Fouten met verwijswaarden komen voor.	De gedachtegang kan makkelijk worden gevolgd, maar is onaf: er is geen slot. Er worden geen verbindingswoorden, verwijswaarden en voegwoorden gebruikt. Redelijk op niveau 1F.

	Samenhang in de tekst en binnen samengestelde zinnen is niet altijd duidelijk.	
Afstemming op doel		Niet van toepassing. Maar er worden voldoende voordelen genoemd; een conclusie ontbreekt.
Afstemming op publiek	Hanteert verschil informeel/formeel.	Voldoende: de alledaagse, informele taal en de overzichtelijke opbouw passen bij het publiek. Er worden geen moeilijke woorden gebruikt, sommige zaken worden uitgelegd of toegelicht (<i>bijvoorbeeld elke kleur een andere verdieping met voorbeelden; lange dagen, dus zware tassen</i>). Omdat het taalgebruik goed op het publiek is afgestemd: 1F.
Woordgebruik en woordenschat	Gebruikt voornamelijk frequent voorkomende woorden.	Gebruikt frequent voorkomende woorden, maar maakt nog fouten (<i>hele grote televisie, begaande grond</i>). 1F.
Spelling, interpunctie en grammatica	Zie niveaubeschrijving Taalbeschouwing/Taalverzorging	De interpunctie is niet correct: punten en hoofdletters worden lukraak en niet consequent geplaatst (<i>kopjes nu eens niet, dan weer wel met respectievelijk hoofdletter of punt</i>) Spelfouten (<i>verdwaald, achtste groepers, prive bus</i>). 1F, maar er valt nog winst te behalen bij het correct gebruiken van hoofdletters.
Leesbaarheid	Hanteert titel. Besteedt aandacht aan de opmaak van de tekst (handschrift, eventueel beeldende elementen en kleur).	Gebruikt titel, tussenkopjes, opsommingtekens, beeldende elementen en kleur. 1F.
Toelichting		
De tekst voldoet niet helemaal aan de opdracht, maar is wel op niveau 1F. De opdracht biedt de mogelijkheid om een schrijfproduct richting 2F te produceren, maar omdat de leerling de gewenste structuur niet gebruikt, is daarvan hier geen sprake.		

Hoe ziet de gemiddelde schooldag eruit?, de opdracht

7 Slotopdracht

Stel je voor

De resultaten van de derdeklassers zijn heel slecht dit jaar. Dat komt volgens sommigen omdat scholieren te zwaar belast zijn. Ze moeten te veel doen en slapen te weinig. Jullie school wil uitzoeken of dat echt zo is. Daarom vragen ze alle derdeklassers een verslag te schrijven over een 'gemiddelde' schooldag. Waar heb je het allemaal druk mee?

In dat verslag zet je wat je op zo'n dag allemaal doet. Bijvoorbeeld:

- hoe laat je opstaat;
- hoe laat je naar school gaat;
- wat je nog voor andere taken hebt op zo'n dag;
- hoeveel uren je slaapt;
- of je bijbaantjes hebt;
- hoeveel tijd je aan je huiswerk besteed;
- enzovoort, enzovoort.

A Maak eerst een schrijfplan voor je verslag.

Onderwerp: een schooldag

Doel: ...

Alinea 1: .....

Alinea 2: .....

Alinea 3: .....

Alinea 4: .....

Alinea 5: Je eigen mening. (Wat vind je? Is een gewone schooldag 'zwaar' of valt het wel mee?)

B Schrijf je verslag. Alinea 1 (de inleiding) mag je overnemen en aanvullen. Jouw alinea's moeten in elk geval drie zinnen lang zijn.

Alinea 1

Op een gemiddelde schooldag sta ik om een uur of ... op. Dan heb ik meestal ... geslapen. Ik ontbijt .... (niet/uitgebreid met ... en .../snel) en ga naar school.

Hoe ziet de gemiddelde schooldag eruit?, de leerlingtekst

H 4 Schrijven
slotopdracht

A. schrijfplan

Onderwerp: een schooldag

Alinea 1: opstaan

Alinea 2: hoe laat naar school

Alinea 3: hoeveel lessen

Alinea 4: hoeveel uur slaap

Alinea 5: bijbaantje

Alinea 6: tijd aan huiswerk

Slot: mening over of het wel of niet zwaar vind

B. Het verslag

Op een gemiddelde schooldag sta ik om half 7 op.

Ik ontbijt niet. Ik ga douchen, aankleden en dan computeren of tv-kijken en dan tegen 8 uur fiets ik een keer naar school. Het aantal lessen dat we hebben per dag verschilt. Soms hebben we 3 uurtjes les, soms ook 8. Het aantal uren dat ik slaap is ook niet altijd het zelfde. Als er iets leuks op tv is, blijf ik hangen en dan wordt het weer wat later. Ik heb wel een bijbaantje: ik werk op de boerderij op zaterdag en zondag. Als je 2 dagen hebt gewerkt, heb je het wel gehad, maar dan begint de nieuwe week weer. Ik besteed weinig tijd aan huiswerk. Het meeste kan ik in de les doen en als ik wat thuis doe, dan is het leren, maar dat is niet zo heel lang. Ik vind de week op school soms wel zwaar, soms niet. Hebben we veel te doen, dan is het zwaar en als ik lang heb gewerkt, heb ik geen zin aan huiswerk. Het is immers weekend, ik heb nog wel andere leuke dingen te doen. Je zit al 5 dagen op school en dan moet je ook nog het hele weekend voor school bezig, dus mijn mening is dat het soms wel eens zwaar is op school.

Algemeen		
Naam opdracht	Hoe ziet een gemiddelde schooldag eruit?	
Opleiding	vmbo kb	
Leerjaar	3	
(Taal)Vaardigheid	Schrijven	
Taken	1. Verslagen, werkstukken, samenvattingen, artikelen	
Taalniveau opdracht	2F Kan samenhangende teksten schrijven met een eenvoudige lineaire opbouw over uiteenlopende vertrouwde onderwerpen uit de (beroeps)opleiding.	
Opdracht		
Omschrijving opdracht	De opdracht start met een situatieschets: de derdeklassers hebben dit jaar slecht gepresteerd en de school wil uitzoeken hoe dat kan. Daarom wordt aan de leerlingen gevraagd een gemiddelde schooldag te beschrijven. De leerlingen moeten eerst een schrijfplan opstellen en daarna een verslag maken. Alinea 1 van het verslag is een invulopdracht die de leerlingen mogen overschrijven.	
Doel opdracht	Een informerend artikel schrijven met een duidelijke structuur op basis van een schrijfplan.	
Lengte product	Vijf alinea's van elk minimaal drie zinnen, dus minimaal 15 zinnen.	
Waarop wordt beoordeeld	Onbekend	
Indicatie verwerkingstijd	Onbekend	
Beoordeling		
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 1F	Opmerkingen
Samenhang	De informatie is zodanig geordend, dat de lezer de gedachtegang gemakkelijk kan volgen en het schrijfdoel bereikt wordt. De meest bekende voegwoorden (en, maar, want, omdat) zijn correct gebruikt,	De gedachtegang kan niet gemakkelijk worden gevolgd, omdat er nauwelijks verbindingswoorden, verwijswaarden en voegwoorden worden gebruikt.

	met andere voegwoorden komen nog fouten voor. Fouten met verwijswwoorden komen voor. Samenhang in de tekst en binnen samengestelde zinnen is niet altijd duidelijk.	De samenhang binnen samengestelde zinnen is niet altijd duidelijk. De leerling haalt niveau 1F niet helemaal.
Afstemming op doel		Niet van toepassing.
Afstemming op publiek	Hanteert verschil informeel/formeel.	Het publiek is niet helder omschreven in de opdrachten. Met 'de school' kan docent, mentor of schoolleiding worden bedoeld. De informele toon van het verslag past daarbij. 1F.
Woordgebruik en woordenschat	Gebruikt voornamelijk frequent voorkomende woorden.	Gebruikt frequent voorkomende woorden, op niveau 1F.
Spelling, interpunctie en grammatica	Zie niveaubeschrijving Taalbeschouwing/Taalverzorging	De interpunctie wordt op een iets hoger niveau dan 1F gehanteerd: de leerling gebruikt bijvoorbeeld dubbele punt. De zinsbouw is op het niveau 1F voldoende. Maar zodra langere zinnen worden gemaakt, maakt de leerling fouten.
Leesbaarheid	Hanteert titel. Besteedt aandacht aan de opmaak van de tekst (handschrift, eventueel beeldende elementen en kleur).	Gebruikt geen titel en geen alinea's. Ook andere vormen van opmaak zijn niet te herkennen. Eigenlijk is de leesbaarheid van het product onder 1F.
Toelichting		
<p>Hoewel de opdracht uitnodigt om een product op 2F te schrijven, haalt de leerling niet meer dan niveau 1F. Op sommige onderdelen lukt ook dat niet helemaal.</p> <p>Opvallend is dat de leerling vooraf wel een schrijfplan met alinea's heeft gemaakt, maar dat plan vervolgens niet gebruikt.</p>		

3.2.2 2F

Waarom het Xxx?, of waarom niet? de opdracht
<p>Een artikel schrijven</p> <p>Je zit nu een half jaar op het Xxx College. Deze week komen de achtstegroepers op school kijken die nu een school moeten kiezen. Voor deze groep ga je een artikel schrijven met de titel: Waarom het Xxx College? Heb jij spijt van je keuze voor onze school? dan mag je ook een artikel schrijven met de titel: Waarom niet naar het Xxx College? Als je daarvoor kiest, moet je hieronder in plaats van het 'voordelen' het woord 'nadelen' lezen.</p>

Zorg ervoor dat je artikel voldoet aan alle eisen die hieronder staan:

1. Het artikel heeft een titel.
2. De tekst heeft een inleiding (dat is niet de lead, maar de eerste alinea van de eigenlijke tekst). In de inleiding vertel je op pakkende wijze wat je onderwerp is. Probeer je tot je publiek te richten. Een inleiding die afsluit met een vraag, is vaak goed.
3. De tekst heeft een kern. Daarin behandel je ten minste drie en ten hoogste vijf voordelen van het Xxx College. Elk voordeel leg je duidelijk uit, bijvoorbeeld door voorbeelden te geven. Je mag elk voordeel een tussenkopje geven.
4. De tekst heeft een slotalinea. Daarin geef je een conclusie over onze school.
5. Tussen de inleiding en de kern komt een witregel.
6. Tussen de kern en de slotalinea komt een witregel.
7. Gebruik verder zoveel mogelijk kenmerken uit je lijstje: 'Waaraan herken je een artikel?'

Waarom het Xxx? of waarom niet?, de leerlingtekst

Waarom het Xxx College? of waarom niet?

Het einde van het jaar is in zicht!

Nu moet je beginnen een school uit te zoeken.

Heb je al gedacht aan het Xxx College

Midden in de stad, vlakbij de grote markt...

Natuurlijk is het Xxx College niet de perfecte school maar wel een hele goede school.

In dit artikel kun je de nadelen en natuurlijk ook voordelen lezen van het ...

Het is een hele creatieve school.

Zo heb je veel creatieve vakken zoals drama, tekenen techniek handvaardigheid en muziek.

Deze vakken krijg je allemaal in één jaar, maar niet tegelijk.

Je krijgt bijvoorbeeld in de eerste helft techniek, tekenen, muziek en drama en de 2e periode drama, handvaardigheid, muziek en techniek, zo kun je je meer concentreren op 1 bepaald vak. Dat is een voordeel van het Xxx College.

Ook heb je in de eerste geen Duits.

In de eerste zit je met kinderen die havo, vwo of vmbo doen.

Pas in de derde klas kies je een niveau dat bij jou past. In de 1^e klas krijg je een multomap die ze op het Xxx College HAP (huiswerk, afspraken, planner) worden genoemd.

Dat is een soort agenda voor de eerste klassers om aan een echte agenda te kunnen wennen.

Ik hoop dat ik je heb laten na denken over het Xxx College, maak je eigen keuze, op de school waar graag je heen wilt is het vast en zeker erg leuk, SUCCES!

Algemeen	
Naam opdracht	Waarom het Xxx? Of waarom niet?
Opleiding	mavo/havo/vwo
Leerjaar	1
(Taal)Vaardigheid	Schrijven
Taken	3. Verslagen, werkstukken, samenvattingen, artikelen
Taalniveau opdracht	1F Kan een verslag of een werkstuk schrijven en daarbij stukjes informatie uit verscheidene bronnen overzichtelijk weergeven.

Opdracht		
Omschrijving opdracht	De opdracht geeft eerst een situatieschets: volgende week komen de achtstegroepers de school bezoeken in het kader van de Open Dagen. Voor die doelgroep moeten de leerlingen een artikel schrijven waarin ze de voor- en nadelen van hun school op een rijtje zetten. Voor het artikel wordt een set eisen gegeven, die vooral betrekking heeft op de structuur van de tekst.	
Doel opdracht	Een informerend en overtuigend artikel schrijven met een duidelijke structuur.	
Lengte product	Wordt niet gegeven	
Waarop wordt beoordeeld	Onbekend	
Indicatie verwerkingstijd	Onbekend	
Beoordeling		
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 2F	Opmerkingen
Samenhang	Gebruikt veel voorkomende verbindingswoorden (als, hoewel) correct. De tekst bevat een volgorde: inleiding, kern en slot. Kan alinea's maken en inhoudelijke verbanden expliciet aangeven. Maakt soms nog onduidelijke verwijzingen en fouten in de structuur van de tekst.	De tekst heeft een duidelijke inleiding en een duidelijk slot. De structuur van de kern is helder en wordt met signaalwoorden aan elkaar verbonden. De alinea's zijn niet allemaal duidelijk aangegeven: er lijken alinea's van één zin te staan in de kern; de leerling begint bij voorkeur elke zin op een nieuwe regel. Al met al een product op 2F.
Afstemming op doel	Kan in teksten met een eenvoudige lineaire structuur trouw blijven aan het doel van het schrijfproduct.	De opdracht vraagt om leerlingen uit groep acht te informeren over de voor- en/of nadelen van de school. In deze tekst belooft de leerling ook nadelen te noemen, maar dat gebeurt niet. Wel wordt de achtstegroeper aangemoedigd zelf na te denken en zelf een beslissing te nemen. In die zin is de tekst goed afgestemd op het doel, dus 2F.
Afstemming op publiek	Past het woordgebruik en toon aan het publiek aan.	Toon en woordgebruik passen bij de doelgroep. Het taalgebruik is alledaags, begrippen (als <i>HAP</i>) worden uitgelegd. 2F.
Woordgebruik en woordenschat	Fouten met voorzetsels en idiomatische uitdrukkingen komen nog voor. Varieert het woordgebruik.	Formuleert genuanceerd en kiest de goede woorden. De woordkeus is gevarieerd. 2F wordt gehaald.

Spelling, interpunctie en grammatica	Zie niveaubeschrijving Taalbeschouwing/Taalverzorging.	Spelling op F1 (fouten als <i>word genoemd, concentreren</i>) De interpunctie is voldoende. De zinsbouw is vloeiend en ook lange zinnen kloppen. Daardoor komt het taalgebruik op dit onderdeel zelfs een beetje boven 2F uit.
Leesbaarheid	Gebruikt titel en tekstkopjes. Heeft bij langere teksten (meer dan twee A4-tjes) ondersteuning nodig bij aanbrengen van de lay-out.	Gebruikt een zelf bedachte titel. De alinea-indeling is voor verbetering vatbaar (zie ook <i>Samenhang</i>).
Toelichting		
De opdracht -sterk geleid- biedt veel houvast. Daarom moet het zeker mogelijk zijn een goed product op niveau 1F te schrijven. De leerling slaagt erin het product bijna op het streefniveau (1S=2F) te krijgen. Op het gebied van spelling en leesbaarheid heeft de leerling het streefniveau nog niet helemaal bereikt.		

Zes dagen les!, de opdracht

ZES DAGEN ONDERWIJS VAN 8 TOT 14.15 UUR

Door (naam)

Ruim duizend kinderen van het Zzz College gaan bij wijze van proef volgend schooljaar zes dagen in de week vervroegd naar school en stoppen om kwart over twee.

Tussen de middag blijven de 1125 leerlingen ook allemaal over tijdens een verkorte pauze van 25 minuten onder leiding van vijftig professionals van opvangorganisatie Young Schoolkids.

Zes dagen les

'Leerlingen van een .... school hebben, landelijk gezien toch wel behoefte aan extra reken- en taallessen. Om het niveau van deze vakken op te krikken is dus extra tijd nodig', aldus mevrouw de Vries.

Toestemming ouders

Voor de invoering van de verlengde schoolweek is er een peiling geweest onder de ouders. Bijna 90 procent van de ouders juicht de extra schooltijd toe. 'Op de zaterdag blijven de meeste kinderen toch maar uitslapen. En als ze al uit bed zijn, hangen ze achter de computer of voor de tv,' aldus een ouder.

De zesdagse schoolweek gaat in het schooljaar 2010-2011 in.

Bron: de Telegraaf

OPDRACHT

Je schrijft een betogend artikel n.a.v. bovenstaand nieuwsbericht.

tips:

- titel
- naam schrijver;

- 1e alinea: inleiding **en** je mening (eens, oneens);
- 2e alinea: eerste argument **met toelichting** en **signaalwoord**;
- 3e alinea: tweede argument **met toelichting** en **signaalwoord**;
- 4e alinea: derde argument **met toelichting** en **signaalwoord**;
- 5e alinea: slotalinea met conclusie (ook weer **signaalwoord**).

Zes dagen les!, de leerlingtekst

zes dagen les!

Schrijver:

Ruim duizend kinderen van het Zzz college, een ...-school in ... gaan bij wijze van proef volgend schooljaar zes dagen vervroegd naar school en stopen om kwart over twee. Dit project wordt gevoerd omdat veel kinderen een achterstand hebben met taal en rekenen en dit gaat onder leiding van vijftig professionals van de opvangorganisatie Young Schoolkids. Ik ben hier mee eens omdat extra onderwijs nooit kwaad kan.

Ten eerste met extra onderwijs zullen kinderen het beter gaan snappen en halen ze hogere cijfers dan met het gewone systeem. Kinderen maken nu wel meer dagen maar ze zien vaker hun vrienden en doordat ze zaterdag best vroeg uit zijn kunnen ze met elkaar afspreken om is leuk te gaan doen naar de stad of zo.

Ten tweede als ouders zaterdag vrij zijn kunnen ze vaker met elkaar omgaan en leuke dingen doen want, hun kind zit toch op school dus hoeven ze geen zorgen over te maken. En nu in deze maatschappij is het wel lekker voor de werkende moeders dat ze een keer tijd voor hun zelf hebben. Ze kunnen naar de stad met hun vrienden of het huishouden, want met een druk bezet leven zoals: het kinderen en haar carrière houd ze weinig tijd over voor haar zelf en het huishouden, want dat gaat nog steeds niet van zelf.

Vervolgens met onze maatschappij eisen de mensen steeds meer van de kinderen en hun opleidingen. Bijna elke baas wil een werknemer met een hoge opleiding en met een achter stand haal je een lagere opleiding terwijl je een hogere opleiding zou kunnen hebben.

Kortom vind ik dit een heel goed idee omdat je meet sociaal bezig bent doordat je klasgenoten zie. En je ouders hebben meer tijd voor hun zelf en met extra les heb je kans op een hogere opleiding.

Algemeen	
Naam opdracht	Zes dagen les!
Opleiding	vmbo gtl
Leerjaar	3
(Taal)Vaardigheid	Schrijven
Taken	3. Verslagen, werkstukken, samenvattingen, artikelen
Taalniveau opdracht	2F Kan verslagen en werkstukken schrijven met behulp van een stramien en daarbij informatie uit verscheidene bronnen vergelijken, samenvoegen en samenvatten. Kan onderhoudende teksten schrijven

	en overtuigen met argumenten. Kan een collage, een krant of muurkrant maken.
Opdracht	
Omschrijving opdracht	De opdracht start met een nieuwsbericht: op een school wil men een proef starten waarbij de leerlingen zes dagen les krijgen in plaats van vijf. Naar aanleiding van dit nieuwsbericht schrijven de leerlingen een betoog. In de opdracht wordt aangegeven welke functie elke alinea in het betoog dient te krijgen. De leerlingen horen daarbij de juiste signaalwoorden toe te passen.
Doel opdracht	Betogen/overtuigen. Een overtuigende tekst schrijven waarin een vooraf gegeven structuur wordt gehanteerd.
Lengte product	Vijf alinea's; de exacte lengte is niet gegeven.
Waarop wordt beoordeeld	Onbekend
Indicatie verwerkingstijd	Onbekend

Beoordeling		
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 2F	Opmerkingen
Samenhang	<p>Gebuikt veel voorkomende verbindingswoorden (als, hoewel) correct.</p> <p>De tekst bevat een volgorde: inleiding, kern en slot.</p> <p>Kan alinea's maken en inhoudelijke verbanden expliciet aangeven.</p> <p>Maakt soms nog onduidelijke verwijzingen en fouten in de structuur van de tekst.</p>	<p>De leerling heeft een samenhangend artikel geschreven, met alinea's die expliciet met correcte signaalwoorden aan elkaar zijn verbonden.</p> <p>De tekst heeft een inleiding, kern en slot, die goed op elkaar zijn aangesloten.</p> <p>De overige voeg- en verwijzwoorden zijn vaak niet correct toegepast (bijvoorbeeld: <i>Kinderen maken nu wel veel dagen maar ze zien vaker hun vrienden en doordat ze zaterdag best vroeg uit zijn kunnen ze met elkaar afspreken om is leuks te gaan doen naar de stad ofzo; Vervolgens met onze maatschappij</i>).</p> <p>Niveau 2F wordt zeker gehaald.</p>
Afstemming op doel	Kan in teksten met een eenvoudige lineaire structuur trouw blijven aan het doel van het schrijfproduct.	De tekst is een betoog met passende en doorgaans onderbouwde argumenten, dus 2F wordt behaald.

Afstemming op publiek	Past het woordgebruik en toon aan het publiek aan.	Het publiek is niet duidelijk omschreven. De leerling heeft een algemeen register gehanteerd en dat consequent toegepast. Van een bewuste keuze lijkt geen sprake (bijvoorbeeld <i>in de twee laatste alinea's wordt naar een vage 'je' verwezen; op andere plekken kiest de leerling juist voor schrijven over 'ze'.</i>) Het is daarom de vraag of de leerling echt op niveau 2F zit.
Woordgebruik en woordenschat	Fouten met voorzetsels en idiomatische uitdrukkingen komen nog voor. Varieert het woordgebruik.	Het woordgebruik is alledaags, er is sprake van variatie. 2F.
Spelling, interpunctie en grammatica	Zie niveaubeschrijving Taalbeschouwing/Taalverzorging	Tikfouten (bijvoorbeeld <i>stopen, meet sociaal</i>). De tekst lijkt niet gereviseerd. De interpunctie is onvoldoende: komma's ontbreken. Vel zinnen zijn aan elkaar geplakt tot een brij. De zinsconstructies zijn grammaticaal vaak onjuist (bijvoorbeeld <i>Kortom vind ik dit een goed idee</i>). Eigenlijk is de grammaticale beheersing van de taal onder niveau 2F: zodra de leerling langere, samengestelde zinnen maakt, gaat het fout.
Leesbaarheid	Gebruikt titel en tekstkopjes. Heeft bij langere teksten (meer dan twee A4) ondersteuning nodig bij aanbrengen van de lay-out.	Gebruikt titel.
Toelichting		
De opdracht is sterk sturend: de structuur van de tekst wordt vooraf gegeven. De leerling wordt daarmee uitgenodigd een tekst op 2F te produceren. De leerling komt daar ook op uit. De tekst lijkt ongereviseerd te zijn; dit lijkt vooral zijn tol te eisen aangaande de beheersing van de grammatica, die is onder 2F.		

Zes dagen school?, de opdracht

ZES DAGEN ONDERWIJS VAN 8 TO 14.15 UUR

Door (naam)

Ruim duizend kinderen van het Zzz College gaan bij wijze van proef volgend schooljaar zes dagen in de week vervroegd naar school en stoppen om kwart over twee.

Tussen de middag blijven de 1125 leerlingen ook allemaal over tijdens een verkorte pauze van 25 minuten onder leiding van vijftig professionals van opvangorganisatie Young Schoolkids.

Zes dagen les

'Leerlingen van een ..... hebben, landelijk gezien toch wel behoefte aan extra reken- en taallessen. Om het niveau van deze vakken op te krikken is dus extra tijd nodig', aldus mevrouw de Vries.

Toestemming ouders

Voor de invoering van de verlengde schoolweek is er een peiling geweest onder de ouders. Bijna 90 procent van de ouders juicht de extra schooltijd toe. 'Op de zaterdag blijven de meeste kinderen toch maar uitslapen. En als ze al uit bed zijn, hangen ze achter de computer of voor de tv,' aldus een ouder.

De zesdaagse schoolweek gaat in het schooljaar 2010-2011 om.

Bron: de Telegraaf

OPDRACHT

Je schrijft een betogend artikel n.a.v. bovenstaand nieuwsbericht.

tips:

- titel
- naam schrijver;
- 1e alinea: inleiding **en** je mening (eens, oneens);
- 2e alinea: eerste argument **met toelichting** en **signaalwoord**;
- 3e alinea: tweede argument **met toelichting** en **signaalwoord**;
- 4e alinea: derde argument **met toelichting** en **signaalwoord**;
- 5e alinea: slotalinea met conclusie (ook weer **signaalwoord**).

Zes dagen school?, de leerlingtekst

Zes dagen school?

Vanaf volgend jaar hebben de kinderen van het ..... zes dagen school. De lessen beginnen om acht uur en eindigen om kwart over twee. Ruim duizend kinderen doen mee aan deze proef. De pauzes duren 5 minuten korter en worden in de gaten gehouden door vijftig professionals van het opvangorganisatie Young Schoolkids. Ik ben het er niet mee eens.

Ten eerste vind ik dat de kinderen er zelf voor moeten kiezen, want ze ruilen er wel een dag uitslapen voor in. Het is wel leuk dat je elke dag kwart over twee uit bent en de hele middag nog

vrij hebt. maar de kinderen gaan anders door de week op de computer omdat ze 's middags niks te doen hebben.

Vervolgens als kinderen behoefte hebben aan extra les kunnen ze dat ook na hun laatste les. Doen en hebben de andere leerlingen die het niet nodig hebben geen last van, en hoeven hun vrije tijd er niet voor in te leveren. En de meeste kinderen hebben op zaterdag sport of sommige kinderen moeten werken.

Tenslotte negentig procent van de ouders is het er mee eens dat hun kind zes dagen naar school gaat. Omdat de kinderen op zaterdag uitslapen en dan de hele dag op de bank leggen of ze zitten op de computer. Dus de ouders vinden het goed als hun kind zes dagen naar school gaat.

Kortom ik ben het er niet mee eens dat de kinderen zes dagen naar school gaan. Want ze moeten er een dag vrij voor inleveren en extra les kan ook na school gegeven als de kinderen extra les nodig hebben.

Algemeen	
Naam opdracht	Product: Zes dagen school?
Opleiding	vmbo gtl
Leerjaar	3
(Taal)Vaardigheid	Schrijven
Taken	3. Verslagen, werkstukken, samenvattingen, artikelen
Taalniveau opdracht	2F Kan verslagen en werkstukken schrijven met behulp van een stramien en daarbij informatie uit verscheidene bronnen vergelijken, samenvoegen en samenvatten. Kan onderhoudende teksten schrijven en overtuigen met argumenten. Kan een collage, een krant of muurkrant maken.
Opdracht	
Omschrijving opdracht	De opdracht start met een nieuwsbericht: op een school wil men een proef starten waarbij de leerlingen zes dagen les krijgen in plaats van vijf. Naar aanleiding van dit nieuwsbericht schrijven de leerlingen een betoog. In de opdracht wordt aangegeven welke functie elke alinea in het betoog dient te krijgen. De leerlingen horen daarbij de juiste signaalwoorden te hanteren.
Doel opdracht	Betogen/overtuigen. Een overtuigende tekst schrijven waarin een vooraf gegeven structuur wordt gegeven.
Lengte product	Vijf alinea's; de exacte lengte is niet gegeven.
Waarop wordt beoordeeld	Onbekend
Indicatie verwerkingstijd	Onbekend

Beoordeling		
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 2F	Opmerkingen
Samenhang	<p>Gebruikt veel voorkomende verbindingswoorden (als, hoewel) correct.</p> <p>De tekst bevat een volgorde: inleiding, kern en slot.</p> <p>Kan alinea's maken en inhoudelijke verbanden expliciet aangeven.</p> <p>Maakt soms nog onduidelijke verwijzingen en fouten in de structuur van de tekst.</p>	<p>Gebruikt een heldere structuur: inleiding, kern en slot zijn herkenbaar en correct gemaakt.</p> <p>De alinea's zijn goed geplaatst en aangegeven en verbonden met correcte signaalwoorden.</p> <p>Verbindingswoorden tussen en binnen zinnen worden nog wel eens verkeerd of onhandig gebruikt (bijvoorbeeld <i>maar de kinderen gaan anders door de week op de computer</i>). De uitvoering past bij de omschrijving van niveau 2F.</p>
Afstemming op doel	<p>Kan in teksten met een eenvoudige lineaire structuur trouw blijven aan het doel van het schrijfproduct.</p>	<p>De tekst is een betoog met argumenten bij de stelling.</p> <p>De vierde alinea bevat geen argument voor de stelling, maar een tegenargument, dat niet wordt weerlegd. Deze alinea staat er daarom wat onevenwichtig tussen, toch voldoende op niveau 2F.</p>
Afstemming op publiek	<p>Past het woordgebruik en toon aan het publiek aan.</p>	<p>Het publiek is niet omschreven in de opdracht; de leerling hanteert een vrij algemene stijl die geschikt is voor jongeren en volwassenen. Het is niet vast te stellen of dit heel bewust gebeurt.</p>
Woordgebruik en woordenschat	<p>Fouten met voorzetsels en idiomatische uitdrukkingen komen nog voor.</p> <p>Varieert het woordgebruik.</p>	<p>Het woordgebruik is gevarieerd (bijvoorbeeld <i>zelf voor moeten kiezen/behoefte hebben aan extra les/als de kinderen extra les nodig hebben</i>).</p> <p>Er komen nog fouten op woordniveau voor (bijvoorbeeld <i>op de bank leggen, op de computer zitten</i>). 2F.</p>
Spelling, interpunctie en grammatica	<p>Zie niveaubeschrijving Taalbeschouwing/Taalverzorging.</p>	<p>De spelling is in orde.</p> <p>De leerling plaatst geen komma's voor voegwoorden en vergeet soms een hoofdletter.</p> <p>De leerling maakt lange samengestelde zinnen, die soms ontsporen, met name in de derde alinea. Het lijkt erop dat de leerling de tekst niet</p>

		heeft gereviseerd. Kortere zinnen lopen goed. Niveau 2F wordt wel behaald.
Leesbaarheid	Gebruikt titel en tekstkopjes. Heeft bij langere teksten (meer dan twee A4-tjes) ondersteuning nodig bij aanbrengen van de lay-out.	Gebruikt een titel en laat de structuur goed zien door correct gemaakte alinea's. 2F.
Toelichting		
De opdracht is sterk sturend: de structuur van de tekst wordt vooraf gegeven. De leerling wordt daarmee uitgenodigd een tekst op 2F te produceren. Dit product is daarvan een goed voorbeeld. De leerling heeft keurig de opdracht gevolgd en komt uit op het gewenste niveau. De tekst lijkt niet gereviseerd, maar een herschrijfronde zou het product niet zonder meer op een hoger niveau brengen.		

Solozeilster Laura Dekker, de opdracht

Onderwerpen voor een BETOGEND ARTIKEL

Raadpleeg de leertekst "Schrijfplan betogend artikel" op bladzijde 14 van je handboek.

1. EICELLEN INVRIEZEN

Vrouwen die nog geen partner hebben of die carrière willen maken voor ze aan kinderen beginnen, kunnen hun eicellen vanaf volgend jaar laten invriezen bij het Academisch Medisch Centrum in Amsterdam. Zo kunnen ze tot hun vijftigste moeder worden. Eicellen invriezen: goed idee of pure waanzin?

2. IN DE ZOMERVAKANTIE OOK NAAR SCHOOL

Leerlingen van de basisschool gaan in de zomervakantie toch naar school. In Zandvoort is dit experiment afgelopen zomer van start gegaan. Werkende ouders vinden dit een geweldige oplossing. Hoe denken de leerlingen hierover? Vervelen zij zich toch? Krijgen zij zo extra aandacht om eventuele leerachterstanden weg te werken? Of... rusten de kinderen niet uit. Worden zij beknot in hun vrije tijd?

3. ROOKVRIJE SCHOOL?

Ben je voor of tegen.

4. DAGJE SCHOOL MISSEN, KAN TOCH WEL?

De dag voor de grote vakantie zijn veel schoolkinderen 'ziek'. Het is ook aantrekkelijk om voor de files uit naar de zomerbestemming te rijden. En is dat nou echt zo erg, een paar daagjes school missen?

5. SOLOZEILSTER LAURA DEKKER

De 13-jarige Laura Dekker wil als jongste meisje ooit solo de wereld rondzeilen. Deze tocht zal mogelijk twee jaar duren.

Haar ouders kregen een stortvloed van kritiek over zich heen: zij zouden zich schuldig maken aan onverantwoordelijk gedrag. Begrijpelijk, want van ouders mag je verwachten dat ze kinderen behoeden voor acties waarvan ze zelf de gevolgen nog niet kunnen overzien. Er zullen vast kinderen zijn die op hun dertiende al kunnen autorijden, maar dat wil nog niet zeggen dat ouders ze dan maar de snelweg op moeten sturen.

Toch is Laura een ervaren zeilster, ze heeft zich terdege voorbereid op haar avontuur.

Het meisje en haar ouders reageren verbaasd op alle commotie (ophef) en overwegen nu om Laura tijdelijk naar Nieuw-Zeeland te laten verhuizen.

Solozeilster Laura Dekker, de leerlingtekst

Solozeilster Laura Dekker

Laura Dekker is 13 jaar uit Wijk geleden geboren op de zeilboot van haar ouders. Haar ouders waren toen 7 jaar aan het zeilen bij Nieuw-Zeeland. Nu wil ze als 13 jarig meisje de jongste zijn die solo over de wereld reist in een zeilboot.

Maar ik vind dat dat eigenlijk niet mag.

Ten eerst omdat ze veel te jong is en ze moet nog naar school, dit is juist het belangrijkste jaar voor haar. Ze kan wel zeggen dat ze dat doet op de boot maar dat kan niemand controleren want ze gaat alleen.

Ten tweede is het te gevaarlijk voor haar de golven kunnen heel hoog komen op zee, en wat doet ze dan? Ze kan van boord vallen net als er haaien zijn of ontvoerd worden als ze ergens aanmeert of eten te kopen. Vervolgens moeten haar ouders losgeld betalen dat ze niet hebben en komen ze in geld problemen.

Ze mag wel ervaren zijn maar dat is tussen Nederland en Engeland maar niet op open water naar alle bestemmingen van Laura.

Dus kortom ik vind dat ze niet mag gaan om haar leeftijd de gevaren en de achterstand op school.

Algemeen	
Naam opdracht	Solozeilster Laura Dekker
Opleiding/	vmbo gtl
Leerjaar	3
(Taal)Vaardigheid	Schrijven
Taken	3. Verslagen, werkstukken, samenvattingen, artikelen
Taalniveau opdracht	2F Kan verslagen en werkstukken schrijven met behulp van een stramien en daarbij informatie uit verscheidene bronnen vergelijken, samenvoegen en samenvatten. Kan onderhoudende teksten schrijven en overtuigen met argumenten. Kan een collage, een krant of muurkrant maken.
Opdracht	
Omschrijving opdracht	De opdracht schetst de situatie van het 13-jarige meisje dat als jongste solozeiler de wereld rond wil varen. Daarover moet de leerling een betogend artikel schrijven, met gebruikmaking van een schrijfplan dat in de lesmethode staat.
Doel opdracht	Betogen/overtuigen. De opdracht is niet specifiek op een concreet doel gericht. Het lijkt erop dat de leerling de eigen mening over de kwestie moet geven.
Lengte product	Onbekend

Waarop wordt beoordeeld	Onbekend	
Indicatie verwerkingstijd	Onbekend	
Beoordeling		
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 2F	Opmerkingen
Samenhang	<p>Gebruikt veel voorkomende verbindingswoorden (als, hoewel) correct.</p> <p>De tekst bevat een volgorde: inleiding, kern en slot.</p> <p>Kan alinea's maken en inhoudelijke verbanden expliciet aangeven.</p> <p>Maakt soms nog onduidelijke verwijzingen en fouten in de structuur van de tekst.</p>	<p>Gebruikt veel verbindingswoorden correct (<i>bijvoorbeeld signalen voor de opsomming, maar</i>). Maakt wel enkele fouten (bijvoorbeeld <i>dubbelop in 'Dus kortom'</i>).</p> <p>De tekst heeft een inleiding, kern en slot. Er zitten nog wel fouten in de structuur van de tekst; de functie van de vierde alinea is niet helemaal duidelijk. Alinea vier en vijf horen misschien bij elkaar. De slotalinea is aan de korte kant.</p> <p>Maakt alinea's met duidelijke signaalwoorden. De laatste twee alinea's zijn erg kort.</p> <p>Al met al komt de leerling uit op niveau 2F.</p>
Afstemming op doel	Kan in teksten met een eenvoudige lineaire structuur trouw blijven aan het doel van het schrijfproduct.	De leerling betoogt en gebruikt argumenten die meestal worden onderbouwd, en behaalt dus 2F.
Afstemming op publiek	Past het woordgebruik en toon aan het publiek aan.	Het publiek is in de opdracht niet aangegeven. Het gehanteerde register is consequent, maar lijkt niet bewust gekozen. Het niveau is dus lastig vast te stellen.
Woordgebruik en woordenschat	Fouten met voorzetsels en idiomatische uitdrukkingen komen nog voor. Varieert het woordgebruik.	Woordgebruik is voldoende gevarieerd, maar niet altijd adequaat (bijvoorbeeld <i>maar niet op open water naar alle bestemmingen van Laura</i>). Dit past bij de omschrijving van niveau 2F.
Spelling, interpunctie en grammatica	Zie niveaubeschrijving Taalbeschouwing/Taalverzorging	Onvoldoende: spelfout (<i>geld problemen</i>), veel interpunctiefouten (bijvoorbeeld <i>Dus kortom ik vind dat ze niet mag gaan om haar leeftijd de gevaren en de achterstand op school</i>) en veel ontsprende zinnen (bijvoorbeeld <i>Vervolgens moeten haar ouders losgeld</i>

		<i>betalen dat ze niet hebben en komen ze in geld problemen).</i>
Leesbaarheid	Gebruikt titel en tekstkopjes. Heeft bij langere teksten (meer dan twee A4-tjes) ondersteuning nodig bij aanbrengen van de lay-out.	Gebruikt titel en witregel. De alinea vorming is niet correct (zie Samenhang).
Toelichting		
De opdracht is zo open opgesteld dat deze een betoog op niveau kan 3F opleveren: een gedetailleerde tekst over een maatschappelijk onderwerp met daarin informatie en argumenten uit verschillende bronnen. Dit product is daarvan echter geen voorbeeld. De leerling komt uit op 2F: een eenvoudige tekst met een lineaire opbouw. De leerling gebruikt enkel argumenten die spontaan opgekomen lijken te zijn; dat maakt het onderwerp van de tekst eerder 'dicht bij huis' dan maatschappelijk van aard.		

3.2.3 3F

Survival, overleven in de rimboe, de opdracht	
Betoog 1	<p>onderwerp: Een survival als introductie op klas</p> <p>tekstsoort: betoog (¹) op basis van voor- en nadelen</p> <p>publiek: leeftijdgenoten</p> <p>omvang: 600 woorden</p> <p>Een survival als introductie op klas</p> <p>Jouw school organiseert elk jaar als introductie op klas een survival in de Belgische Ardennen. Zo'n reis is leuk voor supergezonde sportievelingen die houden van mountainbiken, rotsklimmen, abseilen, vlotvaren, slapen in een bivak, maar als je niet zo sterk bent of je 's morgens graag wilt douchen, valt het niet mee. En toen het afgelopen jaar het weer slecht was werden veel leerlingen ziek en gebeurden er door de gladheid enkele kleine ongelukjes. Er ontstond protest tegen de reis en men riep om een andere introductie. Terecht?</p> <p>Zoek informatie over het programma van zo'n survival. Zet vervolgens de voor- en nadelen van een survival als introductie op een rij. Bepaal daarna je standpunt.</p> <p>Aanpak voor het schrijven van een betoog op basis van voor- en nadelen</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Analyseer de opdracht en noteer: <ul style="list-style-type: none"> • je onderwerp • je schrijfdoel/tekstsoort: overtuigen/betoog • je publiek 2. Bepaal je parate kennis van je onderwerp (stel vaste vragen) en bepaal de noodzaak van verdere documentatie. 3. Noteer je benadering (kritisch en/of persoonlijk) en perk je onderwerp in. 4. Noteer je standpunt/mening; dat standpunt is de hoofdgedachte van je tekst. 5. Noteer je deelonderwerpen als vraag. Het gaat om voordelen en nadelen van je standpunt.

6. Bepaal inhoud van inleiding-middenstuk-slot en vul die in kolom 3 van het schema voor het bouwplan.
- Het onderwerp en je hoofdvraag (of je standpunt) zet je in de inleiding.
  - De deelgedachten in een logische volgorde in het middenstuk.
  - De hoofdgedachte (het antwoord op je hoofdvraag) (je standpunt) in het slot.

- les 2 { 7a. Werk in kolom 4 de deelonderwerpen in trefwoorden kort uit: geef toelichting bij elk van de voordelen en nadelen.
7b. Kladversie maken

- les 3 { 8. Schrijf/typ je tekst uit. Zet een titel boven je tekst.

- les 4 { 9. Laat je netversie door een ander becommentariëren. Verwerk dit commentaar. Schrijf een definitieve versie.

Survival, overleven in de rimboe, de leerlingtekst

Stel je voor: Je loopt in je doorweekte kleren koukleumend door de rimboe, op zoek naar de juiste weg door de bossen en rotsen om weer terug te komen op je bestemming. Daar aangekomen merk je dat je bent lekgestoken door de muggen. Nou, reken er maar op dat je daar niet echt blij van wordt, ik in ieder geval niet. Nee, toen ik die ervaring beleefde op de rotsen in Zuid-Frankrijk besepte ik gelijk dat ik niemand deze vermoeiende, slopende tocht toewenste, om maar niet te spreken van de schrammen die ik overhield aan de scherpe stenen. Als je kiest voor het survivaalkamp, reken dan maar op trauma's...

Laten we maar eens beginnen met de voordelen van het survivaalkamp, zoals de mensen waar je mee op kamp gaat. Het survivaalkamp is bedoeld als introductie op de 4^e klas, en het is de bedoeling dat je je medeleerlingen leert kennen. Op een kamp als dit lukt dat misschien best aardig doordat je samen veel dingen doet, maar zelf geef ik toch meer de voorkeur aan een ander kamp waar je minder hoeft te werken en elkaar rustig kan leren kennen zodat je er zonder (letterlijke) kleerscheuren vanaf komt.

Ook leer je om je samenwerkingsvermogen te verbeteren, omdat je een week probeert samen te overleven in de rimboe en je moet ook goed samenwerken bij de vele activiteiten die je onderneemt, zoals abseilen, vloten bouwen en klimmen, omdat veiligheid heel belangrijk is en vooral op hoge bergen. Ook dit vind ik niet zo'n sterk punt, omdat er zoveel kampen zijn waar je moet samenwerken en je zit op elk kamp om samen te werken, dus dat hoeft niet per se op survivaalkamp te zijn.

Op het survivaalkamp leer je ook nieuwe dingen zoals samenwerken en samen te overleven op het kamp en je leert om je angsten te overwinnen, bijvoorbeeld als je hoogtevrees hebt. Het lijkt mij een vreselijk kamp voor mensen die niet veel durven en voor mensen die hoogtevrees hebben, of voor mensen die lichamelijk gehandicapt zijn. Voor die mensen kan er beter een ander kamp gekozen worden omdat ze met een survivaalkamp geen enkele activiteit mee kunnen doen en met een ander kamp wel als er rekening mee wordt gehouden.

Maar bij een survivaalkamp komen natuurlijk ook nadelen kijken, waaronder de weersomstandigheden. Met een survivaalkamp moet je goed weer hebben, omdat het anders niet leuk is. Nou zul je denken dat je bij andere kampen hetzelfde probleem hebt, maar bij survival is

het erger omdat je in tenten kampeert en je de meeste activiteiten niet kan of wil uitvoeren in de regen, omdat het niet goed is voor de veiligheid. Als je regen treft kun je in feite helemaal niets doen, behalve dan in je tentje gaan zitten de hele dag wachtend tot het stopt met regenen. Nee, dan zit ik toch liever in een huisje of op een boerderij.

Nog een nadeel is dat het gevaarlijk kan zijn. Ook al zijn er (hopelijk) goede instructeurs aanwezig, toch is het risico op gebroken botten of snijwonden vele malen groter bij een survivaalkamp met gevaarlijke activiteiten, dan bij een kamp waar je rustig samen om een kampvuur zit. Natuurlijk hebben we het hier niet over echt grote ongelukken, maar toch is er een grotere kans op ongelukken bij een survivaalkamp. En dan ga ik toch liever mee naar een ander kamp.

Ook moet je conditie in topvorm zijn, en je moet goed zijn in gymnastiek en zulk soort activiteiten. Bij mensen met een slechte conditie hangt hun tong na vijf minuten al op de grond, en dat is niet prettig als je de hele dag door de jungle rent en aan kabelbanen bungelt. Als je niet goed bent in sport zit je na die vijf minuten weer aan de kant omdat je het moeilijk vindt of het niet goed kan. Ook daarom lijkt het mij leuker om naar een ander kamp te gaan, een kamp waar iedereen zich thuis voelt en waar iedereen mee kan doen aan alle activiteiten.

Kortom, ik vind een survivaalkamp geen goed idee want het is echt iets waar je van moet houden en niet iedereen houdt ervan, en dan kun je beter een ander kamp kiezen. Ook zijn er mensen met een slechte conditie of mensen die slecht zijn in sport, en voor die mensen is het ook niet leuk. Niet iedereen houdt ervan om 's ochtends uit zijn doorweekte tentje te kruipen om vervolgens 10 kilometer te lopen op zoek naar de dichtstbijzijnde supermarkt. Dus waarom een survivaalkamp kiezen waar iedereen zich in het zweet moet werken als je ook gezellig met z'n allen naar een kampeerboerderij of een camping kunt? Ik zou het wel weten...

Algemeen	
Titel schrijfproduct	Survival, overleven in de rimboe
Opleiding	vwo
Leerjaar	4
(Taal)Vaardigheid	Schrijven
Taken	3. Verslagen, werkstukken, samenvattingen, artikelen
Taalniveau	3F Kan uiteenzettende, beschouwende en betogende teksten schrijven. Kan vanuit een vraagstelling een verslag, werkstuk of artikel schrijven waarbij een argument wordt uitgewerkt en daarbij redenen aangeven voor of tegen een bepaalde mening en de voor- en nadelen van verschillende keuzes uitleggen. Kan informatie uit verschillende bronnen in één tekst synthetiseren.
Opdracht	
Omschrijving opdracht	De opdracht begint met een introductie over het feit dat tijdens een introductieweek in de Ardennen regelmatig ongelukjes gebeuren. Daarom ontstaat de roep om een ander soort introductie. De opdracht is in een tekst de voor- en nadelen van zo'n introductie op een rij te zetten en een standpunt in te nemen over dergelijke introductieactiviteiten. Na de introductie wordt de aanpak beschreven om tot het schrijfproduct te komen. Dit gebeurt in de vorm van een stappenplan. Ook wordt een invulschema gegeven waarin de deelonderwerpen van

	de tekst in steekwoorden ingevuld kunnen worden.	
Doel opdracht	Het schrijven van tekst waarin een standpunt wordt ingenomen tegenover een survival als introductie op een klas. Dat standpunt moet onderbouwd worden door het afwegen van de voor- en nadelen van een survival.	
Lengte product	600 woorden	
Waarop wordt beoordeeld	Dit wordt niet in de opdracht aangegeven.	
Indicatie verwerkingstijd	Vier lessen, waarschijnlijk van 50 minuten.	
Beoordeling		
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 3F	Opmerkingen
Samenhang	De gedachtelijn is in grote lijnen logisch en consequent met hier en daar een niet hinderlijk zijspoor. Relaties als oorzaak/gevolg, voor- en nadelen, overeenkomst en vergelijking, zijn duidelijk aangegeven. Verband tussen zinnen en zinsdelen in samengestelde zinnen is over het algemeen goed aangegeven door het gebruik van juiste verwijs- en verbindingswoorden. Alinea's zijn verbonden tot een coherent betoog.	De gedachtelijn in deze tekst is logisch en consequent. De tekst heeft een duidelijke structuur waarin systematisch de voor- en nadelen worden behandeld. Door het gebruik van de juiste signaalwoorden is de structuur voor de lezer goed te herkennen. De tekst heeft een passend slot. Al met al voldoet deze tekst aan de kenmerken van niveau 3F.
Afstemming op doel	Kan verschillende schrijfdoelen hanteren en in een tekst combineren: informatie vragen en geven, mening geven, overtuigen, tot handelen aanzetten. Kan opbouw van de tekst aan het doel van de tekst aanpassen.	Uit de opdracht is op te maken dat de leerling een overtuigende tekst moet schrijven. De bespreking van voor- en nadelen moet leiden tot een eigen standpunt. Daarin slaagt de leerling door bij de behandeling van de voordelen telkens nuancering aan te brengen. Door eerst de voordelen te bespreken en dan de nadelen werkt de leerling naar het slot toe waarin hij/zij een afwijzend standpunt inneemt. De opbouw van de tekst staat dus in dienst van het tekstdoel: 3F.
Afstemming op publiek	Kan schrijven voor zowel publiek uit de eigen omgeving als voor een algemeen lezerspubliek (bijvoorbeeld instanties, media). Past register consequent toe: taalgebruik past binnen de gegeven situatie en is consistent in toon, doel, genre.	In de opdracht is geen publiek gedefinieerd. Het vermoeden is dat de tekst voor een algemeen publiek bedoeld is. De leerling trekt de aandacht door een leuke introductie van het onderwerp. Verder is de toon consequent neutraal. 3F.

Woordgebruik en woordenschat	Brengt variatie in woordgebruik aan om herhaling te voorkomen. Wordkeuze is meestal adequaat, er wordt slechts een enkele fout gemaakt.	Varieert in beperkte mate in woordgebruik. Zit daarmee op beheersingsniveau 2F.
Spelling, interpunctie en grammatica	Zie niveaubeschrijving Taalbeschouwing/Taalverzorging. Toont een betrekkelijk grote beheersing van de grammatica. Incidentele vergissingen, niet stelselmatige fouten en kleine onvolkomenheden in de zinsstructuur kunnen nog voorkomen.	Op een enkele spelfout na in orde. 3F.
Leesbaarheid	Geeft een heldere structuur aan de tekst, gebruikt witregels, marges, kopjes. Geeft in een langere tekst een indeling in paragrafen. Stemt de lay-out af op doel en publiek.	De structuur van de tekst is duidelijk herkenbaar. De alinea-indeling is aangegeven door regels wit. De introductie van de tekst is schuin gedrukt waardoor het voor de lezer duidelijk wordt dat deze passage afwijkend is van de rest van de tekst. Bij een tekst van deze omvang is het gebruik van tussenkopjes niet nodig. 3F.
Toelichting		
<p>De opdracht is redelijk sturend, maar laat ook nog ruimte voor eigen invulling. Door het sturende karakter kan een leerling geen prestatie op niveau 4F leveren omdat veel beslissingen over indeling en opbouw van de tekst al voor hem genomen zijn.</p> <p>De tekst die de leerling heeft gemaakt is complexer dan een tekst op niveau 2 waarop sprake is van teksten met een eenvoudige lineaire opbouw. Afgaande op de algemene omschrijving van schrijfvaardigheid ligt deze prestatie op niveau 3. Deze inschaling wordt bevestigd door de analyse van de kenmerken van de taakuitvoering.</p>		

<p>Kinderopvang, positief of negatief effect?, de opdracht</p>
<p>SE GEDOCUMENTEERD SCHRIJVEN</p> <p>11 MAART 2008 (13.20-16.20 UUR)</p> <p>ACTUELE ASPECTEN VAN KINDEROPVANG IN NEDERLAND</p> <p>Je beschikt tijdens dit schoolexamen over:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. een kopie van je spiekbrieven (uitgereikt door de docent) 2. je bronnenlijst 3. een nog in te vullen bouwplanformulier 4. een overzicht met aandachtspunten voor de beoordeling

Na afloop lever je in:

1. schrijfpdracht (600 woorden +/- 10%)
2. spiekbrief
3. bronnenlijst
4. ingevuld bouwplanformulier

JE SCHRIJFT OFWEL EEN BETOOG (keuze uit 3) OFWEL
EEN BESCHOUWING (keuze uit 3), NOTEER BOVEN JE
SCHRIJFPDRACHT WELKE LETTER (A tm F) JE HEBT GEKOZEN!

- Deelonderwerp 1: betere ontwikkelingskansen voor kinderen door goede kinderopvang
- A. (stelling voor betoog) Kinderen hebben meer kans op een evenwichtig ontwikkeling als ze naar kinderopvang gaan.
  - B. (vraag voor beschouwing) Krijgen kinderen betere ontwikkelingskansen als ze naast hun opvoeding in het gezin ook naar kinderopvang gaan?

- Deelonderwerp 2: het economische aspect van kinderopvang
- C. (stelling voor betoog) De samenleving moet de kosten van kinderopvang dragen.
  - D. (vraag voor beschouwing) Moeten werkgevers verplicht gesteld worden om mee te betalen aan kinderopvang van hun werknemers?
Dit in combinatie met een korte beschrijving van de vraag of ouders die meer verdienen ook meer moeten bijdragen aan kinderopvang.

- Deelonderwerp 3: betere kansen op de arbeidsmarkt voor ouders door goed georganiseerde kinderopvang
- E. (stelling voor betoog) Kinderopvang moet verbeterd en uitgebreid worden om de arbeidsparticipatie van vrouwen te bevorderen.
  - F. (vraag van beschouwing) Is het noodzakelijk om kinderopvang uit te breiden en te verbeteren, zodat meer vrouwen zich zullen begeven op de arbeidsmarkt?

NOTEER BOVEN JE SCHRIJFPDRACHT DE LETTER VAN DE OPDRACHT DIE JE GEKOZEN HEBT, EN ZET ER BOVENDIEN BIJ OF HET EEN BETOOG OF BESCHOUWING WORDT !

Bij bronvermelding (tussen haakjes op de goede plaats) vermelden:
schrijver en jaartal, of de site.

VEEL SUCCES

Kinderopvang, positief of negatief effect?, de leerlingtekst

b (vraag voor beschouwing) Krijgen kinderen beter ontwikkelingskansen als ze naast hun opvoeding in het gezin ook naar een kinderopvang gaan?

Kinderopvang positief of negatief effect?

Nu het bekend is dat 1 op de 5 kinderen van 13 jaar wel eens naar een kinderopvang is geweest, wordt het steeds belangrijker om te weten of kinderopvang een positief of negatief effect heeft op de kinderen. Omdat dit niet de eerste keer is dat deze vraag wordt gesteld zijn er in Canada en Amerika al verscheidene onderzoeken geweest naar de invloed van kinderopvang op het kind. Is het zelig voor het kind, zoals de Scandinavische vrouwen beweren. Of hebben de kinderen er later juist profijt van dat ze naar een kinderopvang zijn gegaan?

Nederland heeft zeer zeker al 1 onderzoek verricht over de invloed van kinderopvang op het kind. In dit onderzoek werd gekeken naar het gedrag van 70 kinderen. Uit de resultaten van dit onderzoek bleek dat, des te langer het kind op een kinderopvang zit des te groter de gedragsproblemen zijn. Maar geeft dit wel een reëel beeld over de 490.000 kinderen in Nederland die naar een kinderopvang gaan. Uit onderzoeken in Canada en Amerika bleek echter dat wanneer de kinderopvang al op een vroege leeftijd wordt toegepast dit een positief effect heeft bij opvoedingsproblemen. Uit de resultaten bleek zelfs dat de jeugdcriminaliteit onder deze kinderen lager uitkwam dan het gemiddelde in dat land. Maar mogen wij Nederlanders wel uitgaan van de onderzoeken in het buitenland? Moet Nederland niet gewoon naar zichzelf kijken? Aangezien Nederland niet hetzelfde is dan de rest van de wereld. Moet Nederland niet gewoon zelf een 'grootschalig' onderzoek starten over de invloed van kinderopvang op het kind?

In het rapport van het onderzoek in Nederland waarbij werd gekeken naar de 70 kinderen werd de conclusie getrokken dat wanneer de kwaliteit van het opvang goed is. Kinderopvang een positief effect heeft op het kind. Maar omdat de opvangleiders voor het grootste deel een MBO-diploma hebben en dus niet pedagogisch opgeleid zijn, is de kwaliteit van de opvang niet goed genoeg. Dit is dan wee in het nadeel van het kind.

Kinderopvang wordt vaak gezien als ondersteuning van de ouders. Zo zouden beide ouders kunnen gaan werken wanneer ze het kind achter laten bij een kinderopvang. Maar er wordt vaak gezegd dat kinderopvang nogal duur is. Nu zitten we met een dilemma en de PvdA en de VVD komen met een oplossing: Kinderopvang gratis maken (Trouw, 06-09-06, Marike Stellinga). Een goede oplossing zou je denken, de ouders besparen geld doordat ze nu beide kunnen gaan werken. en er komt meer werkgelegenheid omdat er meer kinderopvangcentra moeten komen. Maar spelen de kosten van kinderopvang wel een rol bij het besluit meer of minder te gaan werken? Uit cijfers van het Centraal Planbureau hebben na de subsidies van 200.000.000,- euro voor de ouders met kinderen op een kinderopvang er maar 0.2% meer vrouwen zich op de arbeidsmarkt beziggehouden. En in totaal is het aantal mensen op de arbeidsmarkt niet gestegen. Voor de ouders en het kind lijkt het dus een betere oplossing te zijn om bij informele kring opgevangen te worden bijvoorbeeld opa of oma. Voor het kind is het fijn om opgevangen te worden door iemand die hij of zij al kent. En voor de ouders is het fijn dat het kind wordt opgevangen door een bekend van de ouders.

In een rapport van het pedagogenplatform wordt aangegeven dat het nodig wordt geacht om

een nationaal curriculum over kinderopvang te maken. Hierin moet worden opgenomen dat kinderopvang een belangrijke voorziening is voor het kind. Verder moet erin staan dat de opvang gericht moet zijn op: ontwikkeling, sociale integratie, spel en plezier. Het kind moet centraal staan in de opvang.

Of de kinderopvang nu een positief of negatief effect heeft op het kind. Daar zal nog lang over worden gediscuteerd. We blijven om spanning afwachten op een grootschalig onderzoek van de regering. Tot dan zal er weinig veranderen in de opvang in Nederland.

(aantal woorden 640)

Algemeen	
Titel schrijfproduct	Kinderopvang positief of negatief effect?
Opleiding	havo
Leerjaar	5
(Taal)Vaardigheid	Schrijven
Taken	3. Verslagen, werkstukken, samenvattingen, artikelen
Taalniveau	3F Kan uiteenzettende, beschouwende en betogende teksten schrijven. Kan vanuit een vraagstelling een verslag, werkstuk of artikel schrijven waarbij een argument wordt uitgewerkt en daarbij redenen aangeven voor of tegen een bepaalde mening en de voor en nadelen van verschillende keuzes uitleggen. Kan informatie uit verschillende bronnen in één tekst synthetiseren.
Opdracht	
Omschrijving opdracht	De opdracht geeft de leerling de keuze uit drie deelonderwerpen die met kinderopvang in Nederland te maken hebben. Hij moet een keuze voor één van de deelonderwerpen maken. Bij elk deelonderwerp staat een stelling geformuleerd en een betoog. De leerling kiest of hij een betoog of een beschouwing schrijft. Bij de uitvoering van de opdracht mag de leerling een spiekbriefje en een bronnenlijst gebruiken, waaruit op te maken is, dat hij informatie uit verschillende bronnen moet gebruiken. De leerling moet voordat hij gaat schrijven een bouwplan schrijven. Dat levert hij samen met zijn betoog of beschouwing in.
Doel opdracht	Het schrijven van een beschouwing of een betoog. De opdracht is onderdeel van het schoolexamen.
Lengte product	600 woorden
Waarop wordt beoordeeld	Dit wordt niet nader omschreven.
Indicatie verwerkingstijd	Drie klokuren

Beoordeling		
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 3F	Opmerkingen
Samenhang	<p>De gedachtelijn is in grote lijnen logisch en consequent met hier en daar een niet hinderlijk zijspoor.</p> <p>Relaties als oorzaak/gevolg, voor- en nadelen, overeenkomst en vergelijking, zijn duidelijk aangegeven.</p> <p>Verband tussen zinnen en zinsdelen in samengestelde zinnen is over het algemeen goed aangegeven door het gebruik van juiste verwijs- en verbindingswoorden.</p> <p>Alinea's zijn verbonden tot een coherent betoog.</p>	<p>In de tekst wordt wel een complexe gedachtegang opgebouwd, maar de opbouw van de tekst is rommelig. De relaties tussen de alinea's worden niet expliciet aangegeven. Uiteindelijk is de gedachtegang wel logisch. Dat komt door de vraagstelling en het slot waarin wordt aangegeven, dat er geen duidelijke uitspraak over de vraag gedaan kan worden.</p> <p>De alinea over de kosten van de kinderopvang is een duidelijke zijsprong, die niet hinderlijk is. 3F.</p>
Afstemming op doel	<p>Kan verschillende schrijfdoelen hanteren en in een tekst combineren: informatie vragen en geven, mening geven, overtuigen, tot handelen aanzetten.</p> <p>Kan opbouw van de tekst aan het doel van de tekst aanpassen.</p>	<p>Op basis van één tekst kan niet worden vastgesteld of de leerling meerdere schrijfdoelen kan hanteren. Wel kan worden vastgesteld, dat de tekst enige complexiteit bezit en dat de opbouw van de tekst aan het doel van de tekst is aangepast. De gegeven informatie staat in dienst van het schrijfdoel. 3F.</p>
Afstemming op publiek	<p>Kan schrijven voor zowel publiek uit de eigen omgeving als voor een algemeen lezerspubliek (bijvoorbeeld instanties, media).</p> <p>Past register consequent toe: taalgebruik past binnen de gegeven situatie en is consistent in toon, doel, genre.</p>	<p>In de opdracht is geen publiek gegeven. Afgaande op de tekst heeft de leerling een algemeen publiek voor ogen gehad. Hij kiest daar een passend register bij en past dat consequent toe. Er zijn geen kenmerken van een persoonlijke stijl of sporen van het hanteren van meerdere registers (moeilijk vast te stellen op basis van één tekst). 3F.</p>
Woordgebruik en woordenschat	<p>Brengt variatie in woordgebruik aan om herhaling te voorkomen.</p> <p>Woordkeuze is meestal adequaat, er wordt slechts een enkele fout gemaakt.</p>	<p>De leerling varieert in zijn woordkeuze, maar er is geen sprake van een rijke en zeer gevarieerde woordkeuze, zoals op niveau 4 verwacht mag worden.</p> <p>Incidenteel maakt de leerling een fout, bijvoorbeeld 'gediscuteerd'.</p> <p>Daarom wordt dit kenmerk van</p>

		de taakuitvoering ingeschaald op niveau 3F.
Spelling, interpunctie en grammatica	Zie niveaubeschrijving Taalbeschouwing/Taalverzorging. Toont een betrekkelijk grote beheersing van de grammatica. Incidentele vergissingen, niet stelselmatige fouten en kleine onvolkomenheden in de zinsstructuur kunnen nog voorkomen.	De leerling maakt zelden fouten tegen spelling-, interpunctie- of grammaticaregels. Opvallend is het gebruik van cijfers in plaats van uitgeschreven getallen. Daarmee zit deze prestatie tussen niveau 3 en 4 in.
Leesbaarheid	Geeft een heldere structuur aan de tekst, gebruikt witregels, marges, kopjes. Geeft in een langere tekst een indeling in paragrafen. Stemt de lay-out af op doel en publiek.	De lay-out is in orde. De alinea-indeling is niet altijd consequent. 3F.
Toelichting		
<p>De opdracht geeft aanleiding tot het schrijven van een tekst met een complexe gedachtegang over een maatschappelijk onderwerp waarin informatie uit verschillende bronnen worden gebruikt. De opdracht is redelijk 'open': aanwijzingen ten aanzien van de tekstopbouw ontbreken. De tekst nodigt dus uit tot een prestatie op niveau 4.</p> <p>De leerling schrijft een gedetailleerde tekst over een maatschappelijk onderwerp. Daarbij gebruikt hij informatie uit meerdere bronnen. De structuur van de tekst is echter rommelig en de leerling weet onvoldoende onderscheid te maken tussen belangrijke en minder belangrijke zaken. Afgaande op de algemene omschrijving van schrijfvaardigheid zit de leerling dus op niveau 3. Dit wordt bevestigd door de analyse van de kenmerken van de taakuitvoering.</p>		

Is de verengelsing relaxt of een blok aan het been?, de opdracht

Taalverandering

De taal verandert. Dat is altijd zo geweest, het zal altijd blijven gebeuren. Wetenschappers verdienen er hun brood mee. Jullie leraren hebben erop gestudeerd.

Er zijn wel wat vragen bij de taalverandering in deze tijd. Worden de veranderingen niet erg snel verspreid door de moderne communicatiemiddelen? En worden ze deels ook niet veroorzaakt door diezelfde media? Wordt het taalgebruik voor sommigen niet erg versimpeld onder invloed van sms-taal? Hoe zit het met de woordenschat van de gemiddelde jongere, vergeleken met 40 jaar geleden? Vroeger was iemand aartslui, apetrots, nu hoor je zelfs in een lerarenkamer "keilui en keitrots". Voor de verkiezingen werd gesproken over Jip- en Janneketaal. Wat heb je trouwens aan een grote woordenschat als je voornamelijk communiceert via sms en e-mail? Door de tv wordt het Engels voortdurend de wereld ingeslingerd. Onze school heeft nu al een front en een back office. Wat heeft dat voor gevolgen voor onze moedertaal?

Vragen genoeg, nu de antwoorden nog.

De voorbereiding

- > Het hoofdonderwerp is: taalverandering.
- > De deelonderwerpen waar je uit kunt kiezen zijn:
  - 1) verengelsing van de taal
  - 2) vereenvoudiging van de taal
  - 3) turbo-taal in de vorm van jongerentaal of sms-taal
- > Je kiest een deelonderwerp en je gaat hierover documenteren via internet, documentatiemappen, tijdschriften, folders, naslagwerken, interviews enz. In totaal verzamel je minimaal 5 artikelen die jouw deelonderwerp van verschillende kanten belichten. 1 artikel van de 5 krijg je van je docent.
- > uiterlijk in **week 9** lever je de bronverslagen in van **alle** artikelen die je over je deelonderwerp gevonden hebt (dus ook van het artikel dat je van je docent gekregen hebt). In de bronverslagen moet staan:
  - Titel van het artikel
  - Onderwerp
  - Hoofdgedachte
  - Korte samenvatting van maximaal 250 woorden
  - Bronvermelding
- > Op een met je docent afgesproken datum in **week 10**, maak je in de les een overzichtelijke spiekbrieven van 200 trefwoorden over je deelonderwerp en je maakt een bronnenlijst van je artikelen.

Bij elke bron vermeld je de kernzin van het artikel in maximaal 20 woorden. Voor het samenstellen van de spiekbrieven gebruik je de in het schrijfdossier verzamelde artikelen en bronverslagen.
- > Je complete schrijfdossier lever je aan het eind van de les in.

Je dossier bestaat uit: min. 5 artikelen, bronverslagen, bronnenlijst en de net gemaakte spiekbrieven. Je dossier wordt goedgekeurd door je docent. Dit is een voorwaarde om deel te mogen nemen aan het schoolexamen.

! Het goedgekeurde dossier krijg je mee naar huis. Hiermee kan je je SE verder voorbereiden. Bij de SE-zitting moet datzelfde dossier weer worden ingeleverd. De spiekbrieven moeten na goedkeuring ongewijzigd blijven. De docent het origineel. De kopie krijg je, ter voorbereiding op je SE, mee naar huis.

Het schoolexamen

Je maakt tijdens een zitting van maximaal 3 lesuren een schrijfofdracht op de computer. Voorafgaand aan de zitting wordt je schrijfdossier ingenomen. Van je docent krijg je een mapje uitgereikt met je spiekbrieven en bronnenlijst erin. Na afloop van de zitting lever je je schrijfofdracht, je spiekbrieven, de bronnenlijst en het ingevulde bouwplanformulier in.

Je beschikt dus tijdens het schrijven over:

- 1) De schrijfofdracht waarin zowel voor het schrijven van een betoog als voor het schrijven van een beschouwing een opdracht wordt geformuleerd.
- 2) Je spiekbrieven die je van je docent tijdens de zitting uitgereikt krijgt.
- 3) Je bronnenlijst die je van je docent tijdens de zitting uitgereikt krijgt.
- 4) Een blanco (nog in te vullen) bouwplanformulier.
- 5) Een overzicht met aandachtspunten voor de beoordeling.

Succes met de voorbereiding op je SE-schrijven!
Je docent Nederlands

Is de verengelsing relaxt of een blok aan het been?, de leerlingtekst

Beschouwing

Is de verengelsing relaxt of een blok aan het been?

In het dagelijks leven ziet men vele Engelse woorden terug in de Nederlandse taal. Deze woorden zijn geïnfiltreerd op vele vlakken in de samenleving. Zo word de rang van een bedrijfsleider vaak aangeduid met manager, hier kijken veel mensen niet meer van op maar toch zijn dit tekenen van verengelsing. Reclames worden vaak commercials genoemd, ook een woord van de overzeese burenen. Bij het nieuws schakelen ze vaak over naar een reporter die terplekke is als er iets gebeurt is, maar 50 jaar geleden was dit nog een doodnormale verslaggever. Nu kan men de vraag stellen of de invloed van het Engels in de Nederlandse taal niet te ver gaat.

In Nederland gebruiken veel jongeren Engels omdat het vaak stoerder klinkt, wanneer iemand onzin uitkraamt staat het beter om te zeggen dat het bullshit is. Als jongeren het over plannen in het weekeinde hebben dan spreken zij vaak over het weekend omdat dit beter in de mond ligt. In veel gevallen klinkt het Engels dus beter. zo ook bij een botsballon, voor vele een onbekend voorwerp maar een airbag kent iedereen. Men kijkt tegenwoordig naar talkshows en leest dagelijks de e-mail terwijl niemand praat over praatprogramma's of e-post want de woorden zeggen ze zelfs niets meer.

Het gebruiken van de overgewaaide taal is ook praktisch, zo zijn er termen in omgang met de computer die geen Nederlandse vertaling hebben. De naam "computer" zelf is er één van. Ook is dit het geval me veel nieuwe producten die Nederland bereiken, veel auto's hebben tegenwoordig opties als climate control, GPS-system en een hands free set. Het Engels is door de jaren heen een internationaal gesproken taal geworden. Het is dus een taal die modern aan het worden is, vele landen beheersen deze taal om met mensen uit andere landen te kunnen communiceren.

Uit een onderzoek van de Commissie Cultureel Verdrag is gebleken dat 40 procent van de masteropleidingen in het Engels zijn, Dit is iets goed schrijft René Appel in de Opinierubriek van het NRC-Handelsblad.

(http://www.arieverhagen.nl/Documenten/Appel_Nederlands_vo-lang.htm) want zo krijgen jongeren vaker met de taal te maken wat ze bij een latere baan een voordeel geeft. Dit omdat steeds meer bedrijven op internationale schaal ter werk gaan en omdat het de dominante taal is in de internationale wetenschap.

het is allemaal alleen niet zo rooskleurig als dat het lijkt, door de verengelsing verdwijnen er veel Nederlandse benamingen voor woorden en hierdoor verlies je een gedeelte van je cultuur. Voor een Nederlander moet het eigenlijk normaal zijn om een studie in je eigen land in het Nederlands te kunnen volgen, het is tenslotte Nederland aldus Marcel Bas

(www.veto.be/jg29/veto2920/geeraerstsint.html). Vele opleidingen worden echter alleen nog maar in het Engels gegeven.

Wanneer deze verengelsing op de universiteiten door zal gaan ontstaat er ook een communicatiekloof tussen hoger en lager opgeleide mensen. Als mensen met universitaire studies alleen maar met Engels in aanraking komen is de kans groot dat ze onderling ook Engels gaan praten. Als dit gebeurt is iemand met een lagere opleiding hierbij in het nadeel. Het is voor veel Nederland al erg moeilijk om de eigen taal en die van de buurlanden Duitsland en Frankrijk te leren, als hier dan ook nog eens vloeiend Engels bij komt dan zullen velen dit teveel vinden en de moedertaal laten verslappen. Het is bovendien raar dat de Engelse het voorrecht krijgen om de moedertaal internationaal te gebruiken in Europa terwijl er aanzienlijk

meer Duitsers wonen. Er worden, vooral door de jeugd, veel Engelsen woorden gebruikt om dingen aan te duiden, dit omdat ze zich willen onderscheiden van de oudere generatie. Maar het Nederlands zelf heeft zich bewezen en laten zien dat het een taal is die goed functioneert. Men had in de vorige eeuw ook geen Engelse woorden nodig om een goed communicatie te hebben. Het mooie van internationalisering is dat iedereen anders is met een andere cultuur en een ander verleden. Om communicatie mogelijk te maken is het ook goed dat het Engels gebruikt kan worden alleen teveel invloed van het Engels zorgt ervoor dat men culturele waarden verliest.

De invloed van het Engels in de Nederlandse taal komt dus van pas wanneer met op internationaal niveau handelt of bij benamingen van producten uit het buitenland. Nederlanders hebben wel het recht op cultuur behoud en komen naar ,mijn mening al vaak genoeg in aanraking met het Engels. Ik verwacht dan ook dat de Nederlandse taal onder zal moeten doe aan de internationalisering die op globaal niveau in de toekomst verder plaats zal vinden.

Algemeen	
Titel schrijfproduct	Is de verengelsing relaxt of een blok aan het been?
Opleiding	vwo
Leerjaar	6
(Taal)Vaardigheid	Schrijven
Taken	3. Verslagen, werkstukken, samenvattingen, artikelen
Taalniveau	3F Kan uiteenzettende, beschouwende en betogende teksten schrijven. Kan vanuit een vraagstelling een verslag, werkstuk of artikel schrijven waarbij een argument wordt uitgewerkt en daarbij redenen aangeven voor of tegen een bepaalde mening en de voor en nadelen van verschillende keuzes uitleggen. Kan informatie uit verschillende bronnen in één tekst synthetiseren.
Opdracht	
Omschrijving opdracht	Het schrijven van een tekst over een aspect van taalverandering, in dit geval over de verengelsing van de taal.
Doel opdracht	Niet precies aangegeven
Lengte product	Niet gegeven
Waarop wordt beoordeeld	Wel bekend voor de leerling, maar niet aanwezig bij de opdracht.
Indicatie verwerkingstijd	150 minuten (drie lessen)

Beoordeling		
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 3F	Opmerkingen
Samenhang	<p>De gedachtelijn is in grote lijnen logisch en consequent met hier en daar een niet hinderlijk zijspoor</p> <p>Relaties als oorzaak/gevolg, voor- en nadelen, overeenkomst en vergelijking, zijn duidelijk aangegeven.</p> <p>Verband tussen zinnen en zinsdelen in samengestelde zinnen is over het algemeen goed aangegeven door het gebruik van juiste verwijs- en verbindingswoorden.</p> <p>Alinea's zijn verbonden tot een coherent betoog.</p>	De gedachtegang is logisch en consequent. De verbanden tussen de alinea's zijn niet altijd duidelijk aangegeven. 3F.
Afstemming op doel	<p>Kan verschillende schrijfdelen hanteren en in een tekst combineren: informatie vragen en geven, mening geven, overtuigen, tot handelen aanzetten.</p> <p>Kan opbouw van de tekst aan het doel van de tekst aanpassen.</p>	Het is niet helemaal duidelijk welk doel de schrijver met de tekst voor ogen heeft gehad. Daarmee zit de schrijver op niveau 2F.
Afstemming op publiek	<p>Kan schrijven voor zowel publiek uit de eigen omgeving als voor een algemeen lezerspubliek (bijvoorbeeld instanties, media).</p> <p>Past register consequent toe: taalgebruik past binnen de gegeven situatie en is consistent in toon, doel en genre.</p>	Omdat het onduidelijk is voor welk publiek de tekst bedoeld is (niet in de opdracht vermeld) is dit aspect lastig te beoordelen. Uitgaande van de veronderstelling dat de tekst voor een algemeen publiek bedoeld is, laat de schrijver het beheersingsniveau 3F zien. De tekst heeft het juiste register, dat consequent gehanteerd wordt.
Woordgebruik en woordenschat	<p>Brengt variatie in woordgebruik aan om herhaling te voorkomen.</p> <p>Woordkeuze is meestal adequaat, er wordt slechts een enkele fout gemaakt.</p>	Over het algemeen goed, maar maakt nog wel een enkele fout: "Deze woorden zijn geïnfiltreerd op vele vlakken van de samenleving." 3F.
Spelling, interpunctie en grammatica	<p>Zie niveaubeschrijving</p> <p>Taalbeschouwing/Taalverzorging.</p> <p>Toont een betrekkelijk grote beheersing van de grammatica.</p> <p>Incidentele vergissingen, niet-stelselmatige fouten en kleine onvolkomenheden in de zinsstructuur kunnen nog voorkomen.</p>	Grammaticale beheersing in orde, maar spelling en interpunctie zijn van tijd tot tijd zwak: 'word' in plaats van 'wordt', 'gebeurt is' in plaats van 'gebeurd is'. 2F.

Leesbaarheid	Geeft een heldere structuur aan de tekst, gebruikt witregels, marges en kopjes. Geeft in een langere tekst een indeling in paragrafen. Stemt de lay-out af op doel en publiek.	In orde 3F.
Toelichting		
<p>De opdracht heeft een abstract onderwerp. In de opdracht ligt opgesloten dat de leerling informatie over het onderwerp uit meerdere bronnen verzamelt en dat die informatie in het schrijfproduct wordt samengebracht. De opdracht geeft wel een aantal deelonderwerpen waaruit gekozen kan worden, maar geeft geen aanwijzingen over de gewenste structuur van het schrijfproduct. De opdracht nodigt uit tot het schrijven van een tekst op niveau 4.</p> <p>In de uitwerking bereikt de leerling niveau 3F. Het schrijfproduct voldoet aan de algemene omschrijving van een schrijfprestatie op dit niveau en de analyse van kenmerken van de taakuitvoering onderschrijft dit oordeel.</p>		

Geld en geluk. Het leuke aan geld, de opdracht

Schoolexamen schrijfvaardigheid

maart 2009

Je schrijft vandaag een tekst van 600 tot 700 woorden. De opdrachten vind je op de volgende pagina's. Bij sommige subonderwerpen kun je kiezen tussen een betoog en een beschouwing.

Het lijkt het meest voor de hand te liggen dat je een opdracht kiest die hoort bij het door jou voorbereide subonderwerp. Het kan echter zijn dat je een van de andere onderwerpen nog aantrekkelijker vindt. Misschien heb je wel teksten gevonden die ook heel goed aansluiten bij een van de andere opdrachten.

Zet duidelijk boven je tekst, welke opdracht je gekozen hebt

Onder "extra" bovenaan je scherm vind je de opdracht "woorden tellen". **Vermeld het aantal woorden onderaan je tekst. Vergeet vooral ook niet je naam te noteren.**

Veel succes!

Voor alle opdrachten geldt:

- Publiek: lezers van de weekendbijlage van het Brabants Dagblad met achtergronden over geld, werk, vakantie en vrije tijd.
- Maak zelf een goede, aansprekende, motiverende titel

tip: sla je werk tussentijds regelmatig even op.

Subonderwerp 3: geld en geluk

3a. een beschouwing

Sommige mensen worden er gelukkig van, als ze hun rijkdom aan anderen kunnen laten zien. Zijn rijke mensen inderdaad gelukkiger? Je zou het wel zeggen: ze kunnen zich materieel meer veroorloven, ze kunnen mooie auto's kopen en zich luxe reizen naar verre bestemmingen veroorloven. Ze kunnen hun kinderen alles geven waar die naar verlangen. Ze zijn minder ziek, als ze iets mankeren kunnen ze dure operaties in het buitenland betalen, ze leven zelfs langer. Er is duidelijk ook een statusverschil tussen armen en rijken. Iedereen lijkt er ook naar te streven om rijk te worden. In sterspotjes en loterijshows wordt ook het prachtige leven van rijken vertoond. Hoe moeten we over dit alles denken? Hoe moeten we dan denken over arme mensen? "Losers"?

- Schrijf een beschouwing van ongeveer 700 woorden...

3b. een betoog

Sommige mensen worden er gelukkig van, als ze hun rijkdom aan anderen kunnen laten zien. Zijn rijke mensen inderdaad gelukkiger? Je zou het wel zeggen: ze kunnen zich materieel meer veroorloven, ze kunnen mooie auto's kopen en zich luxe reizen naar verre bestemmingen veroorloven. Ze kunnen hun kinderen alles geven waar die naar verlangen. Ze zijn minder ziek, als ze iets mankeren kunnen ze dure operaties in het buitenland betalen, ze leven zelfs langer. Er is duidelijk ook een statusverschil tussen armen en rijken. Iedereen lijkt er naar te streven om rijk te worden. In sterspotjes en loterijshows wordt ook het prachtige leven van rijken vertoond. Hoe moeten we over dit alles denken? Hoe moeten we dan denken over arme mensen? "Losers"?

Maar is het wel zo, dat geluk afhangt van geld en goederen? Of zijn andere factoren meer bepalend voor het geluk van mensen?

- Schrijf een betoog van ongeveer 700 woorden...

Geld en geluk. Het leuke aan geld, de leerlingtekst

Het leuke aan geld

Stel je voor, je woont op het platteland in armoede. Aan eten kun je nauwelijks komen en aan nog meer luxe hoef je al helemaal niet te denken. Zo was het voor de tanzaniaanse bevolking op het platteland. Tot ze werk vonden als vissers toen er door een verandering van de natuur vissen hun meer in kwamen. Ze verdienden nu eigenlijk een beetje geld maar de hoeveelheid was om te huilen. Ook de werkomstandigheden waren bar slecht door stank overlast van rottende vissen. Toch zijn deze mensen gelukkig dit komt volgens de bevolking niet door het beetje geld dat ze verdienen. Ze hebben nu eigenlijk een bron van voedsel en een doel in hun leven. Het komende artikel gaat er dan ook over dat geld niet altijd gelukkig maakt.

Geld maakt dus alleen bepaalde omstandigheden gelukkig. Dit valt goed uit te leggen met de theorie van Maslow. Deze gaat uit van een piramide van 5 behoeftes die trapsgewijs vervuld moeten worden. Op de 1e plaats staan de primaire biologische behoeften die te maken hebben met voedsel, kleding en drinkwater. Op de 2e plaats staan bestaanszekerheid, wat ervan uitgaat dat mensen onderdak nodig moeten hebben en zich veilig kunnen voelen. Vervolgens als 3e trap is er de sociale behoefte deze houdt in dat je mensen hebt die onvoorwaardelijk van je houden zoals je familie. De 4e trap heet erkenning deze betekent dat mensen je respecteren. Mensen moeten je vertrouwen en je mening als iets nuttigs beschouwen. De laatste trap heet zelfontwikkeling. Hoe hoger je in de piramide komt hoe gelukkiger je wordt. Als je geen eten hebt door gebrek aan geld zal geld je heel gelukkig maken. Hiermee kun je dan immers geld

krijgen. Sociale behoeften zullen dan niet echt belangrijk voor je zijn. Of zoals Dhr. Wigboldus¹ zo mooi zegt: "Als je arm bent en je hebt niet te eten, dan heb je niet zo'n behoefte om prachtige gedichten te schrijven." Geld is dus een relatief begrip in verband met je geluk je hebt het alleen nodig in bepaalde situaties, als je jezelf wilt ontwikkelen heb je bijvoorbeeld niets aan geld.

Uit een enquête blijkt toch dat meer dan de helft van de Nederlanders vindt dat geld gelukkig maakt.² Dit ligt echter vooral aan de vraagstelling. Door te vragen of geld gelukkig maakt leg je de nadruk op geld. En aangezien het grootste gedeelte van de Nederlandse bevolking in de lagere inkomensschijven zit vind je dit terug in de resultaten van het onderzoek.

Bij het onderzoek van het CBS komen er andere resultaten uit. Zij vroegen niet of geld gelukkig maakt maar of mensen gelukkig waren. En wat blijkt, geld komt pas op de 4e plaats van dingen die mensen gelukkig maakt. Als je kijkt naar de resultaten van het onderzoek komt gezondheid op de 1e plaats. Het grootste percentage van de gezonde mensen zei dat ze gelukkig waren in verhouding tot de andere criteria. En als men keek naar de mensen met een levenspartner bleek dat deze na gezonde mensen het gelukkigst waren. Allochtone mensen waren op de 3e plaats het ongelukkigst en dan vooral de niet-westerse allochtonen. Pas op de 4e plaats stonden mensen met een laag inkomen als ongelukkigste.³

Zelf zul je misschien ook zeggen dat geld wel degelijk gelukkig maakt. Als je bijvoorbeeld net nieuwe schoenen hebt gekocht of je wint een grote prijs in een loterij. Het belangrijke waar je hierbij op moet letten is echter dat dit allemaal dingen op korte termijn zijn. Mensen zullen van nature aan dingen wennen.⁴ Als je bijvoorbeeld een klok hebt die heel hard tikt zal je hier in het begin niet door in slaap kunnen vallen maar na een tijdje raak je hier aan gewend en kun je toch lekker slapen. Zo is het ook met het winnen van geld of het kopen van nieuwe spullen. Je raakt hier al snel aan gewend. De gewenning van mensen heeft dus positieve en negatieve kanten. Helaas weerhoudt dit er ons van om lang gelukkig te blijven na het winnen van een prijs of het kopen van spullen.

Geld kan je dus wel gelukkig maken maar alleen bij bepaalde omstandigheden. Je hebt maar een bepaalde hoeveelheid geld nodig daarna zul je je geluk in andere dingen moeten vinden. Als je dus genoeg geld hebt om eten te kunnen kopen en je voelt je toch ongelukkig probeer dan eens op een andere manier gelukkig te worden. Geld maakt gelukkig wanneer het vrijheid geeft. Maar het maakt ongelukkig als je er de slaaf van bent.

¹Titel: Boterham voor tevredenheid, door: Joost Sijsma (2009)

²Titel: Geld maakt toch gelukkig, door: Onderzoeksbureau trendbox (2005)

³Titel: Geld maakt gelukkig maar gezondheid is belangrijker, door: CBS

⁴Titel: Boterham voor tevredenheid, door: Joost Sijsma (2009)

Algemeen	
Titel schrijfproduct	Geld en geluk Het leuke aan geld
Opleiding	vwo
Leerjaar	6
(Taal)Vaardigheid	Schrijven
Taken	3. Verslagen, werkstukken, samenvattingen, artikelen
Taalniveau	3F Kan uiteenzettende, beschouwende en betogende teksten schrijven. Kan vanuit een vraagstelling een verslag, werkstuk of artikel schrijven

	<p>waarbij een argument wordt uitgewerkt en daarbij redenen aangeven voor of tegen een bepaalde mening en de voor- en nadelen van verschillende keuzes uitleggen. Kan informatie uit verschillende bronnen in één tekst synthetiseren.</p>	
Opdracht		
Omschrijving opdracht	<p>De opdracht is het schrijven van een beschouwing of betoog over een voorbereid onderwerp. De voorbereiding bestond uit het bestuderen van een aantal bronnen.</p> <p>De tekst is bedoeld voor de lezers van de weekendbijlage van het Brabants Dagblad.</p> <p>Expliciet wordt in de opdracht vermeld, dat de leerling een pakkende opdracht boven het artikel moet zetten.</p>	
Doel opdracht	Het schrijven van een betoog.	
Lengte product	600 tot 700 woorden	
Waarop wordt beoordeeld	Niet bekend	
Indicatie verwerkingstijd	Onbekend	
Beoordeling		
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 3F	Opmerkingen
Samenhang	<p>De gedachtelijn is in grote lijnen logisch en consequent met hier en daar een niet hinderlijk zijspoor</p> <p>Relaties als oorzaak/gevolg, voor- en nadelen, overeenkomst en vergelijking, zijn duidelijk aangegeven.</p> <p>Verband tussen zinnen en zinsdelen in samengestelde zinnen is over het algemeen goed aangegeven door het gebruik van juiste verwijfs- en verbindingswoorden.</p> <p>Alinea's zijn verbonden tot een coherent betoog.</p>	<p>De structuur heeft niet de complexiteit die op niveau 4 verwacht mag worden. De gedachtegang is logisch en consequent en de alinea's zijn verbonden tot een coherent betoog. Daarmee presteert de leerling op niveau 3F wat betreft dit aspect.</p>
Afstemming op doel	<p>Kan verschillende schrijfdoelen hanteren en in een tekst combineren: informatie vragen en geven, mening geven, overtuigen, tot handelen aanzetten.</p> <p>Kan opbouw van de tekst aan het doel van de tekst aanpassen.</p>	<p>De leerling heeft het betogende karakter van de tekst consequent volgehouden. De informatieverstrekking staat in dienst van het overtuigende karakter van de tekst. 3F.</p>
Afstemming op publiek	<p>Kan schrijven voor zowel publiek uit de eigen omgeving als voor een algemeen lezerspubliek (bijvoorbeeld instanties, media).</p> <p>Past register consequent toe: taalgebruik past binnen de gegeven situatie en is consistent in toon, doel, genre.</p>	<p>De tekst heeft een pakkend begin dat bedoeld is om het publiek bij de tekst te betrekken. De leerling gebruikt goede voorbeelden die aansluiten bij het publiek. De toon van de tekst is iets te informeel, omdat het publiek met 'je' wordt aangesproken. 3F.</p>

Woordgebruik en woordenschat	Brengt variatie in woordgebruik aan om herhaling te voorkomen. Woordkeuze is meestal adequaat, er wordt slechts een enkele fout gemaakt.	De leerling varieert in woordkeuze. Daarbij kiest hij wel de veilige weg, omdat hij geen al te moeilijke woorden gebruikt. De leerling maakt geen fouten in de woordkeuze. 3F.
Spelling, interpunctie en grammatica	Zie niveaubeschrijving Taalbeschouwing/Taalverzorging. Toont een betrekkelijk grote beheersing van de grammatica. Incidentele vergissingen, niet stelselmatige fouten en kleine onvolkomenheden in de zinsstructuur kunnen nog voorkomen.	Interpunctie: Veel hoofdletters en punten ontbreken. Dit onderdeel is dus beneden de maat. Spelling en grammatica zijn over het algemeen voldoende. Het totaaloordeel over dit aspect: tussen niveau 2F en 3F in.
Leesbaarheid	Geeft een heldere structuur aan de tekst, gebruikt witregels, marges, kopjes. Geeft in een langere tekst een indeling in paragrafen. Stemt de lay-out af op doel en publiek.	In orde. 3F.
Toelichting		
Opdracht is open, geeft geen aanwijzingen voor de opbouw van het schrijfproduct en verlangt van de leerling dat hij meerdere bronnen raadpleegt en gebruikt. Het onderwerp is complex: maakt geld gelukkig. De opdracht nodigt uit tot het leveren van een prestatie op niveau 4. Ondanks dat, levert de leerling in alle opzichten een prestatie op het niveau 3F.		

3.2.4 4F

De passievrucht en De kleine blonde dood, de opdracht
<p>Opdracht voor Nederlands schrijfvaardigheid - gedocumenteerd schrijven. Tijdens het tweede schoolexamen schrijf je een beschouwend betoog (essay) op basis van een onderzoekje.</p> <p><u>Uitleg</u> Uit de lijst kies je een onderwerp/thema uit, vervolgens kies je twee boeken waarin dit onderwerp/thema verwerkt is. Eventueel mogen de boeken van dezelfde auteur zijn, maar de opdracht wordt hier zeker niet makkelijker door! Je gaat de twee boeken met elkaar vergelijken. Het is daarom belangrijk dat je tijdens het lezen goed in de gaten houdt hoe het onderwerp/thema in de boeken verwerkt is. Het is handig om tijdens het lezen aantekeningen te maken, dat kunnen citaten zijn, bladzijdenummers of andere zaken die je opvallen. Maak bij je onderzoek ook gebruik van literaire analyses en andere informatie over je boek en auteur. Mogelijke bronnen zijn <i>Literom</i> (schoolcomputer), <i>Kritisch literair lexicon</i> of <i>Lexicon van literaire werken</i>. De bibliotheek in Zoetermeer kan je misschien ook nog verder helpen. Goed zoeken op internet hoort er natuurlijk ook bij. Uiteindelijk schrijf je een essay waarin je uitgebreid vertelt hoe jouw onderwerp/thema verwerkt is in beide boeken. Zijn er overeenkomsten en/of verschillen tussen de twee boeken? Je ondersteunt je tekst met citaten uit de boeken of uit de andere bronnen die je gebruikt hebt.</p>

Natuurlijk is het ook belangrijk dat je de interesse van de lezer voor het onderwerp/thema wekt en dat je duidelijk maakt waarom je voor de gelezen boeken gekozen hebt. Die keuze maak je heel bewust en niet zomaar even.

Vorbereiding

Bij de voorbereiding stel je een documentatiemap samen. Deze bevat:

- een omslag met je naam, examenummer, docent, onderwerp, titels en auteurs van de gelezen boeken)
- een inhoudsopgave met paginanummering
- een verantwoording van de keuze van het onderwerp en de boeken
Lengte minimaal 200 en maximaal 400 woorden
- Uitleg over je hoofdvraag, hoe ben je tot die hoofdvraag gekomen? Ook leg je uit hoe je het beantwoorden van de hoofdvraag gaat aanpakken.
Lengte minimaal 200 en maximaal 400 woorden.
- een bouwplan voor de te schrijven tekst. Dit is een schema met steekwoorden per alinea; niet een eerste versie met lopende zinnen!
- minimaal twee bruikbare artikelen per boek en één of twee artikelen per auteur. Het is handig als je tijdens de voorbereiding belangrijke tekstonderdelen markeert.
- een verhaalanalyse van de boeken. Je mag hierbij gebruik maken van internet. Wees altijd kritisch, controleer de analyses die je van internet haalt en corrigeer ze waar nodig.
- lijst van bruikbare citaten uit de boeken/artikelen (met paginanummers)
- literatuurlijst (zie Taalschriften uitgedeeld papier)

De map mag geen geschreven teksten bevatten die op welke wijze dan ook als kladversie kunnen dienen voor het schrijven van het essay!

Uiterlijk op de PTA-datum lever je de documentatiemap in bij je eigen docent.

Het essay

Onderwerp en aanpak worden door jou vastgesteld. Tijdens SE II krijg je een opdracht waarin staat in welke krant of welk tijdschrift je de tekst gaat publiceren, dus ook wat het publiek/doelgroep is. Dit is een belangrijk element. Bij de beoordeling wordt er goed op gelet of je inderdaad geprobeerd hebt je woordkeuze en stijl af te stemmen op het publiek.

De tekst is tussen de 750 en 1000 woorden lang. Niet korter en niet langer! Het overnemen van teksten/tekstfragmenten (ook in eigen woorden) uit het werk van anderen zonder duidelijke bronvermelding is plagiaat en levert vrijwel altijd een onvoldoende op.

Gang van zaken tijdens het SE

Aan het begin van het schoolexamen krijg je van de surveillanten je documentatiemap uitgereikt. Hierin vind je een blad waarop staat voor wat voor krant/tijdschrift je schrijft. Er staan ook instructies op over regelafstand, lettertype en andere praktische zaken. Je mag de twee gelezen literaire boeken meenemen. Voor het schrijven van het essay krijg je drie klokuren de tijd.

Let op de volgende zaken:

- Houd tijdens het SE de tijd goed in de gaten.
- Het essay wordt op de computer gemaakt in de mediatheek of een computerlokaal.
- Print je essay en lever het bovenop in je documentatiemap in.

De beoordeling

Bij de beoordeling letten we op de volgende punten:

1. de inhoud
2. de opbouw
3. presentatie (stijl, spelling, zinsbouw, interpunctie, netheid, publiek)

De sectie Nederlands wenst je veel succes bij de voorbereiding en het schrijven van je essay!

De passievrucht en De kleine blonde dood, de leerlingtekst

Het gebeurt helaas wel vaker dat er binnen het gezin iemand wegvalt. Zo ook in het boek 'De Passievrucht' van Karel Glastra van Loon. "De kleine blonde dood" van Boudewijn Büch kent een andere situatie. Er is slecht contact tussen vader en zoon, maar er is wel een sterke band. Beiden boeken hebben als overeenkomst dat ze verteld worden vanuit één persoon, en beiden een afwijkende vader/zoonrelatie beschrijven. Wat het effect is van deze afwijkende vader/zoonrelaties, en in hoeverre zijn de beiden boeken met elkaar te vergelijken, lees je in dit artikel.

Armin Minderhout is de naam van de hoofdpersoon uit het boek "De Passievrucht". Armin is een man van om en nabij de dertig jaar oud, met een zoontje van veertien jaar oud. De vrouw van Armin en de moeder van Bo, Monika, is tien jaar geleden overleden. Inmiddels heeft Armin een nieuwe vriendin, Ellen, met wie hij graag een kind zou willen krijgen. Na een bezoek aan het ziekenhuis kwamen ze erachter dat Armin een afwijking heeft waardoor hij nooit kinderen zal kunnen krijgen, en dat hij deze afwijking al heeft vanaf zijn geboorte. Dat betekent dus dat de veertienjarige Bo zijn kind niet kan zijn.

Armin en Bo konden het altijd erg goed met elkaar vinden en konden elkaar een hoop vertellen. Nu Armin heeft ontdekt dat hij onvruchtbaar is, begint het met het zoeken naar een "dader".

Armin besluit Bo voorlopig niets te vertellen. Bo merkte dat Armin zich anders gedroeg dan normaal. Na een lange zoektocht kwam Armin erachter dat de vader van Bo zijn eigen vader was. Armin had Bo in een dronken bui verteld dat hij zijn vader niet was, en ze hadden ruzie. Aan het einde van het verhaal komt Bo met het voorstel om alles te houden zoals het altijd al is geweest.

In het boek "De kleine blonde dood" staat Boudewijn Büch centraal als hoofdpersoon. De relatie tussen Boudewijn en zijn vader Rainer is wat stroef. Boudewijn kan veel zaken met zijn vader bespreken, maar omdat Rainer in de oorlog heeft meegevochten en heeft daar een trauma aan overgehouden. Als er binnen het gezin iets ter sprake komt dat met de oorlog te maken heeft, dan wordt Rainer boos en mishandelt hij een of meerdere gezinsleden. De ouders van Boudewijn hebben vaak ruzie, waar hij zo gek van wordt dat hij in een gesticht beland. Lezen was iets dat hij graag deed, maar dat mocht niet in het gesticht. Als hij eenmaal uit het gesticht is, wordt hij ziek en raakt in een lange coma. Als hij uit die coma raakt, krijgt Boudewijn alles wat hij wil. Aan het eind van het verhaal heeft Rainer zelfmoord gepleegd. Dit kreeg hij via een kaart te horen, maar hij wilde het niet lezen en verbrandde de kaart.

De vader/zoonrelaties zijn goed te vergelijken. De vaders uit beiden boeken hebben allebei een probleem waar de zoons onder leiden. Rainer heeft een oorlogsverleden waar hij een trauma aan heeft overgehouden, en Armin blijkt na 14 jaar niet de vader te zijn van Bo vanwege het syndroom van Klinefelter, wat inhoudt dat hij zijn leven lang al geen kinderen kan krijgen. Ook binnen de gezinnen zijn er problemen. Binnen het gezin uit "De kleine blonde dood" is er veel ruzie tussen beiden ouders, en door het oorlogstrauma mishandelt de vader zijn vrouw en kinderen. Binnen het gezin uit "De Passievrucht" is de moeder, Monika, weggefallen. Vanwege deze problemen binnen het gezin wisselen beiden vaders van vrouw. Rainer hertrouwt met een Deense meisje, en Armin krijgt een relatie met een goede vriendin van zijn overleden vrouw. Wat wel zo is, is dat in beiden boeken de relatie dusdanig goed is, dat er veel kan worden besproken en gevraagd. De verhalen spelen af in verschillende tijden, wat wellicht een verschil kan verklaren. "De kleine blonde dood" speelt af in zowel de periode vlak na de oorlog als in het heden. "De Passievrucht" speelt zich af in het heden. Het verhaal kent echter een hoop flashbacks naar de periode dat Bo net is geboren.

Een antwoord op de vraag wat het effect zou zijn van de afwijkende vader/zoonrelatie is relatief simpel te geven. In beiden gevallen is de relatie goed, alleen zorgen de problemen van de vaders en de problemen binnen het gezin ervoor dat de relatie stroever verloopt dan dat eigenlijk nodig is. De relaties tussen vader en zoon uit beiden boeken zijn goed met elkaar te vergelijken. In beiden gevallen kan er veel onderling worden besproken, dus dat houdt toch in dat de band in beiden gevallen toch wel goed is.

Hoewel de relaties goed met elkaar vergelijkbaar zijn, zijn de boeken lastiger met elkaar te vergelijken. Dit komt omdat de boeken afspelen in een verschillende tijd ten opzichte van elkaar, en dat de problemen binnen beiden gezinnen teveel van elkaar verschillen. Ook steken de boeken anders in elkaar wat betreft opbouw en tijd. "De Passievucht" speelt volledig af in het heden, met flashbacks naar vroeger, terwijl "De kleine blonde dood" zich afspeelt in de periode na de tweede wereldoorlog en in het heden, waardoor er twee verhaallijnen ontstaan. Een direct antwoord op de vraag in hoeverre de beiden boeken met elkaar te vergelijken zijn is: ze zijn lastig te vergelijken door de dubbele verhaallijn uit "De kleine blonde dood", en de afwijkende problemen binnen de gezinnen van beiden boeken.

Algemeen	
Titel schrijfproduct	Nederlands schrijfvaardigheid - gedocumenteerd schrijven. Tekst over 'De Passievucht' en 'De kleine blonde dood'.
Opleiding	vwo
Leerjaar	6
(Taal)Vaardigheid	Schrijven
Taken	3. Verslagen, werkstukken, samenvattingen, artikelen
Taalniveau	4F Kan verslagen, werkstukken en artikelen schrijven over complexe onderwerpen en relevante opmerkelijke punten daarin benadrukken met gebruikmaking van verscheidene bronnen. Kan teksten schrijven met een uiteenzettend, beschouwend of betogend karakter waarin verbanden worden gelegd tussen afzonderlijke onderwerpen. Kan in een betoog standpunten vrij uitvoerig uitwerken en ondersteunen met ondergeschikte punten, redenen en relevante voorbeelden. Kan lange complexe teksten samenvatten.
Opdracht	
Omschrijving opdracht	De leerling moet een essay schrijven over een thema in de literatuur en in het kader daarvan twee gelezen literaire boeken met elkaar vergelijken op de uitwerking van het thema. Bij de uitvoering van de opdracht mag de leerling een zelf samengestelde informatiemap gebruiken.
Doel opdracht	Dit is een schoolexamenopdracht. De leerling moet een essay schrijven.
Lengte product	750 tot 1000 woorden
Waarop wordt beoordeeld	Inhoud Opbouw Presentatie (stijl, spelling, zinsbouw, interpunctie, netheid, publiek)
Indicatie verwerkingstijd	Onbekend

Beoordeling		
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 4F	Opmerkingen
Samenhang	Geeft een complexe gedachtegang goed en helder weer. Geeft duidelijk aan wat de hoofdzaken zijn en wat ondersteunend is in het betoog. Geeft relevante argumenten en argumenten die niet relevant zijn voor het betoog inzichtelijk weer. Verwijzingen in de tekst zijn correct. Lange, meervoudig samengestelde zinnen zijn goed te begrijpen.	De tekst heeft een complexe gedachtegang. De opbouw is prima. De leerling heeft een goede inleiding geschreven en legt duidelijke verbanden tussen de alinea's. Daarmee krijgt de hele tekst een grote samenhang. Hoofd- en bijzaken zijn duidelijk van elkaar te onderscheiden. De vergelijking tussen de boeken is duidelijk en systematisch. 4F.
Afstemming op doel	Zie 3F	De opbouw van de tekst is aan het doel van de tekst aangepast. Dit is het hoogst haalbare niveau.
Afstemming op publiek	Kan schrijven voor zowel publiek uit de eigen omgeving als voor een algemeen lezerspubliek (bijvoorbeeld instanties, media). Kan verschillende registers hanteren en heeft geen moeite om het register aan te passen aan de situatie en het publiek. Kan schrijven in een persoonlijke stijl die past bij een beoogde lezer.	Schrijft in een persoonlijke stijl voor een algemeen publiek. 4F.
Woordgebruik en woordenschat	Er zijn geen merkbare beperkingen in het woordgebruik. Het woordgebruik is rijk en zeer gevarieerd.	Het woordgebruik is zeer rijk en gevarieerd. Het is echt een zelfgeschreven verhaal. 4F.
Spelling, interpunctie en grammatica	Zie niveaubeschrijving Taalbeschouwing/Taalverzorging. Handhaaft consequent een hoge mate van grammaticale correctheid; fouten zijn zeldzaam.	De zinsbouw is gevarieerd. Toepassing van de interpunctieregels is in orde. De leerling maakt echter wel fouten tegen de spellingregels: leiden in plaats van lijden, beiden vaders, beiden boeken. Ook maakt de leerling fouten in het spellen van de werkwoorden. Alle aspecten afwegend: 3F.

Leesbaarheid	Lay-out, paragraafindeling zijn bewust en consequent toegepast om het begrip bij de lezer te ondersteunen	In deze tekst zouden tussenkopjes niet misstaan hebben. De leerling heeft die echter niet gebruikt. 3F.
Toelichting		
<p>De opdracht houdt in, dat de leerling een essay moet schrijven over een literair onderwerp. Daarbij moet hij verschillende bronnen gebruiken en moet hij zijn beweringen en constatering onderbouwen met de gevonden informatie.</p> <p>De thematiek is gegeven, maar de leerling moet die zelf nader uitwerken. De leerling moet schrijven over een literair onderwerp. In de opdracht worden geen aanwijzingen gegeven ten aanzien van de opbouw of indeling van de tekst. De opdracht nodigt dus uit tot een schrijffprestatie op niveau 4.</p> <p>Afgaande op de algemene omschrijving van schrijfvaardigheid zit de leerling op beheersingsniveau 4. Dat wordt bevestigd door de analyse van de taakuitvoering. De aspecten 'samenhang', 'afstemming op het publiek' en 'woordgebruik en woordenschat' zijn zo goed, dat de iets mindere score op 'spelling, interpunctie en grammatica' en 'leesbaarheid' gecompenseerd wordt.</p>		

4. Treffende voorbeelden Lezen

Zakelijke teksten

In dit hoofdstuk geven we de treffende voorbeelden weer van de leesteksten op respectievelijk 1F, 2F en 3F, die we via de in hoofdstuk 2 beschreven procedure op het spoor zijn gekomen. Steeds wordt eerst de leestekst met de opdracht gegeven (in een enkel geval ontbreekt die). In de eerste tabel daaronder wordt eerst de opdracht getypeerd, door aan te geven uit welke klas die komt, op welk niveau de tekst is beoordeeld, en wordt de opdracht kort beschreven, voor zover bekend. In de tweede tabel wordt de tekst in het licht van de gegeven opdracht besproken op de zes kenmerken van de taakomschrijving uit het referentiekader. Deze kenmerken staan voor het gemak van de lezer in de middelste kolom geciteerd. Tot slot volgt nog een korte toelichting op de keuze van het voorbeeld voor het betreffende niveau.

4.1.1 1F

Neem je muziek overal mee, de opdracht met leestekst

Opdracht 26

Lees tekst 4 *Neem je muziek overal mee* globaal.

1. Waar zal deze tekst over gaan?
2. Waaraan kun je dat zien?
3. Wat verwacht je van deze tekst? Wat zal er verteld worden over het onderwerp?

Opdracht 27

Lees tekst 4 nu grondig en beantwoord de vragen.

4. Neem je muziek overal mee

1. Mp3-speler in je binnenzak, dopjes in je oren, flink wat volume en hup, met muziek op je kop de fiets op. Soms is er niets lekkerder dan genieten van je eigen muziek terwijl je op de fiets zit. Maar sommige mensen vinden het link, omdat je dan niets anders meer hoort.
2. Een invloedrijk Tweede Kamerlid wilde daarom een verbod op muziek luisteren op de fiets. Maar ook bellen op de fiets zou volgens haar verboden moeten worden, omdat het veel te gevaarlijk is. Ruim een jaar geleden diende zij haar plan voor een verbod bij de minister in . Deze week antwoordde hij aan de Tweede Kamer dat het moeilijk is om te verbieden dat mensen naar muziek luisteren en bellen op de fiets.
3. Ten eerste moet de politie er met haar neus bovenop staan om te kunnen zien of iemand dopjes in zijn oren heeft. Heeft die persoon lang haar, dan zie je dat al helemaal niet. En daarbij: hoe maak je hard dat de muziek aanstond? Niet te realiseren dus volgens de minister. Daarnaast wijst hij er in zijn brief op dat er niet veel doden per jaar vallen door het gebruik van een mp3-speler of telefoon op de fiets. Dat zijn er natuurlijk nog altijd een paar te veel. Dus als je met muziek aan op je fiets zit, kijk dan dubbel zo goed uit je ogen!

Naar: Sandy Stevens, www.kidsweek.nl

1. Wat is het onderwerp van deze tekst?
  - a. Muziek en bellen.
  - b. Muziek op de fiets gevaarlijk.
  - c. Verbod op muziek.
2. De titel maakt meteen duidelijk waar de tekst over gaat
  - a. Dat is waar.
  - b. Dat is niet waar.
3. Waarom is het gevaarlijk als je met muziek op fietst?
4. Hoe lang duurde het voordat de minister antwoord stuurde naar de Tweede Kamer?
5. Het is volgens de minister moeilijk te verbieden dat mensen naar muziek luisteren en bellen op de fiets. Welke twee redenen geeft hij nog meer?
  - a. Het is moeilijk om te zien of iemand dopjes in heeft, vooral met lang haar.
  - b. ...
  - c. ...
6. Wat moet jij doen als je naar muziek luistert op de fiets?
7. Van welke website komt deze tekst?

Opdracht 28

Terugkijken

1. Vertel in je eigen woorden wat het onderwerp van een tekst is.
2. Zijn je verwachtingen over de tekst *Neem je muziek overal mee* uitgekomen?
3. Ging het beantwoorden van de vragen goed? Leg je antwoord uit.

Meer oefenen? Ga naar je werkboek blok 1. Zoek daarin op: Steun 1 Lees vaardig en maak opdracht 4.

Algemeen	
Naam opdracht	Neem je muziek overal mee
Opleiding/leerjaar	vmbo basisberoepsgerichte leerweg, leerjaar 2
Bron	Op Niveau, ThiemeMeulenhoff
(Taal)Vaardigheid	Lezen Zakelijke teksten
Taken	1. Lezen van informatieve teksten 3. Lezen van betogende teksten
Taalniveau opdracht	1F Kan eenvoudige <i>informatieve</i> teksten lezen, zoals zaakvakteksten, naslagwerken, (eenvoudige) internetteksten, eenvoudige schematische overzichten. Kan eenvoudige <i>betogende</i> teksten lezen, zoals voorkomend in schoolboeken voor taal- en zaakvakken, maar ook advertenties, reclames, huis-aan-huisbladen.
Opdracht	
Tekstkenmerken	De tekst heeft een eenvoudige structuur en heeft duidelijk herkenbare signaalwoorden die de verbanden tussen de alinea's aangeven. De informatiedichtheid is gering. Er worden vooral frequent voorkomende woorden gebruikt.
Omschrijving tekstsoort	De tekst is vooral informatief, maar bevat aan het einde een (activerende) waarschuwing. Die waarschuwing kan ook als een pakkende, op de doelgroep gerichte uitsmijter, worden opgevat. Het vermengen van een informatief en betogend doel doet niets af aan de heldere structuur van het artikel.

Typering van de opdracht(en): Wat moet de leerling doen?	Bij de tekst horen 4 opdrachten: <ul style="list-style-type: none"> • Opdracht 26: globaal lezen en vragen vooraf beantwoorden waarin voorspellingen over de tekst worden gedaan. • Opdracht 27 en 28: grondig lezen en inhoudelijke, tekstafhankelijke vragen beantwoorden. • Opdracht 28: reflectievragen beantwoorden naar aanleiding van het maken van opdracht 26 en 27. 	
Beoordeling		
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 1F	Opmerkingen
Techniek en woordenschat	Kan teksten zodanig vloeiend lezen dat woordherkenning tekstbegrip niet in de weg staat. Kent de meest alledaagse (frequente) woorden, of kan de betekenis van een enkel onbekend woord uit de context afleiden.	De tekst bevat vooral herkenbare, frequent voorkomende woorden die tekstbegrip op niveau 1F niet in de weg mogen staan.
Begrijpen	Herkent specifieke informatie, wanneer naar één expliciet genoemde informatie-eenheid gevraagd wordt (letterlijk begrip). Kan (in het kader van het leesdoel) belangrijke informatie uit de tekst halen en kan zijn manier van lezen daar op afstemmen (bijvoorbeeld globaal, precies, selectief/gericht).	De vragen betreffen steeds een expliciet genoemd informatie-element. De vragen betreffen de belangrijkste informatie in de tekst. Het leesdoel dat nodig is voor het beantwoorden van de vragen wordt expliciet gegeven. De opdracht is dus in alle opzichten op niveau 1F.
Interpreteren	Kan informatie en meningen interpreteren voor zover deze dicht bij de leerling staan.	Van het kunnen interpreteren van informatie en/of meningen is in deze opdracht geen sprake.
Evalueren	Kan een oordeel over een tekst(deel) verwoorden.	Vraag 2 van opdracht 27 lijkt naar een oordeel over een tekstgedeelte te vragen; dat is een vaardigheid die hoort bij niveau 1F.
Samenvatten		Er wordt niet naar een samenvatting gevraagd.
Opzoeken	Kan informatie opzoeken in duidelijk geordende naslagwerken, zoals woordenboeken, telefoongids en dergelijke. Kan schematische informatie lezen en relaties met de tekst expliciteren.	Er wordt niet gevraagd zelf iets op te zoeken.
Toelichting		
Hoewel niet alle kenmerken van de taakuitvoering bevroegd worden, kan deze opdracht wel geschaald worden als een opdracht op niveau 1F. Opvallend is dat de opdracht leerlingen duidelijk langs verschillende leesmanieren leidt. Een dergelijk voorgestructureerd karakter nodigt de leerling uit om het gewenste niveau ook te behalen.		

4.1.2 2F

De powernap, de opdracht met leestekst

KERNZINNEN EN ALINEA'S

Alinea's hebben vaak een bepaalde opbouw. Ze bestaan uit een hoofdedeling en een uitleg of uitwerking ervan. Die hoofdedeling staat in de kernzin van de alinea. De kernzin is meestal de eerste of de tweede zin van de alinea, óf de laatste zin.

TEKST 2

De powernap

Amerikaanse onderzoekers hebben jaren geleden aangetoond dat mensen tussen twee en vier uur 's middags weinig productief zijn. Vandaar dat in de VS de 'powernap' is uitgevonden, een nieuwe variant op de zuidelijke siësta. President Bush zweert erbij. Het ideale middagdutje duurt 15 minuten tot een half uur. Wie langer dut, komt in een diepe slaap en wordt duf en chagrijnig wakker. De powernap komt in Nederland echter nauwelijks voor, hooguit bij truckchauffeurs. Een kwartiertje bewegen in de buitenlucht maakt volgens Schreuder, als arts verbonden aan het centrum voor slaap- en waakstoornissen Kempenhaeghe in Heeze, minstens zo fit als een middagdutje. 'Toch zou het voor avondmensen een goede oplossing kunnen zijn. Zo kunnen ze de korte nacht een beetje inhalen.'

Bron: naar Eindhovens Dagblad, 18 maart 2006

OPDRACHT 6

Lees tekst 2 nauwkeurig.

- Zeg in je eigen woorden wat *mensen zijn weinig productief* (r. 2-3) betekent.
- Welke twee andere woorden gebruikt de schrijver voor *siësta* (r. 4)?
- Wat betekent *ideale* (r. 5)?
- Lees de eerste alinea nog eens en schrijf de belangrijkste zin van die alinea op.
- Leg uit waarom je voor die zin gekozen hebt.
- Bestudeer de leertekst 'Kernzinnen en alinea's'. Hoe noem je de belangrijkste zin van een alinea?
- Waar vind je die belangrijkste zin meestal?
- Ook de leertekst 'Kernzinnen en alinea's' heeft zo'n belangrijke zin. Welke?

OPDRACHT 7

Lees de tweede alinea van tekst 2 nog eens.

- Wat is de kernzin van deze alinea?
- Het woord *echter* (r. 8) geeft een tegenstelling aan.
Bijvoorbeeld: Jansen geeft goed les. Vos is echter saai.
Ken je een ander woord dat hetzelfde betekent als *echter*?
- Lees de leertekst 'Testverbanden en signaalwoorden (1)' en vul de volgende zin in.
Echter is een ... dat een ... aangeeft.
- Kijk nog eens naar *echter* in regel 8 van tekst 2. Welke tegenstelling geeft *echter* hier aan?

Algemeen	
Naam opdracht	De powernap
Opleiding/leerjaar	Onderbouw VO, klas 1 havo/vwo
Bron	Talent (2009, Malmberg, p. 119)
(Taal)Vaardigheid	Lezen Zakelijke teksten

Taken	1. Lezen van informatieve teksten 3. Lezen van betogende teksten	
Taalniveau opdracht	2F Kan <i>informatieve</i> teksten lezen, waaronder schoolboek en studieteksten (voor taal- en zaakvakken), standaardformulieren, populaire tijdschriften, teksten van internet, notities en schematische informatie (waarin verschillende dimensies gecombineerd worden) en het alledaagse nieuws in de krant. Kan <i>betogende</i> vaak redundante teksten lezen, zoals reclameteksten, advertenties, folders, maar ook brochures van formele instanties, of lichte opiniërende artikelen uit tijdschriften.	
Opdracht		
Tekstkenmerken	De tekst heeft een heldere structuur. De verbanden in de tekst worden duidelijk aangegeven. De tekst heeft overwegend een lage informatiedichtheid en is niet te lang. De tekst bevat expliciete verbanden met signaalwoorden.	
Omschrijving tekstsoort	Kort artikel uit een regionale krant	
Typering van de opdracht(en): Wat moet de leerling doen?	Tekstverklaringsvragen, met een focus op kernzinnen	
Beoordeling		
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 2F	Opmerkingen
Techniek en woordenschat	Op dit niveau is de woordenschat geen onderscheidend kenmerk van leerlingen meer. De woordenschat van de leerling is voldoende, om teksten te lezen en wanneer nodig kan de betekenis van onbekende woorden uit de vorm, de samenstelling of de context afgeleid worden.	Er zijn vragen bij naar woordbetekenis: leerlingen moeten de betekenis afleiden. Dit duidt erop dat deze opdrachten zich op niveau 2F bevinden.
Begrijpen	Kan de hoofdgedachte van de tekst weergeven. Maakt onderscheid tussen hoofd- en bijzaken. Legt relaties tussen tekstdelen (inleiding, kern, slot) en teksten. Ordent informatie (bijvoorbeeld op basis van signaalwoorden) voor een beter begrip. Herkent beeldspraak (letterlijk en figuurlijk taalgebruik).	De belangrijkste opdrachten gaan over kernzinnen van de alinea. Dat moet je kunnen op niveau 2F. Met de theorie bij de opdrachten, die van hoog niveau is (dus helder) en de structurering in de opdracht wordt de leerling geholpen op 2F te functioneren.
Interpreteren	Legt relaties tussen tekstuele informatie en meer algemene kennis. Kan de bedoeling van tekstgedeeltes en/of specifieke formuleringen duiden. Kan de bedoeling van de schrijver verwoorden.	Niet van toepassing.

Evalueren	Kan relaties tussen en binnen teksten evalueren en beoordelen	Niet van toepassing.
Samenvatten	Kan een eenvoudige tekst beknopt samenvatten.	Niet van toepassing.
Opzoeken	Kan systematisch informatie zoeken (op bijvoorbeeld het internet of de schoolbibliotheek) bijvoorbeeld op basis van trefwoorden.	Niet van toepassing.
Toelichting		
De tekst is beoordeeld als een tekst op niveau 2F. De kern van de bijbehorende opdrachten betreffen ook een deelvaardigheid op niveau 2F. Maar door de steun die de leerling hier krijgt om de opdrachten uit te voeren is het geheel een treffend voorbeeld van een tekst met opdracht om te komen op 2F. Als de leerling dit zelfstandig zonder steun kan, functioneert hij op niveau 2F.		

Kinderboekenweek, de leestekst

NIEUWSBEGRIIP

week 41 - 5 oktober 2009

begrijpend lezen met het nieuws van de dag

CED
groep

Houdbaar van 7 t/m 17 oktober

Van 7 tot en met 17 oktober 2009 is het Kinderboekenweek. Deze week wordt georganiseerd door de Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB). Het doel van deze week is om het lezen van boeken onder de jeugd te stimuleren. De Kinderboekenweek 2009 staat in het teken van eten en snoepen.

Kinderboekenweekgeschenk

Waarom zijn snoep en friet wel lekker en gezonde dingen meestal niet? Waarom is lekker lekker en vies vies? Wat is gezond? Is het mogelijk om iets gezonds te maken dat elk kind lekker vindt? Bijvoorbeeld een heerlijke snack met spruitjes? Wat moet je allemaal doen om een spruitjesgerecht te maken dat net zo lekker is als een kroket of een chocoladereep? In *De wraak van het spruitje* gaat de auteur Jan Paul Schutten op bezoek bij de grootste 'lekkerexperts' van Nederland om op deze vragen een antwoord te vinden. Deze Kinderboekenweek wordt de lekkerste ooit!

Ongezonde voeding

Nederlanders eten niet gezond genoeg, blijkt uit onderzoek van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). En zij eten veel meer dan nodig is. Hierdoor is de levensverwachting twee jaar korter dan mogelijk zou zijn. Als de trends van toenemend overgewicht en ongezonde voeding doorzetten dan zou onze levensverwachting voor het eerst sinds lange tijd kunnen gaan dalen. Nederlanders eten te weinig groenten, fruit en vis en te veel slechte, verzadigde vetten. 10 procent van de jaarlijkse sterfte wordt veroorzaakt door langdurig ongezond eten. Nederlandse kinderen zijn de afgelopen jaren beduidend dikker geworden en worden op steeds jongere leeftijd dik. Overgewicht kan gezondheidsrisico's veroorzaken als suikerziekte, hart- en vaatziekten, sommige vormen van kanker en hoge bloeddruk. Daarom is het belangrijk om te weten wat je eet en te weten wat gezond is.

De gezonde kantine

Het voedingscentrum beveelt scholen aan om een gezonde kantine in te richten, zodat leerlingen op school leren wat gezonde eet- en drinkgewoontes zijn. Dit is belangrijk, omdat een gezonde kantine kan bijdragen aan goede prestaties en concentratie. Engels onderzoek heeft uitgewezen, dat mensen van gezond eten slimmer worden. Het Voedingscentrum heeft een indeling in drie groepen gemaakt: de beste groep (waaronder vers fruit, karnemelk, soep en ontbijtkoek), de middengroep (waaronder halfvolle melk, honing en eierkoek) en de minst goede groep (waaronder gedroogd fruit, volle melk, donut en cola). Een gezonde kantine bevat bij voorkeur 75 procent producten uit de beste middengroep en 25 procent uit de minst goede groep.

Niet blij met gezond eten

De bekende televisiekok Jamie Oliver heeft in Engeland geprobeerd om de jeugd daar een gezonde kantine aan te bieden. Zijn project is echter op een mislukking uitgelopen. Vier jaar na de start van zijn campagne mijdt meer dan 60 procent van de Britse scholieren de gezonde gerechten die in de plaats kwamen van hamburgers, chips en frisdrank. Zij verafschuwden de vegetarische quiche en linzenburgers. Ouders van deze scholieren stonden in de pauze met 'fish and chips', om hun kroost eten te geven.

Maar één school in Engeland doet het anders. Daar worden de broodtrommels gecontroleerd op ongezond eten. Alle snoepjes, chocolade, frisdrank of chips worden in beslag genomen en pas aan het eind van de dag weer teruggegeven.

Realistisch?

Is dit Britse beleid realistisch? Het Voedingscentrum vindt van niet. In Nederland kunnen scholieren voor hun snacks dichtbij school terecht. Zij pleit meer voor de aanwezigheid van gezond eten in de schoolkantine en voor goede voorlichting over gezond eten, zodat scholieren zelf kunnen beslissen over hun eetgedrag. In samenwerking met de GGD zijn voedingslessen ontwikkeld die scholen kunnen geven. En zijn er geen voedingslessen op school, dan biedt de bibliotheek en de boekenwinkel een gevarieerd aanbod aan boeken over eten en gezonde voeding. En als je nu in de Kinderboekenweek zo'n kinderboek aanschaft, krijg je er ook nog één cadeau! Dubbel gezond dus!

Naar: www.kinderboekenweek2009.nl, www.voedingscentrum.nl, www.missethoreca.nl

Kinderboekenweek, de opdracht

Opdracht 1 (klas): Tekst lezen

1. Lees de tekst met het stappenplan.
2. Kies drie moeilijke woorden uit de tekst. Probeer de betekenis van de woorden af te leiden uit de tekst. Gebruik de woordhulp op het stappenplan.

Opdracht 2 (samen): Vul samen onderstaand schema in

De wraak van het spruitje is .....

.....

.....

Nederlanders eten vooral ongezond. Hierdoor

.....

.....

.....

.....

**Thema
Kinderboekenweek:
eten en snoepen**

Het voedingscentrum beveelt scholen een gezonde kantine aan, omdat

.....

.....

.....

.....

In een gezonde kantine is o.a. het volgende aanwezig:

1. ....
2. ....
3. ....

Jamies Oliver's project is mislukt, omdat

.....

.....

.....

Opdracht 3 (alleen): De tekst samenvatten

Je gaat een samenvatting maken van de tekst. Weet je nog hoe je dat doet?

1. Lees de uitleg.

Uitleg

in een samenvatting geef je uit elke alinea van de tekst de belangrijkste informatie. Als je een samenvatting geeft, moet je dus van elke alinea de belangrijkste informatie bepalen. Als hulpmiddel kun je de belangrijkste informatie in de tekst onderstrepen of markeren.

Aan het kopje boven een alinea kun je vaak al zien waar de alinea over gaat en wat de belangrijkste informatie in de alinea is. Soms staat de belangrijkste

2. Schrijf nu per stukje tekst in één of twee zinnen de belangrijkste informatie op. Tip: kijk ook naar het schema van opdracht 2.

Samenvatting van de inleiding:

.....
.....

Samenvatting van de tekst onder het kopje 'Kinderboekenweekgeschenk':

.....
.....

Samenvatting van de tekst onder het kopje 'Ongezonde voeding':

.....
.....

Samenvatting van de tekst onder het kopje 'De gezonde kantine':

.....
.....

Samenvatting van de tekst onder het kopje 'Niet blij met gezond eten':

.....
.....

Samenvatting van de tekst onder het kopje 'Realistisch?':

.....
.....

3. Lees de zinnen nu achter elkaar door. Vind je het een goede samenvatting van de tekst? Verbeter de samenvatting zo nodig.

Opdracht 4 (samen en klas): Bedenk een lekkere en gezonde lunch

1. Bedenk samen een lekkere en gezonde lunch. Tip: kijk op de schijf van Vijf*.
2. Vertel aan de klas wat jullie bedacht hebben.
3. Stem daarna over welke lunch het meest lekker en gezond is.

*De schijf van vijf is een voedingsadvies van het Voedingscentrum. Hierin staan de voedingstips die bijdragen aan een goede gezondheid. Zie ook www.voedingswijzer.nl

EET GEZOND!

1. Gevarieerd
2. Niet te veel & Beweeg
3. Minder verzadigd vet
4. Veel groente, fruit en brood
5. Veilig

Algemeen	
Naam opdracht	Kinderboekenweek
Opleiding/leerjaar	vmbo 3
Bron	Nieuwsbegrip, CEDgroep Rotterdam, week 41, 5 oktober 2009

(Taal)Vaardigheid	Lezen Zakelijke teksten	
Taken	1. Lezen van informatieve teksten 3. Lezen van betogende teksten	
Taalniveau opdracht	2F Kan <i>informatieve</i> teksten lezen, waaronder schoolboek en studieteksten (voor taal- en zaakvakken), standaardformulieren, populaire tijdschriften, teksten van internet, notities en schematische informatie (waarin verschillende dimensies gecombineerd worden) en het alledaagse nieuws in de krant. Kan <i>betogende</i> vaak redundante teksten lezen, zoals reclameteksten, advertenties, folders, maar ook brochures van formele instanties, of lichte opiniërende artikelen uit tijdschriften.	
Opdracht		
Tekstkenmerken	De tekst is relatief complex omdat er twee onderwerpen gemixt worden: de Kinderboekenweek wordt als opstap gebruikt voor een tekst over Gezond eten. De tekst heeft bij nadere beschouwing toch vooral kenmerken van een tekst op niveau 2F; door de kopjes, de relatief korte alinea's, een onderwerp dat betrekkelijk dicht bij de leerling ligt en een vrij lage informatiedichtheid.	
Omschrijving tekstsoort	Het gaat om een informatieve tekst: voorlichtingsmateriaal	
Typering van de opdracht(en): Wat moet de leerling doen?	De leerling wordt via een stappenplan door de tekst geleid: eerst worden moeilijke woorden afgeleid uit de tekst, daarna maken de leerlingen een schema van de belangrijkste informatie in de tekst, daarna maken ze een geleide samenvatting en tot slot verwerken ze de informatie in een opdracht. Daarbij worden ze uitgenodigd om ook zelf informatie op te zoeken. De leerling mag samenwerken bij de opdracht.	
Beoordeling		
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 2F	Opmerkingen
Techniek en woordenschat	Op dit niveau is de woordenschat geen onderscheidend kenmerk van leerlingen meer. De woordenschat van de leerling is voldoende, om teksten te lezen, en wanneer nodig kan de betekenis van onbekende woorden uit de vorm, de samenstelling of de context afgeleid worden.	In de tekst staan wel een paar minder frequent voorkomende woorden, waarbij de context alleen niet altijd helpt om de betekenis vast te stellen (<i>trends, levensverwachting, realistisch, pleit</i>).
Begrijpen	Kan de hoofdgedachte van de tekst weergeven. Maakt onderscheid tussen hoofd-en bijzaken. Legt relaties tussen tekstdelen (inleiding, kern, slot) en teksten. Ordent informatie (bijvoorbeeld op basis van signaalwoorden) voor een beter begrip. Herkent beeldspraak (letterlijk en figuurlijk taalgebruik).	De hoofdgedachte van elke alinea wordt gevraagd. Voor het maken van de samenvatting is het kiezen van hoofdzaken een vereiste. Bij het maken van het schema in opdracht 2 wordt het gebruiken van signaalwoorden gestimuleerd. Beeldspraak komt niet aan de orde. Veel elementen op niveau 2F.

Interpreteren	Legt relaties tussen tekstuele informatie en meer algemene kennis. Kan de bedoeling van tekstgedeeltes en/of specifieke formuleringen duiden. Kan de bedoeling van de schrijver verwoorden.	Om de samenvatting te maken moet de leerling de bedoeling van tekstgedeeltes duiden en de bedoeling van de schrijver verwoorden. Vooral in de slotopdracht worden relaties tussen tekstuele informatie en algemene kennis -eventueel nog op te doen op www.voedingswijzer.nl - gevraagd.
Evalueren	Kan relaties tussen en binnen teksten evalueren en beoordelen.	Dat is in deze opdracht niet van toepassing.
Samenvatten	Kan een eenvoudige tekst beknopt samenvatten.	De samenvatting is geleid. Het onderscheid geleid/beknopt komt in de referentieniveaus niet aan de orde.
Opzoeken	Kan systematisch informatie zoeken (op bijvoorbeeld het internet of de schoolbibliotheek) bijvoorbeeld op basis van trefwoorden.	De leerling moet informatie opzoeken op internet; dat wordt genoemd op niveau 2F.
Toelichting		
De tekst is een voorbeeld van een leesopdracht waarin veel elementen van lezen geïntegreerd aan de orde komen: woordenschat, begrijpen, interpreteren, samenvatten en opzoeken. Deze vaardigheden worden steeds op niveau 2F bevestigd. De leerling wordt sterk geholpen door het sturende (invul)materiaal om ook op het gewenste niveau te komen.		

Lonsdale werkt aan beter imago, de opdracht met leestekst	
Deeltoets Lezen 5A	Tekst 1
Lees tekst 1.	[beeldmerk Lonsdale loves all colours]
1 Wat is het onderwerp van tekst 1?	Kledingmerk Lonsdale werkt aan beter imago
2 Wat voor een soort tekst is dit? Kies uit: A artikel B reclame C nieuwsbericht D ingezonden brief	1 Amsterdam – De Nederlandse licentiehouders van Lonsdale en Karl Kani beginnen campagnes om het imago van hun product op de vizelen. De bedrijven hebben dit besloten, omdat jongeren steeds vaker worden geweigerd wanneer ze deze kledingmerken dragen. Lonsdale heeft een nieuw, kleurig shirt op de markt gebracht. Kani brengt een hiphop-cd uit om jongeren maatschappelijk bewust te maken.
3 Wat is het doel van de tekst? A aansporen B amuseren C informeren D overtuigen	2 Lonsdale is het huismerk geworden van extreemrechtse jongeren op het platteland; Kani geldt als het kledingmerk van gekleurde
4 Wat is de hoofdgedachte van de tekst? Kies uit: A De merken Lonsdale en Kani zijn boos omdat de dragers van hun kleding extreemrechts zijn. B De merken Lonsdale en Kani willen niet	

meer met extreemrechtse jongeren in verband gebracht worden.

C De merken Lonsdale en Kani maakt nu leuke, kleurige t-shirts en Karl Kani brengt nu hiphop-cd's uit voor jongeren.

5 Waaraan kun je zien dat alinea 1 de inleiding is?

6 Wat is de functie van alinea 1? Kies uit:

- A de hoofdzaken uit de tekst samenvatten
- B met een leuk verhaal de aandacht trekken
- C uitleggen hoe de rest van de tekst in elkaar zit

7 In alinea 1 staat dat Lonsdale en Karl Kani het imago van hun product willen opvijzelen. Waarom willen ze dat?

8 Wat betekent: 'Lonsdale is *het huismerk* geworden van extreemrechtse jongeren' in alinea 2?

A Extreemrechtse jongeren dragen het merk Lonsdale ook thuis.

B Extreemrechtse jongeren zijn te herkennen aan hun Lonsdale-kleding.

C Lonsdale is op de markt gebracht speciaal voor extreemrechtse jongeren.

9 Alinea 3. Noteer twee kenmerken van kleding die discotheek 2night in Delfzijl weigert.

10 In de tweede zin van alinea 4 staat een doel-middelverband.

a Wat is het doel?

b Wat is het middel?

11 Alinea 4. Waarom wil Jan Dijk bepaalde jongeren op een zwarte lijst kunnen zetten? Noteer drie dingen.

12 Vind je in alinea 5 feiten of meningen?

13 Ronald Krijger van Lonsdale (alinea 6) vindt het raar dat zijn kleding wordt geweigerd door discotheken.

Wat zouden discotheken wél kunnen doen, volgens hem?

14 Welke functie heeft de illustratie?

- A aandacht trekken
- B laten zien wat het onderwerp is
- C waarschuwen voor foute Lonsdale-kleding

hiphopjongeren uit de stad.

3 Discotheekeigenaren zeggen dat deze jongeren provoceren en intimideren en zo overlast veroorzaken. Siewert van de Zweep van discotheek 2night in Delfzijl: 'Sinds 1996 verbieden wij sportkleding. Bepaalde mensen omzeilen dat door Karl Kani en dat soort basketbalkleding te dragen. Het is geen discriminatie. In principe weigeren wij alle kleding waar de merknaam schreeuwerig op staat.'

4 Het buiten de deur houden van bepaalde kledingmerken is niet nieuw. De grote discotheken gebruiken al jaren een pasjessysteem om onruststokers te kunnen weigeren. Die herkennen ze, zeggen ze zelf, vaak aan hun Lonsdale-kleding. Jan Dijk van discotheek Zaal Dijk in Lemele: 'We werken al een jaar met pasjes om bepaalde jongeren op een zwarte lijst te kunnen zetten. Lonsdale-jongeren komen binnen in groepen, spelen de baas op de dansvloer en vallen allochtone bezoekers lastig. Ook Club Jinx in het Brabantse Deurne heeft een pasjessysteem. Eigenaar Mario Martens: 'Jongeren met Lonsdalekleding krijgen eerst een waarschuwing, de tweede keer worden ze geweigerd. Door het pasjessysteem kennen we inmiddels alle Lonsdale-jongeren. Die komen er bij ons niet in.'

5 De selectie op kleding heeft kwaad bloed gezet bij de licentiehouders van de merken. Licentiehouders van Karl Kani, Urban Trends Trading, heeft aangifte gedaan bij justitie in Groningen. Lonsdale-licentiehouders BrandFusion Holland denkt nog na over juridische stappen.

6 Het irriteert Lonsdale-licentiehouders Ronald Krijger mateloos dat zijn merk in verband gebracht wordt met racistische plattelandsjongeren. 'Ik hoef niets te verdedigen. Het is raar dat onze kleding wordt geweigerd door discotheken. Ze moeten kijken naar lastige jongeren, niet naar wat ze dragen.'

7 Lonsdale heeft al eerder geprobeerd om de 'link' met extreemrechtse ideeën te verbreken. Maar dat mislukte. Nu komt er een nieuw initiatief samen met het landelijk Bureau voor Rassendiscriminatie. 'Lonsdale loves all colours', heet de campagne. Karl Kani sponsort op 24 januari de cd-actie 'Ryhme for

thought'. De cd met opnamen van Nederlandse hiphopartiesten is bedoeld om jongeren maatschappijbewuster te maken, aldus een medewerker.

8 De geweigerde jongeren lijken zich als enigen niet druk te maken over de discoboycot. Het Discriminatie Meldpunt Groningen heeft nog geen klachten gehad. 'Die verwachten we ook niet' zegt medewerkster Nynke de Vries. 'Kennelijk passen we niet in hun cultuur.'

Uit: Tom Tieman, *de Volkskrant*, 13 januari 2005

Algemeen		
Naam opdracht	Kledingmerk Lonsdale werkt aan beter imago	
Opleiding/leerjaar	Vmbo, basis- en kaderberoepsgericht, klas 4	
Bron	Nieuw Nederlands 3 bk, Noordhoff Groningen	
(Taal)Vaardigheid	Lezen Zakelijke teksten	
Taken	1. Lezen van informatieve teksten 3. Lezen van betogende teksten	
Taalniveau opdracht	2F Kan <i>informatieve</i> teksten lezen, waaronder schoolboek en studieteksten (voor taal- en zaakvakken), standaardformulieren, populaire tijdschriften, teksten van internet, notities en schematische informatie (waarin verschillende dimensies gecombineerd worden) en het alledaagse nieuws in de krant. Kan <i>betogende</i> vaak redundante teksten lezen, zoals reclameteksten, advertenties, folders, maar ook brochures van formele instanties, of lichte opiniërende artikelen uit tijdschriften.	
Opdracht		
Tekstkenmerken	De tekst is relatief kort en heeft een heldere structuur. De informatiedichtheid is niet erg hoog. De signaalwoorden zijn niet altijd duidelijk aangegeven.	
Omschrijving tekstsoort	De tekst is vooral informatief. Het is een achtergrondartikel uit de Volkskrant van 13 januari 2005.	
Typering van de opdracht(en): Wat moet de leerling doen?	De vragen zijn bedoeld als een toets. De volgende aspecten van leesvaardigheid worden bevraagd: onderwerp van de tekst, tekstsoort, doel van de tekst, hoofdgedachte van de tekst, opbouw van de tekst, verbanden in de tekst, feiten en meningen, functie van het beeld, tekstafhankelijke vragen naar de inhoud.	
Beoordeling		
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 2F	Opmerkingen
Techniek en woordenschat	Op dit niveau is de woordenschat geen onderscheidend kenmerk van leerlingen meer. De woordenschat van de leerling is voldoende, om teksten te lezen en wanneer nodig	De tekst bevat enkele minder frequent voorkomende woorden. Problematisch zouden kunnen zijn: <i>licentiehouders, imago,</i>

	kan de betekenis van onbekende woorden uit de vorm, de samenstelling of de context afgeleid worden.	<i>provoceren, intimideren, opvijzelen, kwaad bloed, juridische stappen, initiatief, link.</i> Om deze woorden te kunnen begrijpen moet de lezer een woordenschat hebben op niveau 2F.
Begrijpen	Kan de hoofdgedachte van de tekst weergeven. Maakt onderscheid tussen hoofd- en bijzaken. Legt relaties tussen tekstdelen (inleiding, kern, slot) en teksten. Ordent informatie (bijvoorbeeld op basis van signaalwoorden) voor een beter begrip. Herkent beeldspraak (letterlijk en figuurlijk taalgebruik).	De leerling moet de hoofdgedachte kunnen noemen via een meerkeuzevraag. In de tekstafhankelijke vragen moet de leerling laten zien dat hoofd- en bijzaken van elkaar worden gescheiden. De vragen naar functies van tekstdelen en de inleiding van de tekst doen een beroep op het vermogen om relaties tussen tekstdelen te leggen. Signaalwoorden zijn nodig om bij enkele tekstafhankelijke vragen de juiste informatie te geven; ook worden ze apart bevraagd. Een enkele vraag betreft het herkennen van beeldspraak (<i>huiskamer</i>).
Interpreteren	Legt relaties tussen tekstuele informatie en meer algemene kennis. Kan de bedoeling van tekstgedeeltes en/of specifieke formuleringen duiden. Kan de bedoeling van de schrijver verwoorden.	Een aantal vragen is gericht op het leggen van informatie in de tekst en algemene kennis. Dit veronderstelt leesvaardigheid op niveau 2F.
Evalueren	Kan relaties tussen en binnen teksten evalueren en beoordelen.	Deze vaardigheid is in deze opdracht niet van toepassing.
Samenvatten	Kan een eenvoudige tekst beknopt samenvatten.	Deze vaardigheid is in deze opdracht niet van toepassing.
Opzoeken	Kan systematisch informatie zoeken (op bijvoorbeeld het internet of de schoolbibliotheek) bijvoorbeeld op basis van trefwoorden.	Deze vaardigheid is in deze opdracht niet van toepassing.
Toelichting		
De opdracht is een toets. Als de leerling de toets voldoende maakt, kan worden gesteld dat voor de aspecten Woordenschat, Begrijpen en Interpreteren het niveau 2F is behaald.		

Zoek de weg in een doolhof, de opdracht met leestekst

Woordaanpak gebruiken

In deze les:

- lees je teksten over speurtochten;
- gebruik je de woordaanpak.

Opdracht 12 •klas•

- 1) Verken tekst 2 en tekst 3.
- 2) Denk na over de volgende vraag. Je praat er met je klas over.
  - Wat hebben tekst 2 en 3 met het thema 'Ontdekken en onderzoeken' te maken?

Opdracht 13 •werkmap•

Opdracht 14 •individueel•

- 1) Lees tekst 2 precies.
- 2) Kom je een woord tegen dat je niet kent? Probeer een betekenis te bedenken. Je hoeft niets op te schrijven.

Tekst 2

Een doolhof of een piramide? De hoogste piramide is de piramide van Cheops in Giseh. Deze piramide is meer dan 4500 jaar geleden gebouwd in opdracht van de farao Cheops. Oorspronkelijk was de piramide 146,6 meter hoog, maar tegenwoordig nog maar 137 meter.

Als een overleden farao in de grafkamer van zijn piramide werd gelegd, kreeg hij allerlei kostbare voorwerpen mee. Die schatten mocht hij meenemen op reis naar de eeuwigheid. In verband met mogelijke dieven, werd de piramide volgebouwd met doodlopende gangen, zijgangen, nepvertrekken en valschachten. Slechts één gang leidde naar de grafkamer.

Het is nooit aangetoond dat het lichaam van farao Cheops ook echt in deze piramide heeft gelegen. Tot nu toe is zijn lichaam niet gevonden.

Uit: Informatie over piramides

Tekst 3

Maaïke is zeventien. Haar ouders zijn zestien jaar geleden overleden. Maaïke is in een pleeggezin opgevoed. Pas geleden vertelde haar pleegmoeder aan Maaïke dat ze een tweelingbroer heeft. Haar broer zou als een klein kind met een ander gezin meegegaan zijn naar Canada.

Maaïke weet niet zeker of ze bewering van haar pleegmoeder kan geloven. Maar het leek haar wel heel leuk om een broer te hebben! Daarom is ze een speurtocht begonnen naar haar broer. Maaïke heeft de hulp van ons programma 'Op zoek' gevraagd bij het zoeken van haar broer. Maaïke licht haar vraag toe: 'Ik ben niet meteen naar dit programma gestapt hoor. Vooraf heb ik al van alles geprobeerd om mijn broer te vinden. Maar ik weet niet eens in welke plaats hij woont en bij wie hij woont. Ik hoop dat iemand mij verder kan helpen.'

Opdracht 16 •klas•

Denk na over de volgende vraag. Je bespreekt hem daarna met de klas.

- Wat is het verschil tussen de zoektochten in tekst 2 en 3?

Opdracht 17 •werkmap•

Opdracht 18 •klas•

Je bespreekt met de klas de betekenis van de moeilijke woorden uit deze les. Na elk woord dat

je niet of een beetje kende:

- schrijf dat woord en de betekenis in je woordenlijst;
- schrijf je een voorbeeldzin daaronder. Je mag de zin uit de tekst gebruiken.

Algemeen	
Naam opdracht	Zoek de weg in een doolhof
Opleiding/leerjaar	Onderbouw vo, leerjaar 1
Bron	Schoolslag 1vm/vmbo, ThiemeMeulenhoff, p. 121, 122
(Taal)Vaardigheid	Lezen Zakelijke teksten
Taken	1. Lezen van informatieve teksten 3. Lezen van betogende teksten
Taalniveau opdracht	2F Kan <i>informatieve</i> teksten lezen, waaronder schoolboek en studieteksten (voor taal- en zaakvakken), standaardformulieren, populaire tijdschriften, teksten van internet, notities en schematische informatie (waarin verschillende dimensies gecombineerd worden), en het alledaagse nieuws in de krant. Kan <i>betogende</i> vaak redundante teksten lezen, zoals reclameteksten, advertenties, folders, maar ook brochures van formele instanties, of lichte opiniërende artikelen uit tijdschriften.
Opdracht	
Tekstkenmerken	De twee teksten hebben een heldere structuur, met duidelijke verbanden en geven relatief veel informatie, met name de eerste. De centrale informatie wordt niet gemarkeerd.
Omschrijving tekstsoort	Het zijn twee informatieve teksten. De eerste is een schoolboektekst.
Typering van de opdracht(en): Wat moet de leerling doen?	De opdracht vraagt inhouden van de teksten te vergelijken.
Beoordeling	
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 2F
Techniek en woordenschat	Op dit niveau is de woordenschat geen onderscheidend kenmerk van leerlingen meer. De woordenschat van de leerling is voldoende, om teksten te lezen en wanneer nodig kan de betekenis van onbekende woorden uit de vorm, de samenstelling of de context afgeleid worden. De eerste tekst bevat enkele laagfrequente woorden (nepvertrekken, valschachten) die de lezer kunnen hinderen bij het tekstbegrip. De betekenis van deze woorden afleiden is niet heel eenvoudig. Dus, als de leerlingen de opdracht goed maken, is woordenschat niet onderscheidend en de opdracht op het beschreven niveau (2F), als ze wel problemen hebben, is de opdracht moeilijker.

Begrijpen	Kan de hoofdgedachte van de tekst weergeven. Maakt onderscheid tussen hoofd- en bijzaken. Legt relaties tussen tekstdelen (inleiding, kern, slot) en teksten. Ordent informatie (bijvoorbeeld op basis van signaalwoorden) voor een beter begrip. Herkennt beeldspraak (letterlijk en figuurlijk taalgebruik).	De leerling moet de hoofdgedachte van beide teksten bepalen en hoofd- en bijzaken onderscheiden. Daarom is dit een voorbeeld van 2F.
Interpreteren	Legt relaties tussen tekstuele informatie en meer algemene kennis. Kan de bedoeling van tekstgedeeltes en/of specifieke formuleringen duiden. Kan de bedoeling van de schrijver verwoorden.	Voor het uitvoeren van de opdracht is kennis van de wereld nodig.
Evalueren	Kan relaties tussen en binnen teksten evalueren en beoordelen.	Niet van toepassing.
Samenvatten	Kan een eenvoudige tekst beknopt samenvatten.	Niet van toepassing.
Opzoeken	Kan systematisch informatie zoeken (op bv. het internet of de schoolbibliotheek) bijvoorbeeld op basis van trefwoorden.	Niet van toepassing.
Toelichting		
De voor de eerste klassen vmbo vrij lastige opdracht op 2F wordt voor hen eenvoudig doordat ze de opdracht samen mogen uitvoeren.		

De baseballcap, de opdracht en leestekst

Opdracht 9 • individueel •

Tekst 2 is een artikel uit een krant. Eerst ga je tekst 2 lezen. In Naslag staat hoe je het lezen over een tekst kunt aanpakken. In opdracht 10 beantwoord je vragen over de tekst. In opdracht 11 lees je een samenvatting van de tekst en daarna beoordeel je deze samenvatting.

1. Bereid je voor op het lezen van de tekst.

Lees je tekst

Het gaat niet allen om het soort pet, maar om hoe je 'm draagt

John Hoogerwaard

Een normale baseballcap, met zo'n verstelbaar plastic drukbandje en gaas aan de achterkant, daar kun je tegenwoordig niet meer mee aankomen. Wil je een beetje serieus genomen worden als pettrager, dan moet je het juiste spul hebben: de maatcap. Die is helemaal afgesloten, zodat je hem zonder schaamte ook achterstevoren op kunt zetten. Een pet zet je nooit af. Op scholen woedt een eeuwige strijd tussen leraren die een pet in de klas onbeleefd vinden en jongeren die hun zorgvuldig uitgekozen hoofddekseel beschouwen als een deel van hun

identiteit. Een juiste cap steekt net zo nauw als een spijkerbroek. Er zijn eindeloos veel verschillende maten en slechts één size zit als gegoten. Om voor iedereen een pet te hebben, moeten winkeliers elk petje in twaalf maten bestellen. Dat kost bakken met geld en je moet maar zien of je alles kwijtraakt, zegt Wilco van der Werf van Funkie House in Rotterdam, een speciaalzaak voor hiphoppers, skaters en surfers. De baseballcap als uitermate gevoelig mode-attriboot bestaat in Nederland al zo'n tien jaar. Daarvóór was het dragen van een petje echt iets voor lui in de categorie: 'Als ik een pak melk ga halen in de super, dan houd ik mijn brommerhelm gewoon op'. Een petje was voor Willempies, voor halve debielen. Zo zagen de hoofddeksels er ook uit. Een vormeloos katoenen vodge met een kartonnen klep, ingenaaid in de stof. Een fikse regenbui en het ding kon in de vuilcontainer.

De baseballcap was nieuw, was hip. Hoewel baseball honkballen betekent, waren het vooral caps van American football-clubs, die voor de hype zorgden. Je had petjes van alle ploegen, maar de zwarte caps van de Raiders, een ploeg van succesvolle spelers uit de achterbuurten van Los Angeles, waren veruit het populairst. De bekendheid van hiphop onder een breed publiek zorgde voor een definitieve doorbraak van de baseballcap. De wereldwijde uitgezonden show 'Yo MTV Raps', waar clips van Niggaz with Attitude, Ice T en Das EFX voor het eerst werden grijsgedraaid, liet zien dat stoere mannen nooit blootshoofds de straat op gaan. Naast het wapperen met pistolen en biljetten van honderd dollar en de opzichtige gouden kettingen, was ook de pet het visitekaartje van de homeboyz, hiphoptaal voor toffe, zware jongens uit de buurt. 'Yo MTV Raps'-presentatoren Ed Lover en Doctor Dre waren eveneens van de straat en versterkten dat imago nog eens. Naast de clips, liet razende reporter 'Fab Five' Freddy de laatste trends zien, vanuit de hiphop-hangouts in Queens, Brooklyn en Harlem. Voornamelijk Surinaamse en Antilliaanse jongeren in Nederland pikten de pettenrage op. Maar zoals dat gaat met trends: als de massa er lucht van krijgt, is er voor de ontdekker niets meer aan. De echt trendy jongeren gingen van de cap met sluiting, over op de maatcap. Ook zonnekleppen, mutsen en het 'vissershoedje' dat LL Cool J eind jaren tachtig voor het eerst introduceerde in zijn clip 'I need love', zijn bij tijd en wijle vreselijk in.

Je onderscheidt je echt niet alleen van anderen door merk en kleur. De manier waarop het op je hoofd zit is allesbepalend. Door een hiphopper wordt de vissershoed zo ver mogelijk over het hoofd getrokken, terwijl skaters de voorkant van de rand het liefst speels omhoog hebben staan. Om het nog een beetje bij te houden, doet Funkie House-eigenaar Wilco de hele dag niets anders dan trendwatchen. Als in de ene clip Puff Daddy een gele New York Yankees-maatcap op heeft, wordt de deur platgelopen. Eer Wilco zulke caps in huis heeft, heeft Puffy in zijn volgende clip alweer een rode opgezet. En al kosten ze, met Yankees-embleem, zeventig piek per stuk, ze vliegen weg. Bij een nieuw blauw shirt horen namelijk een nieuwe blauwe cap, en niet de gele die je al had. No way.

Uit: Trouw, 1 februari 1999

In opdracht 10 staat een aantal meerkeuzevragen bij tekst 2. Op je examen zul je ook meerkeuzevragen krijgen. Ga bij meerkeuzevragen als volgt te werk:

- lees heel precies het stukje tekst waar je vraag over gaat;
- probeer eerst zelf een antwoord te bedenken voor je de antwoordmogelijkheden leest;
- lees de keuzemogelijkheden zorgvuldig;
- als jouw antwoord niet bij de keuzemogelijkheden staat, zoek dan opnieuw in de tekst naar een antwoord;

Vind je het daarna nog moeilijk om een antwoord te kiezen, kies dan het antwoord dat het meeste op jouw antwoord lijkt. Je kunt ook de antwoorden wegstrepen waarvan je zeker weet dat die niet goed zijn. De keuze wordt dan gemakkelijker:

Opdracht 10

•individueel•

Beantwoord de volgende meerkeuzevragen over tekst 2. Bij elke vraag staan vier antwoorden. Er is steeds maar één antwoord helemaal goed. Neem de letter die voor het antwoord staat over in je schrift.

- 1) Hoe komt het dat het dragen van een petje een rage is geworden?
  - a American football-clubs hebben deze rage veroorzaakt.
  - b Steeds meer winkels gingen petjes verkopen. Zo werd het vanzelf een rage.
  - c Veel bekende hiphop-groepen droegen petjes.
  - d In de tekst staat niet hoe de petjes een rage zijn geworden.
- 2) Het dragen van een cap hoort bij een bepaalde leefstijl. Maar niet alle pettendragers behoren tot dezelfde groep. Aan welke drie dingen kun je dat zien?
  - a Aan het merk, de kleur en de maat.
  - b Aan het merk, de maat en de manier van dragen.
  - c Aan de kleur, de maat en de manier van dragen.
  - d Aan het merk, de kleur en de manier van dragen.
- 3) Hoe bepaalt Funkie House-eigenaar Wilco welke petten hij moet inkopen?
  - a Hij kijkt de hele dag naar trends.
  - b Hij gaat regelmatig naar Amerika.
  - c Hij belt af en toe met de zanger Puffy.
  - d Hij gaat gewoon op zijn gevoel af.

Algemeen	
Naam opdracht	De baseballcap
Opleiding/leerjaar	vmbo kgt, klas 3
Bron	Schoolslag vmbo 3/4, ThiemeMeulenhoff 2000, p. 8-10
(Taal)Vaardigheid	Lezen Zakelijke teksten
Taken	1. Lezen van informatieve teksten 3. Lezen van betogende teksten
Taalniveau opdracht	2F Kan <i>informatieve</i> teksten lezen, waaronder schoolboek en studieteksten (voor taal- en zaakvakken), standaardformulieren, populaire tijdschriften, teksten van internet, notities en schematische informatie (waarin verschillende dimensies gecombineerd worden) en het alledaagse nieuws in de krant. Kan <i>betogende</i> vaak redundante teksten lezen, zoals reclameteksten, advertenties, folders, maar ook brochures van formele instanties, of lichte opiniërende artikelen uit tijdschriften.
Opdracht	
Tekstkenmerken	Het is een tekst die niet relatief complex is, die geen al te hoge informatiedichtheid kent en waarbij kopjes niet nodig zijn om de structuur te verhelderen. De tekst voldoet aan de tekstkenmerken op 2F.
Omschrijving tekstsoort	Het is een artikel uit een krant
Typering van de opdracht(en): Wat moet de leerling doen?	Het zijn meerkeuzevragen die niet erg eenvoudig zijn. Met name de tweede vraag twee van opdracht 10 is lastig.

Beoordeling		
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 2F	Opmerkingen
Techniek en woordenschat	Op dit niveau is de woordenschat geen onderscheidend kenmerk van leerlingen meer. De woordenschat van de leerling is voldoende, om teksten te lezen, en wanneer nodig kan de betekenis van onbekende woorden uit de vorm, de samenstelling of de context afgeleid worden.	'Trendwatchen' is een lastig woord, maar de tekst moet door leerlingen op niveau 2F wel te lezen zijn.
Begrijpen	Kan de hoofdgedachte van de tekst weergeven. Maakt onderscheid tussen hoofd- en bijzaken. Legt relaties tussen tekstdelen (inleiding, kern, slot) en teksten. Ordent informatie (bijvoorbeeld op basis van signaalwoorden) voor een beter begrip. Herkent beeldspraak (letterlijk en figuurlijk taalgebruik).	De drie vragen bij opdracht 10 lijken eenvoudiger dan ze zijn. Om de vragen goed te beantwoorden, moet je verbanden leggen tussen delen van de tekst en signaalwoorden gebruiken. Het zijn geen eenvoudige opzoekvragen waarvoor je de tekst niet gelezen hoeft te hebben.
Interpreteren	Legt relaties tussen tekstuele informatie en meer algemene kennis. Kan de bedoeling van tekstgedeeltes en/of specifieke formuleringen duiden. Kan de bedoeling van de schrijver verwoorden.	De leerling moet de informatie uit de tekst interpreteren.
Evalueren	Kan relaties tussen en binnen teksten evalueren en beoordelen.	Niet van toepassing.
Samenvatten	Kan een eenvoudige tekst beknopt samenvatten.	Niet van toepassing.
Opzoeken	Kan systematisch informatie zoeken (op bijvoorbeeld het internet of de schoolbibliotheek) bijvoorbeeld op basis van trefwoorden.	Niet van toepassing.
Toelichting		
De tekst met opdrachten is een treffend voorbeeld van teksten die leerlingen op niveau 2F aan moeten kunnen. De opdrachten zijn waarschijnlijk tevens bedoeld om de leerlingen te leren werken met multiple choice-vragen. Het zijn geen typische examenvragen: de vragen gaan in op de inhoud van de tekst.		

Speuren naar sporen, de leestekst

Speuren naar sporen

Forensisch Instituut ontdekt wat anderen ontgaat

[1] Een enkel vezeltje was in het politieonderzoek van doorslaggevend belang. Het was een op het oog onbeduidend stofje, door onderzoekers van het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) gevonden op de broek van een van de 'twee van Putten'. Er bleek geen verschil tussen dat vezeltje en de samenstelling van het wollen vloerkleedje dat op de plaats lag waar stewardess Christel Ambrosius in 1994 was vermoord. Het is echter de vraag hoe uniek de vezel is. Of het een hard bewijs vormt, zal de heropende rechtszaak tegen de beide verdachten uitwijzen¹.

[2] Het werk van het NFI staat volop in de belangstelling. De resultaten van het speurwerk van het Rijswijkse instituut dragen meer en meer bij aan de bewijsvoering tegen criminelen. Een druppeltje bloed of sperma, een haar of huidschilfer, een spatje verf of wat dan ook kan een moordenaar, verkrachter of inbreker de kop kosten.

[3] Het NFI wordt overigens niet alleen bij (gewelds)delicten ingeschakeld. Zo kan het instituut bijvoorbeeld vaststellen aan welke drug of overdosis medicijn iemand is overleden. Verder leverde onlangs een nauwgezet onderzoek van een aantal skeletten, aangetroffen op een camping op Vlieland, de conclusie op dat het ging om een groep achttiende-eeuwse zeelieden.

[4] NFI-directeur Albert Koeleman wil één ding glashelder hebben. Zijn instituut kijkt en vergelijkt, vergaart en bewaart, maar trekt geen conclusies over ouderschap of over schuldig of onschuldig. Het is de rechter die wikt en beschikt. 'Kijk naar een verkrachtingszaak. Aan de hand van een druppel sperma kunnen wij achterhalen om welke persoon het gaat, maar daarmee is geenszins gezegd dat er inderdaad verkrachting in het spel was. De context waarin iets is gebeurd is uitermate belangrijk.'

[5] Sporen, zegt hij, vind je overal. Een stofje of vlekje mag soms nauwelijks zichtbaar zijn, de medewerkers van het NFI zijn in staat tal van aanwijzingen te vinden. Koeleman doet er wat achteloos over, alsof hij wil zeggen: zó moeilijk is het ook weer niet. 'Iedereen laat sporen achter, altijd en overal.'

[6] De ene keer is er een microscoop voor nodig om ze te zien, de andere keer liggen ze voor het oprapen. Ter illustratie somt Koeleman op wat de verslaggever het afgelopen uur in de gauwigheid aan sporen heeft achtergelaten. Een handtekening bij de portier, camera-opnamen, schoensporen op het tapijt, vingerafdrukken en speeksel op het theekopje, vezeltjes van z'n colbert en wellicht een of meer uitgevallen haren.

[7] Vooral sinds DNA-onderzoek deel is gaan uitmaken van moderne rechetechnieken, heeft het NFI als hét forensisch instituut van Nederland niet te klagen. De naam valt veelvuldig in de media, maar meer dan de afkorting wordt meestentijds niet over het instituut gemeld. Albert Koeleman bekommert zich er niet om. Terughoudendheid maakt al jaar en dag deel uit van de bedrijfspolitiek, vanwege de vertrouwelijkheid en privacy in strafzaken. 'Trouwens, waarom zouden we criminelen wijzer maken dan ze al zijn?' zegt hij. 'Maar los van zaken waarin het onderzoek nog loopt, treedt het NFI wél in de wetenschappelijke wereld veel naar buiten met publicaties.'

[8] Het geschetste beeld van het NFI vindt hij ook niet altijd even correct. Want hoe belangwekkend hij DNA-onderzoek ook vindt, zijn instituut is geen fabriek die aan de lopende band DNA-profielen produceert. Sterker nog: op dit moment speelt het niet eens een hoofdrol. Het NFI doet het vaakst onderzoek naar drugs. Koeleman: 'Dat doen we een keer of vierduizend per jaar. Dat kan dan gaan om wat voor drug het is, maar ook om na te trekken wat bijvoorbeeld zo bijzonder is aan een partij cocaïne. Dan zoek je of er sprake is van een bepaalde verontreiniging om de herkomst vast te stellen.'

[9] Op de tweede plaats staan de bloed-en alcoholonderzoeken. Het traceren van alcohol in het

bloed levert het NFI al gauw drieduizend zaken per jaar op. 'Dan heb je het over rijden onder invloed. De bloedanalyse gebeurt bij ons. Pas op de derde plaats doen we aan DNA-onderzoek.'

[10] Koeleman erkent dat het een vakgebied is dat zich razendsnel uitbreidt. Mede door de nadruk die het kabinet legt op het belang van DNA-profielen, zal dit deskundigheidsgebied de komende jaren topprioriteit houden.

[11] Zo kan de databank van DNA-profielen van criminelen de komende jaren explosief in omvang toenemen. De verwachting is dat over vijf jaar het aantal profielen van 1436 (het huidige aantal) is uitgebreid naar 40.000. 'Tot voor kort deden we nog zo'n duizend DNA-onderzoeken per jaar. In 2001 waren het er al 2500 en het worden er steeds meer.'

[12] De kennis van biologische sporen is nog betrekkelijk jong, maar de resultaten zijn tot nog toe opzienbarend. Het verzamelen van DNA lijkt het ei van Columbus om criminelen te pakken. Toch tempert Koeleman de hosannaverhalen. 'Het is hooguit een bewijsmiddel naast andere, zij het een sterk bewijsmiddel.'

[13] Opvallend is dat het NFI maar weinig absolute uitspraken doet. Bij bijna alles houden de onderzoekers een slag om de arm. 'Met één uitzondering,' zegt directeur Koeleman. 'Er kunnen wel dingen met zekerheid worden uitgesloten: bijvoorbeeld dat een bloedvlek niet afkomstig is van een verdachte of dat een gevonden glassplinter niet dezelfde structuur heeft als een naburige gebroken ruit. In alle andere gevallen laten wij ons uit in waarschijnlijkheden. Daarvoor hebben wij een schaal van 1 tot 5. Dat gaat van dat iets mogelijk is tot aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid.'

[14] De verdachten in de Puttense moordzaak zijn medio 2002 inderdaad onder andere op grond van nieuw forensisch bewijs vrijgesproken, nadat ze al zeven jaar gevangenisstraf hadden uitgezeten.

Cock Rijneveen, *Haagsche Courant*, 9 maart 2002

Speuren naar sporen, de opdracht

Tekstbegrip 1

Toets 2

A Lees de tekst *Speuren naar sporen* oriënterend en beantwoord de vragen.

1 Wat is het onderwerp van de tekst?

2 Met welk doel heeft de schrijver deze tekst geschreven? Amuseren, informeren, opiniëren of overtuigen? Licht je antwoord toe.

3 Is de tekst een uiteenzetting, een beschouwing of een betoog? Licht je antwoord toe.

B Lees de tekst intensief en beantwoord de vragen.

4 Voor welk publiek is deze tekst bedoeld, gelet op *inhoud* en *taalgebruik*?

A aankomende rechercheurs

B een algemeen publiek

C liefhebbers van thrillers en detective-romans

5 Licht je antwoord op vraag 4 toe.

6 Het tekstgedeelte na de eerste alinea bestaat (grotfweg) uit drie delen. Deze achtereenvolgende delen kunnen van de volgende kopjes worden voorzien:

Deel 1: Belangstelling voor werk NFI

Deel 2: Uitsluitend sporenonderzoek

Deel 3: Toekomstverwachting

Bij welke alinea begint deel 2?

- 7 Bij welke alinea begint deel 3?
- 8 Noteer de kernzin van alinea 3.
- 9 Noem drie situaties waarin het NFI kan worden ingeschakeld. Baseer je antwoord op de alinea's 1 tot en met 3.
- 10 Wat is bij rechtszaken het verschil in taken tussen het NFI en de rechter? Baseer je antwoord op de alinea's 2 en 4.
- 11 In de laatste zin van alinea 4 staat: 'De context waarin iets is gebeurd is uitermate belangrijk.' Leg uit wat NFI-directeur Albert Koeleman daarmee bedoelt.
- 12 Noem twee redenen waarom NFI-directeur Albert Koeleman een terughoudende bedrijfspolitiek voert.
- 13 In alinea 8 staat: 'Het geschetste beeld van het NFI vindt hij ook niet altijd even correct.' Wat wordt hier bedoeld met 'het geschetste beeld'?
- 14 Waarom vindt Albert Koeleman 'het geschetste beeld' niet altijd even correct?
- 15 De functie van tekstgedeelten kun je aangeven met functiewoorden als *aanleiding*, *constatering*, *gevolgen*, *oorzaken*, *reden*, *samenvatting*, *vergelijking*, *verklaring*, *voorbeeld(en)*, *vraagstelling*. Welk van deze woorden geeft de functie van alinea 11 het beste weer?
- 16 Welk signaalwoord wijst hierop?
- 17 Wat is de kernzin van alinea 13?
- 18 In de eerste zin van alinea 13 staat dat het NFI maar weinig 'absolute uitspraken' doet. Formuleer in eigen woorden wat met 'absolute uitspraken' bedoeld wordt.
- 19 Wat is de hoofdgedachte van deze tekst?

Algemeen		
Naam opdracht	Speuren naar sporen	
Opleiding/leerjaar	Vwo 4	
Bron	Nieuw Nederlands Stereditie vwo 4, Noordhoff, Groningen	
(Taal)Vaardigheid	Lezen Zakelijke teksten	
Taken	1. Lezen van informatieve teksten 3. Lezen van betogende teksten	
Taalniveau opdracht	3F Kan een grote variatie aan teksten over onderwerpen uit de (beroeps)opleiding en van maatschappelijke aard zelfstandig lezen. Leest met begrip voor geheel en details.	
Opdracht		
Tekstkenmerken	De teksten zijn relatief complex, maar hebben een duidelijke opbouw die tot uiting kan komen in het gebruik van kopjes. De informatiedichtheid kan hoog zijn. Deze tekst voldoet aan de omschrijving. Het is een redelijk complexe tekst met een heldere opbouw.	
Omschrijving tekstsoort	De tekst is een informatieve, uiteenzettende tekst, afkomstig uit de Haagsche Courant van 9 maart 2002.	
Typering van de opdracht(en): Wat moet de leerling doen?	De leerling krijgt twee categorieën opdrachten voorgelegd: Categorie a, bestaande uit 3 opdrachten, is gericht op de toetsing van de toepassing van de strategie 'oriënterend' lezen; categorie b, bestaande uit 16 opgeven, is gericht op de toetsing van gedetailleerd tekstbegrip.	
Beoordeling		
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 3F	Opmerkingen
Techniek en woordenschat		Op dit niveau zijn er geen specifieke eisen geformuleerd.
Begrijpen	Kan tekstsoorten benoemen. Kan de	Veel opdrachten zijn gericht op

	<p>hoofdgedachte in eigen woorden weergeven. Begrijpt en herkent relaties als oorzaak-gevolg, middel-doel, opsomming en dergelijke.</p> <p>Maakt onderscheid tussen standpunt en argument.</p> <p>Maakt onderscheid tussen drogredenen en argument.</p>	<p>het herkennen van relaties, het weergeven van de herkennen van hoofdgedachte, het herkennen van hoofd- en bijzaken.</p> <p>Daarmee zit dit kenmerk op niveau 3F.</p>
Interpreteren	<p>Trekt conclusies naar aanleiding van een (deel van de) tekst. Trekt conclusies over de intenties, opvattingen en gevoelens van de auteur.</p>	<p>Een aantal vragen betreft het trekken van conclusies over de opvattingen of intenties van de persoon die in het artikel wordt geïnterviewd.</p> <p>3F.</p>
Evalueren	<p>Kan het doel van de schrijver aangeven alsook de talige middelen die gebruikt zijn om dit doel te bereiken.</p> <p>Kan de tekst opdelen in betekenisvolle eenheden en kan de functie van deze eenheden benoemen.</p> <p>Kan de argumentatie in een betogende tekst op aanvaardbaarheid beoordelen.</p> <p>Kan de informatie in de tekst beoordelen op waarde voor zichzelf en anderen.</p>	<p>Eén vraag heeft betrekking op het indelen van de tekst in delen waarop een bepaalde typering van toepassing is. Dit is evalueren op 3F-niveau.</p>
Samenvatten	<p>Kan een tekst beknopt samenvatten voor anderen.</p>	<p>Wordt niet gevraagd.</p>
Opzoeken	<p>Kan de betrouwbaarheid van bronnen beoordelen, vermeldt bronnen.</p> <p>Kan snel informatie vinden in langere rapporten of ingewikkelde schema's.</p>	<p>Wordt niet gevraagd.</p>
Toelichting		
<p>Op alle punten die beoordeeld kunnen worden scoort deze opdracht op niveau 3F. De uiteindelijke inschaling van de totale opdracht op niveau 3F is dus een logische.</p>		

Een typisch nachtdier, de leestekst

Een typisch dagdier

[1] Hannelore Kohl pleegde zelfmoord. De vrouw van de voormalige bondskanselier van Duitsland had geen zin meer in een permanent verblijf in het donker, zo luidt een verklaring voor haar zelfgekozen dood. Sinds 1993 leed zij aan een extreme vorm van lichtallergie, die haar tot een voortdurend schemerbestaan veroordeelde. Kohl verkeerde in donkere kamers en liet zich vervoeren in geblindeerde auto's. Kohls raadselachtige dood gaf de aandoening van de lichtallergie veel bekendheid.

[2] In Nederland zijn ongeveer 250 personen die net als Kohl, min of meer gedwongen binnen moeten blijven. 'Deze groep behoort tot de meest extreme lijdens,' zegt Van Weelden,

lichtfysicus van de afdeling dermatologie van het Academisch Ziekenhuis Utrecht.

[3] Vooral aandoenlijk zijn de kinderen, die aan de aangeboren variant van lichtovergevoeligheid lijden. Ze hebben een branderig gevoel op hun huid, die dagenlang zwellingen en bloeduitstortingen kan vertonen als gevolg van de zon. Ook de jeuk is vaak ondragelijk. 'Sommige kinderen kunnen niet of slechts geheel ingepakt buiten spelen,' aldus Van Weelden. 'De reactie is te vergelijken met teerspatten die in felle zon geweldig op de huid kunnen branden.'

[4] Ongeveer tweehonderd mensen in Nederland lijden aan de erfelijke variant die *erythropoietische protoporfyrie* (EPP) wordt genoemd. 'Bij hen gaat het deels mis met het inbouwen van ijzer in hemoglobine,' legt Van Weelden uit. Daardoor ontstaat een overschot aan protoporfyriene, een voorloper van hemoglobine, in hun bloed. Deze stof absorbeert het violette gedeelte van het spectrum, wat een kettingreactie van fototoxische reacties in de huid geeft.

[5] Behalve de patiënten met de erfelijke variant zijn er duizenden die een overgevoeligheid voor licht tijdens hun leven ontwikkelen. Zij lijden aan chronisch polymorfe licht-dermatose (CPLD). Wat daarbij precies gebeurt in de huid, is niet bekend, maar de zogeheten Langerhans-cellen lijken een rol te spelen.

[6] 'Normaal verdwijnen deze cellen uit de opperhuid na belichting met uv-licht. Bij lichtallergie verdwijnen ze niet, waardoor de huid mogelijk afwijkend gaat reageren. Daardoor ontstaan bulten, blaasjes en rode plekken,' zegt Van Weelden. 'Het gaat veelal gepaard met jeuk, die mensen vaak uit hun slaap houdt.'

[7] Naar schatting 10 tot 15 procent van de bevolking heeft last van deze vorm van lichtallergie. 'De meeste gevallen zijn niet ernstig,' zegt van Weelden. 'Ik noem het Scheveningen-pukkels: jeukende bultjes die alleen optreden na een uitbundig zonnebad.' Meestal is ultra-violette straling de boosdoener, maar soms draagt ook zichtbaar licht bij aan de allergie.

[8] Deze lichtallergie kan in sommige gevallen ontstaan door medicijnen als antibiotica en psychofarmaca. Zo zou Hannelore Kohl na het slikken van drie penicillinetabletten allergisch zijn geworden. Opmerkelijk is dat vrij veel mensen allergisch worden door veelvuldig gebruik van cosmetica en allerlei zonnecrèmes. 'Juist de middelen van het kaliber *factor 50* die de mensen beogen te beschermen tegen verbranden, blijken door meerdere en hogere uv-filters juist bij te dragen aan de zonneallergie,' zegt Van Weelden.

[9] Factor 10 of 15 is daarom meer dan voldoende, zegt Van Weelden, in navolging van het Koningin Wilhemina Fonds. Niet excessief zonnen is de beste remedie.

[10] Wie een paar uur per dag zont, kan met matige bescherming toe, en heeft geringere kans op lichtallergie. Daarmee beschermen zonneminnaars zich tegelijk tegen huidkanker die kan optreden als gevolg van de verdunning van de ozonlaag. 'Een toename van huidkanker door verdunning van de ozonlaag zien we nog niet, maar op een gegeven moment zullen we meer huidtumoren gaan waarnemen,' voorspelt Van Weelden.

[11] Tegenover deze funeste gevolgen van ultraviolet licht staat de heilzame werking van de straling. Mensen met eczeem of psoriasis (een sterk schilferende huidaandoening) hebben minder klachten wanneer zij op vakantie zijn aan zee in een warm land. 'Een waterdicht bewijs is niet geleverd,' zegt Van Weelden. 'Maar we denken dat door uv-straling het afweersysteem wordt verbeterd, waardoor de huidontstekingen afnemen. Mogelijk ook krijgt de opperhuid even een tik van uv-straling, waardoor de verhoogde celdeling wordt tegengegaan.'

[12] Dergelijke kortgolvlampen zijn juist taboe in de kliniek voor winterdepressie van het Academisch Ziekenhuis Groningen. 'Wij werken met lampen die gewoon daglicht stralen, waaruit uv-licht is weggelaten,' zegt Ybe Meesters. Hij is expert in de bestrijding van een fenomeen dat in deze donkere dagen in lichte tot ernstige mate optreedt bij ongeveer 10 procent van de Nederlandse bevolking: winterdepressiviteit.

[13] Wat voor de één gezellige dagen zijn, is voor de ander een kwelling. 'Winterdepressieven voelen zich niet alleen somber en futloos, maar slapen ook bovenmatig veel – tot zes uur meer dan 's zomers,' aldus Meesters. Bovendien hebben ze een onbedwingbare behoefte aan calorierijk voedsel, waardoor ze gemakkelijk tien kilogram

aankomen, weet Meesters. De ernstigste gevallen zijn zelfs suïcidaal depressief, maar kenmerkend voor winterdepressieven is dat ze, alsof er niets is gebeurd, in het voorjaar op slag van hun problemen af zijn.

[14] Wetenschappers nemen aan dat een tekort aan daglicht de boosdoener is, maar bewezen is dit niet. Er zijn alleen indirecte bewijzen. Scandinavische landen tellen meer lijdens dan landen op onze breedtegraad. Alaska spant de kroon met 10 procent winterdepressieven. Hoe noordelijker, hoe minder daglicht, hoe depressiever, zo lijkt het.

[15] Er circuleren tal van verklaringen voor de depressiviteit. Door het verminderde daglicht zouden hersenprocessen ontregeld raken. Met name de pijnappelklier zou ook overdag het slaaphormoon melatonine aanmaken. 'Een andere verklaring is dat het tekort aan daglicht de serotonine-huishouding verstoort, wat het depressief gevoel veroorzaakt', aldus Meesters.

[16] Een lichtkuurtje onder felle lampen doet echter wonderen, toont Meesters bij een lichtschermbekleding in zijn behandelkamer. Hoe dat werkt, weet men niet, maar cruciaal is dat de ogen worden beschermen. 'Gedurende een week elke dag drie kwartier een boek lezen onder daglichtlampen met een intensiteit van tienduizend lux, is toereikend,' weet Meesters na behandeling van zo'n achthonderd patiënten. 70 tot 80 procent is voor de rest van de winter uit de sores. 'Hoe vroeger ze komen, hoe beter het werkt. Een enkeling behoeft midwinters een extra lichtbeurt.'

Naar: René Didde, *de Volkskrant*, 29 december 2001

Een typisch nachtdier, de opdracht

Tekstbegrip 1

Toets 2

A Lees de tekst *Een typisch dagdier* oriënterend en beantwoord de vragen.

- 1 Wat is het onderwerp van de tekst?
- 2 Wat is het schrijfdoel van de auteur: amuseren, informeren, overtuigen of activeren?
- 3 Is deze tekst een uiteenzetting, een beschouwing of een betoog? Leg je antwoord uit.

B Lees de tekst nu intensief en beantwoord de vragen.

- 4 Wat is de hoofdgedachte van deze tekst?
- 5 De functie van tekstgedeelten kun je aangeven met functiewoorden als *aanleiding*, *afweging*, *probleemstelling*, *stelling*, *toepassing*, *uitleg*, *verklaring*, *vraagstelling*. Welk van deze woorden geeft de functie van alinea 1 het beste weer?
- 6 De tekst is te verdelen in twee stukken. Het tweede deel begint bij alinea 11. Wat is het onderwerp van het eerste deel?
- 7 Wat is het onderwerp van het tweede deel?
- 8 Uit welke twee deelonderwerpen bestaat het eerste deel van de tekst (alinea 2 tot en met 10)?
- 9 Uit welke twee deelonderwerpen bestaat het tweede deel van de tekst (alinea 11 tot en met 16)?
- 10 Wat is de kernzin van alinea 8?
- 11 Welke vijf kenmerken van 'winterdepressieven' worden er in de tekst genoemd (alinea 12 tot en met 14)?
- 12 'Alaska spant de kroon met 10 procent winterdepressieven.' (alinea 14)
Zeg in eigen woorden wat hiermee bedoeld wordt. Gebruik niet meer dan 25 woorden.
- 13 '70 tot 80 procent is voor de rest van de winter uit de sores.' (alinea 16)
Wat wordt hiermee bedoeld?
- 14 Welke van onderstaande uitspraken is juist? Licht je antwoord toe. Gebruik niet meer dan 25

<p>woorden.</p> <p>A De titel slaat nergens op.</p> <p>B De titel slaat op de hele tekst.</p> <p>C De titel slaat voornamelijk op het eerste deel van de tekst.</p> <p>D De titel slaat voornamelijk op het tweede deel van de tekst.</p>

Algemeen		
Naam opdracht	Een typisch nachtdier	
Opleiding/leerjaar	Havo 4/5	
Bron	Nieuwe Nederlands Stereditie havo 4/5, Noordhoff Groningen	
(Taal)Vaardigheid	Lezen Zakelijke teksten	
Taken	1. Lezen van informatieve teksten 3. Lezen van betogende teksten	
Taalniveau opdracht	3F Kan een grote variatie aan teksten over onderwerpen uit de (beroeps)opleiding en van maatschappelijke aard zelfstandig lezen. Leest met begrip voor geheel en details.	
Opdracht		
Tekstkenmerken	De teksten zijn relatief complex, maar hebben een duidelijke opbouw die tot uiting kan komen in het gebruik van kopjes. De informatiedichtheid kan hoog zijn. Deze tekst heeft een grote informatiedichtheid en is redelijk complex. De opbouw is helder. Al met al voldoet de tekst aan de omschrijving van niveau 3F.	
Omschrijving tekstsoort	Een informatieve, uiteenzettende tekst, afkomstig uit een dagblad.	
Typering van de opdracht(en): Wat moet de leerling doen?	De leerling krijgt twee categorieën opdrachten voorgelegd: Categorie a, bestaande uit drie opdrachten, is gericht op de toetsing van de toepassing van de strategie 'oriënterend' lezen; categorie b, bestaande uit 11 opgaven, is gericht op de toetsing van gedetailleerd tekstbegrip.	
Beoordeling		
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 3F	Opmerkingen
Techniek en woordenschat		Op dit niveau zijn er geen specifieke eisen geformuleerd.
Begrijpen	Kan tekstsoorten benoemen. Kan de hoofdgedachte in eigen woorden weergeven. Begrijpt en herkent relaties als oorzaak-gevolg, middel-doel, opsomming en dergelijke. Maakt onderscheid tussen standpunt en argument. Maakt onderscheid tussen drogredenen en argument.	Veel opdrachten zijn gericht op het herkennen van relaties, het weergeven van de hoofdgedachte, het herkennen van hoofd- en bijzaken. Er worden geen vragen naar argumentatie gesteld. Al met al wordt dit kenmerk ingeschaald op niveau 3F.
Interpreteren	Trekt conclusies naar aanleiding van een (deel van de) tekst. Trekt conclusies over de intenties, opvattingen en gevoelens van de	De leerling moet conclusies trekken voor delen van de tekst. Eén vraag is gericht op de strekking van de titel. Daarbij

	auteur.	moet de relatie tussen de titel en (delen van) de tekst gelegd worden. 3F.
Evaluëren	Kan het doel van de schrijver aangeven als ook de talige middelen die gebruikt zijn om dit doel te bereiken. Kan de tekst opdelen in betekenisvolle eenheden en kan de functie van deze eenheden benoemen. Kan de argumentatie in een betogende tekst op aanvaardbaarheid beoordelen. Kan de informatie in de tekst beoordelen op waarde voor zichzelf en anderen.	Wordt niet gevraagd.
Samenvatten	Kan een tekst beknopt samenvatten voor anderen.	Wordt niet gevraagd.
Opzoeken	Kan de betrouwbaarheid van bronnen beoordelen, vermeldt bronnen. Kan snel informatie vinden in langere rapporten of ingewikkelde schema's.	Wordt niet gevraagd.
Toelichting		
Op alle punten die beoordeeld kunnen worden scoort deze opdracht op niveau 3F. De uiteindelijke inschaling van de totale opdracht op niveau 3F is dus een logische.		

4.1.4 4F

De sublieme sigaret, de leestekst
<p>DE SUBLIEME SIGARET</p> <p>Op een tekening van cartoonist Peter van Straaten in <i>Het Parool</i> staat een auto dwars over de weg. Het linkervoerportier staat wagenwijd open en de bijrijder hangt tot aan zijn navel uit het autoraam. Hij kijkt naar de chauffeur, die zijn neus tegen de ruit van een restaurant heeft gedrukt. "En? Mag je er roken?", vraagt de bijrijder.</p> <p>Het is een typerende scène. Op de werkvloer, in restaurants, openbare gebouwen, zelfs in de buitenlucht wordt roken vrijwel onmogelijk gemaakt. De nieuwe tabakswet verbiedt roken in trein, schouwburg, museum, patatzaken en overheidsgebouwen. Ook mag er niet meer gerookt worden tijdens popconcerten en boven de formicatafeltjes van McDonald's. Nederland lijkt steeds meer op Amerika: in sommige staten mag je alleen in eigen huis eens lekker opsteken.</p> <p>Toegegeven: roken is ongezond. Sinds in 1950 de eerste baanbrekende studie verscheen, die roken in verband bracht met longkanker, heeft de sigaret - zo ze die al ooit bezat - haar onschuld verloren. Er is de afgelopen decennia zoveel over de kwalijke gevolgen van tabak en nicotine gepubliceerd, dat elke volwassenen de risico's moet kennen. Toch sterven in Nederland jaarlijks gemiddeld vijftienduizend mensen aan de gevolgen van het roken. Het is daarom geen wonder dat de overheid het als haar plicht ziet roken in de openbare ruimte terug te dringen en dat ze de burgers waarschuwt voor de gezondheidsondermijnende werking van de sigaret. Maar het fanatisme waarmee ze de strijd tegen het roken voert, is hiermee afdoende</p>

verklaard. Er is wel meer slecht voor de mens, zoals overgewicht, gebrek aan lichaamsbeweging, de Tour de France, uitlaatgassen en te hard werken, maar over deze gezondheidsrisico's hoor je de overheid nauwelijks. Vanwaar die buitensporige onverdraagzaamheid jegens de roker?

Volgens Richard Klein, auteur van *Cigarettes are Sublime*, een cultuur- en genotsgeschiedenis van het roken, is het antirookbeleid van de overheid, onder de dekmantel van volksgezondheid, simpelweg een uiting van de tijdloze behoefte aan 'morele censuur'. Volgens hem zijn rokers het slachtoffer van puriteinse verboden, die ook in het verleden periodiek de vrijheid hebben ingeperkt en genot hebben veroordeeld. Een land heeft kennelijk een zondebok nodig.

De westerse overheden kan daarbij enige dubbelhartigheid niet ontzegd worden. Ze verbieden wat vrij te verkrijgen is en wat met geraffineerde marketingmethoden begeerlijk wordt gemaakt. Hoewel de schadelijke effecten van het roken al decennia bekend zijn bij de overheid, is de sigarettenproductie alleen maar toegenomen. Meer dan de helft van het geld dat de roker voor zijn pakje betaalt, gaat naar de fiscus, die dit melkkoetje uiteraard niet graag slacht.

Intrigerend is ook de vraag waarom miljarden mensen stug doorpaffen, ondanks de dodelijke werking van de sigaret. Waarom zijn er, ondanks alle ontmoedigingscampagnes, nauwelijks minder jongeren gaan roken? Omdat roken verslavend is, zo zou men denken. Maar omdat men met enige inspanning kan stoppen met roken, is dat antwoord toch niet bevredigend. Een betere verklaring voor de wereldwijde populariteit van het roken dient gezocht te worden in het feit dat de sigaret niet zomaar een genotmiddel is. Roken, verschaft niet alleen een fysieke sensatie, maar het is ook een cultureel fenomeen met verschillende dimensies.

Op de schilderijen van de Nederlandse zeventiende-eeuwse schilders was de Goudse pijp nog een vanitassymbool. Zo vereeuwigde Jan Steen een hoerenloper, naast een lichtekooi op een bed gevlijd. Het stenen pijpje slingert als embleem van ijdelheid en ledigheid op de grond. In het Europa van de negentiende en twintigste eeuw werden sigaar en sigaret de attributen van het vrijgevochten individu. Het zwierig opsteken van een sigaret was voor vrouwen een uitdrukking van emancipatie, het teken dat ze het juk van hun sociale beperkingen van zich afwierpen. Maar bovenal had het roken een sensuele betekenis. Hoe hadden Marlene Dietrich en Lauren Bacall *vamps* kunnen worden, als ze zich niet in zwoele rookwolken hadden gehuld en het fallische witte staafje niet nonchalant tussen hun lippen had gebungeld? En James Dean was geen *rebel without a cause* geweest zonder achteloze peuk in de hand. Sigaretten hebben een eigen esthetiek: het slanke witte buisje, de gloeiende kegel aan het eind, de omhoog kringelende rook. En dan de schoonheid van het roken zelf: het trage gebaar waarmee het staafje naar de mond wordt gebracht, de bestudeerde trekjes het magische ritueel...

Het roken van de eerste sigaret markeert volgens publicist Henk Hofland (in *Orde bestaat niet*) de intrede in de ingewikkelde grotemensenwereld. Volgens hem gaan mensen tussen hun twaalfde en achttiende roken, omdat ze dan gaan begrijpen dat zij de strijd met het leven aan moeten gaan, een opgave die groter is dan je zomaar aankunt. Volgens hem biedt de tabak bovendien troost voor de ontoereikendheid van het bestaan en het besef van de eigen sterfelijkheid. In wezen gaat het om *eros* (liefde) en *thanatos* (doodsdrift), om esthetiek en gevaar. Om die reden noemt Richard Klein de sigaret *subliem*. Door te roken bezweer je de angst voor de dood; de wetenschap dat roken de dood dichterbij brengt, draagt aan die bezwering bij.

Het idee van de sublieme ervaring is ontstaan in de achttiende eeuw. Joachim von der Thüsen beschrijft in *Het verlangen naar huivering: over het sublieme, het wrede en het unheimliche* hoe de Engelse reizigers destijds tijdens hun *Grand Tour* door Italië haastje-repje over de Alpen trokken. Deze worden als afschuwwekkend ervaren. Maar aan het eind van de achttiende eeuw zijn de Alpen een toeristische trekpleister geworden; ze worden zelfs *mooi* gevonden. Het angstaanjagende van de bergen wordt getemd door de angst ervoor in esthetische beleving om te zetten: het sublieme. Het sublieme tilt uit boven middelmatige

bestaan en verschaft de moet het op te nemen tegen de schijnbare almacht van de natuur.

Het sublieme vormt een paradox: schoonheid en gevaar gaan samen, evenals genot en afkeer. Elke roker vindt roken lekker én vies. Hij hoort een stemmetje zeggen dat hij ermee moet stoppen en juist dat stemmetje verhoogt het genot. Ook de werking van nicotine is dubbelzinnig. Gebrek aan nicotine wakkert het verlangen ernaar aan: de hartslag versnelt en de bloeddruk stijgt, het lichaam wordt overvallen door een vage sensatie van onbehagen en der roker krijgt trek in een sigaret. Vervolgens 'beloont' de nicotine het lichaam met ontspanning. De roker inhaleert tevreden en heeft het gevoel dat hij het gif uit zijn lijf jaagt. Sigaretten zijn op deze manier subliem; ze zorgen én voor weezin én voor genot.

Je kunt het rookgedrag ook vanuit filosofisch oogpunt bekijken. Verbieden en beschikbaar stellen doet denken aan het verhaal van de zondeval. In het paradijs staat zowel een boom van het leven als van de kennis 'van goed en kwaad'. God verbiedt de mens hiervan te eten op straffe van de dood. De Duitse filosoof Rüdiger Safranski legt in zijn boek over het kwaad uit dat dit verbod een innerlijke tegenstrijdigheid bevat. Nog voor de mens de verboden vruchten heeft geproefd, is hij door het verbod al ingewijd in het onderscheid tussen goed en kwaad. Safranski schrijft: "Als een leven aan gene zijde van goed en kwaad, dus in een onschuld die van dit onderscheid nog niet weet, als zo'n paradijselijk leven er al geweest is, dan heeft de mens zijn paradijselijke onschuld niet pas verloren toen hij van de boom van de kennis at, maar al sinds hem dat werd verboden." Zo zet de beschikbaarheid van het kwaad aan tot het kwaad, zeker als die een verlokking - kennis! - in zich draagt.

Het fanatisme van de anti-rookbrigade spruit voort uit de opvatting dat roken een manifestatie is van het kwaad dat met alle mogelijke middelen bestreden dient te worden. De roker heeft van de boom van kennis van het goed en kwaad gesnoept! Maar evenmin als Adam en Eva zich lieten weerhouden, zal de roker zich laten beteugelen. Waarom zou de roker zich door de overheid moeten laten dwingen tot het leiden van een deugdzaam leven? Waarom zouden wij, rokers, niet opkomen voor het recht op genot, zelfs als het ongezond is? Voor het recht om onverstandig te zijn, mits we daarmee niemand schaden? De ideologie achter het rookverbod is uiterst discutabel. Gezond leven is toch geen plicht? Goed leven is klaarblijkelijk allereerst zo lang mogelijk leven. Roken zou het kwaad zijn omdat uiteindelijk de dood het kwaad is. Maar waarom is een onherstelbaar gezond leven te verkiezen boven een verkort, genotvol leven?

Richard Klein heeft gelijk: roken is subliem en een leven zonder het sublieme is ondraaglijk. De westerse mens dient zijn bestaan rationeel en utilitair in te richten, maar daarmee is de behoefte om de rationaliteit, dat wat verstandig lijkt, te ondergraven niet verdwenen. En, met verwijzing naar de waarschuwing op de nieuwste sigarettenpakjes: niet allen roken is dodelijk, het leven zelf is dodelijk.

naar: Xandra Schutte
uit *Vrij Nederland*, 10 augustus 2002

De sublieme sigaret, de opdracht

1p 1

Bij welke tekstsoort kan de tekst *De sublieme sigaret*, gelet op de intentie van deze tekst, het beste worden ingedeeld?

- A de beschouwing
- B de uiteenzetting
- C het betoog

De tekst *De sublieme sigaret* kan in de volgende, kleinere tekstdelen worden opgesplitst:
deel 1: alinea 1 en 2;

deel 2: alinea 3;
deel 3: alinea 4 en 5;
deel 4: alinea 6 tot en met 11;
deel 5: alinea 12;
deel 6: alinea 13.

1p 2

Welke functie heeft deel 1 ten opzichte van het verlog van de tekst?

Deel 1, alinea 1 en 2,

- A beschrijft van het tekstonderwerp de historische achtergrond.
- B geeft bij wijze van inleiding een probleemschets.
- C plaatst een belangrijke conclusie voorop.
- D vermeldt de directe aanleiding voor het schrijven van het artikel.

1p 3

Wat is de belangrijkste functie van deel 2 binnen het geheel van de tekst?

Deel 2, alinea 3,

- A bevat een centrale vraagstelling.
- B geeft een verklaring bij deel 1.
- C noemt de gevolgen van het gestelde in de inleiding.
- D schetst een voorbehoud bij deel 1.

1p 4

Wat is de belangrijkste functie van deel 3 binnen het geheel van de tekst?

Deel 3, alinea 4 en 5,

- A formuleert een probleemstelling.
- B geeft een essentiële verklaring bij het voorafgaande.
- C is een nadere uitwerking van het voorafgaande.
- D noemt een belangrijk gevolg.

1p 5

Wat is de belangrijkste functie van deel 4 binnen het geheel van de tekst?

Deel 4, alinea 6 tot en met 11

- A beschrijft een reeks standpunten van buitenstaanders.
- B bevat een opsomming van de kwalijke aspecten van roken.
- C geeft een analyse van de betekenis van het roken.
- D vormt een reeks argumenten voor een eerder getrokken conclusie.

1p 6

Wat is de belangrijkste functie van deel 5 binnen het geheel van de tekst?

Deel 5, alinea 12

- A bevat een deel van een opsomming en stelt de belangrijkste vragen.
- B geeft een nadere analyse en beschrijft een persoonlijke stellingname.
- C noemt een belangrijk gevolg en formuleert de belangrijkste kritiek.
- D trekt een belangrijke conclusie en somt daarbij de belangrijkste argumenten op.

1p 7

Wat is de belangrijkste functie van deel 6 binnen het geheel van de tekst?

Deel 6, alinea 13, is vooral

- A anekdotisch.
- B concluderend.
- C samenvattend.

D waarschuwend.

2p 8

Welke elementen worden in 'het sublieme' met elkaar verenigd? Noem uit de tekst vier woordparen van tegengestelde begrippen waarmee het begrip 'subliem' wordt verhelderd.

1p 9

Wat is, volgens deze tekst, voor de mens de belangrijkste functie van 'het sublieme'?

- A Het sublieme brengt de mens tot inkeer.
- B Het sublieme leidt tot schoonheid.
- C Het sublieme maakt het leven leefbaar.
- D Het sublieme zorgt voor ontspanning.

1p 10

"Vanwaar die buitensporige onverdraagzaamheid jegens de roker?" (regels 42-43)

Hoe zou Richard Klein (zie alinea 4) deze vraag beantwoorden?

Het anti-rookbeleid van de overheid is ingegeven door de zucht

- A tot het aan banden leggen van de vrijheden van burgers.
- B tot het bestrijden van de altijd aanwezig veronderstelde ondeugd.
- C tot het bevorderen van de immer bedreigde gezondheid van de bevolking.
- D tot het geldelijk profiteren van tekortkomingen van ingezetenen.

1p 11

Hoe wordt het optreden van de overheid, gelet op alinea 5, gekarakteriseerd?

- A als achterdochtig.
- B als hypocriet
- C als overbezorgd
- D als slim.

2p 12

In de regels 198-199 is sprake van "de ideologie achter het rookverbod".

Geef in eigen bewoordingen weer welke opvatting achter dit rookverbod schuilgaat.

Gebruik maximaal 15 woorden.

1p 13

"een leven zonder het sublieme is ondraaglijk" (regels 207-208)

Op welk soort argumenten is deze stelling het minst gebaseerd in deze tekst?

- A op feiten
- B op geloof
- C op gezag
- D op intuïtie

1p 14

"Je kunt het rookgedrag ook vanuit filosofisch oogpunt bekijken." (regels 161-162)

Welke van onderstaande beweringen sluit het best aan bij dit filosofisch oogpunt?

- A De mens kan zich niet onttrekken aan het kwade.
- B Een verbod op roken is in essentie van religieuze aard.
- C Het onderscheid tussen 'goed' en 'kwaad' brengt de mens tot tegenstrijdig gedrag.
- D Van wat verboden wordt, gaat een zekere verleiding uit.

1p 15

"Zo zet de beschikbaarheid van het kwaad aan tot kwaad, zeker als die een verlokking -kennis! genot!- in zich draagt." (regels 181-183)

Welk kritisch commentaar is dan het meest relevant?

De schrijver

- A hanteert een cirkelredenering.
- B maakt een overhaaste generalisatie.
- C ontduikt de bewijslast.
- D vertekent een standpunt.

1p 16

Welke van onderstaande beweringen omschrijft, gelet op de hele tekst, het beste het standpunt van de auteur met betrekking tot het roken?

Roken moet mogen,

- A want het geeft het leven betekenis.
- B want het helpt het leven aan te kunnen.
- C want het leven is toch eindig.
- D want verstandig leven is onverstandig.

1p 17

Wat is de strekking van de slotzin: "En, met verwijzing naar de waarschuwing op de nieuwste sigarettapakjes: niet alleen roken is dodelijk, het leven zelf is dodelijk"?

- A Gezondheid en daarmee samenhangend geluk zijn relatieve begrippen.
- B Het volgen van gezondheidsaanwijzingen leidt nauwelijks tot een langer leven.
- C Voorschriften voor gezond leven worden onvoldoende streng gehandhaafd.
- D Waarschuwingen tegen het roken zijn niet anders dan waarschuwingen tegen het leven.

3p 18

Beredeneer dat voorlichting over de gevaren van roken een averechts effect kan hebben.

Gebruik maximaal 40 woorden.

fragment 1

Er komt een verdriet naar boden dat me verbijstert. Ik stel me voor dat op allerlei plaatsen in het land mensen in zaaltjes verwoede pogingen doen van het roken af te komen. Ik besef dat de tevreden roker niet bestaat.... Geurtz zegt het meermalen: "Een gelukkige verslaafde bestaat niet, dat is een contradictio in terminis. Leven met je verslaving? Dat is leren leven met ongelukkig zijn."

naar: Xandra Schutte, een fragment uit Nooit meer roken

uit: De Groene Amsterdammer, 7 januari 1998

2p 19

Welke vooronderstelling uit de tekst De sublieme sigaret wordt door bovenstaand fragment afgezwakt?

Gebruik maximaal 10 woorden.

fragment 2

O, DIE RECLAME!

In Vrij Nederland van 10 augustus 2002 wordt, zonder dat tabaksmerken worden genoemd, zeer kwaadaardige redactionele tabakspropaganda bedreven. In een artikel dat de hoofdredactrice Xandra Schutte heeft geschreven, genaamd De Sublieme Sigaret, wordt het

roken van sigaretten opgehemeld en verheerlijkt. (...) De rokers zijn o zo zielig, het gaat hier de Amerikaanse kant op en mensen die tegen roken zijn, zijn fanatici. Beter een verkort hedonistisch leven dan een leven zonder te kunnen genieten (in dit geval van het roken). Ik weet wel dat mijn moeder mede door het roken in december 2001 is overleden en dat ze daarvoor vele jaren ziek is geweest: hartproblemen en rokersbenen. Ze kon nauwelijks lopen en het deed veel pijn. Noem dat maar hedonistisch leven! Het mooist is dat Schutte het aantal doden noemt dat door het geweld wordt veroorzaakt (25.000), maar deslaniettemin roken fantastisch vindt, nee, zelfs spreekt van een cultuuruiting.

naar: H.M.
uit: *Opgelucht!*, nr. 43

De schrijver van fragment 2 is het duidelijk niet eens met de opvatting van de schrijver van *De sublieme sigaret*. Eén van de verwijten die gemaakt wordt is dat in de tekst *De sublieme sigaret* het roken van sigaretten wordt opgehemeld en verheerlijkt".

2p 20

Beoordeel of dit verwijt terecht of niet terecht is. Geef bij je standpunt één op de tekst gebaseerd argument.

Het laatste verwijt uit dit fragment aan het adres van Schutte is af te leiden uit de zinsnede: "...nee, zelfs spreekt van een cultuuruiting".

2p 21

Leg uit dat dit verwijt op een verkeerde interpretatie berust.

Klaar!

Algemeen	
Naam opdracht	De sublieme sigaret.
Opleiding/leerjaar	Atheneum 5
Bron	Examen Vwo 2005, Tijdvak 1 (volgorde van de vragen is veranderd)
(Taal)Vaardigheid	Lezen Zakelijke teksten
Taken	1. Lezen van informatieve teksten 3. Lezen van betogende teksten
Taalniveau opdracht	4F Kan een grote variatie aan teksten lezen over tal van onderwerpen uit de (beroeps)opleiding en van maatschappelijke aard en kan die in detail begrijpen.
Opdracht	
Tekstkenmerken	De teksten zijn complex en de structuur is niet altijd duidelijk. Deze tekst voldoet volledig aan de beschrijving van een tekst op niveau 4F.
Omschrijving tekstsoort	De tekst is een opiniërend, beschouwend artikel uit een opinieweekblad.
Typering van de opdracht(en): Wat moet de leerling doen?	De leerling moet 21 vragen beantwoorden die gericht zijn op begrijpen, interpreteren en evalueren.

Beoordeling		
Kenmerken Taakuitvoering	Niveau 4F	Opmerkingen
Techniek en woordenschat		Dit kenmerk wordt op dit niveau niet beschreven.
Begrijpen	Maakt onderscheid tussen uiteenzettende, beschouwende of betogende teksten. Maakt onderscheid tussen argumenten: objectieve vs. subjectieve argumenten en onderscheidt drogredenen van argument.	Dit artikel is gebaseerd op een ingewikkeld argumentatieschema dat de leerling moet doorgronden. 4F.
Interpreteren	Kan een vergelijking maken met andere teksten en tussen tekstdelen. Kan ook impliciete relaties tussen tekstdelen aangeven. Herkent persoonlijke waardeoordelen en interpreteert deze als zodanig.	De leerling moet tekstdelen en (kleinere) teksten vergelijken met de hoofdtekst. Daarbij moet hij eigen inschattingen maken. Dit vergt op dit punt leesvaardigheid op niveau 4F.
Evalueren	Kan argumentatie analyseren en beoordelen. Kan een tekst beoordelen op consistentie. Kan taalgebruik beoordelen.	Een aantal vragen is gericht op het analyseren en beoordelen van argumentatie. Soms wordt ook gevraagd de consistentie van de argumentatie te beoordelen, bijvoorbeeld bij de vraag 'Leg uit dat dit verwijt op een verkeerde interpretatie berust' (vraag 21).
Samenvatten	Kan van een tekst een goed geformuleerde samenvatting maken die los van de uitgangstekst te begrijpen valt.	Wordt niet gevraagd.
Opzoeken		Wordt niet gevraagd.
Toelichting		
Op alle punten die beoordeeld kunnen worden scoort deze opdracht op niveau 4F. De uiteindelijke inschaling van de totale opdracht op niveau 4F is dus een logische.		

5. Samenvatting en conclusie

5.1 Opbrengst

In dit hoofdstuk geven we een beeld van de opgedane ervaringen in het werken met het Referentiekader taal. We beginnen met een terugblik op de verzamelde voorbeelden. Tabel 1 geeft een overzicht van de hiervoor gepresenteerde voorbeelden.

	1F	2F	3F	4F
Schrijven Correspondentie	1	3	2	-
Schrijven Verslagen werkstukken, samenvattingen en artikelen	3	4	4	1
Lezen Zakelijke teksten	1	5	2	1

Tabel 1: overzicht van de gevonden treffende voorbeelden

Van de veertig brieven en veertig artikelen en vijftig leesteksten die zijn voorgelegd, zijn er dus respectievelijk zes, twaalf en negen geselecteerd. Deze zevenentwintig voorbeelden (=21%) voldoen naar het oordeel van de betrokken docenten en ons vrij nauwkeurig aan de gegeven kenmerken van de taakuitvoering. De overigen zitten er op een of meer aspecten (net) naast, of (bij lezen op 3F) waren meer van hetzelfde: het zijn voorbeelden van leerlingprestaties op weg naar een niveau hoger. Die hebben we hier niet gepresenteerd.

Brieven op niveau 4F hebben we met de docenten niet gevonden. Dat komt overeen met onze indruk dat het schrijven van brieven op dat niveau geen gewoonte is in het voortgezet onderwijs. Het formuleren van opdrachten voor de tweede fase van het vo om brieven op het niveau van 4F te schrijven lijkt ook niet eenvoudig en weinig realistisch. Het leren schrijven van persoonlijke correspondentie op dat niveau maakt tot op heden geen onderdeel uit van het schoolvak Nederlands (zie Projectgroep Nederlands in de tweede fase, 2002; Bonset 2007). Het is de vraag wat deze discrepantie voor het schoolvak Nederlands en/of het referentiekader betekent. Komt het voor dat brieven op dit niveau geschreven worden? Of zou bij deze taak niveau 3F het hoogste niveau moeten zijn? De ambitie die spreekt uit de referentieniveaus is dat het schrijven van een brief in vwo op termijn op niveau 4F zou moeten komen. Of dit realistisch is zal uit nader onderzoek moeten blijken. De omschrijving op niveau 4F lijkt in elk geval erg hoog gegrepen. Dit lijkt ook te gelden voor sommige kenmerken van de taakuitvoering bij *schrijven*, te weten *Afstemming op publiek*, *Woordgebruik* en ook *Leesbaarheid*. Met name de afstemming op het publiek lijkt niet haalbaar: in welk jaar van de opleiding Journalistiek kunnen studenten daaraan voldoen?

Ook hebben we slechts één treffend voorbeeld van (betogende) *artikelen* op niveau 4F gevonden. Daarvoor zouden twee mogelijke verklaringen kunnen zijn. Ten eerste dat op dit moment het huidige onderwijs nog niet gericht is op het bereiken van niveau 4, met andere woorden dat in het onderwijs de lat voor vwo-leerlingen hoger moet komen te liggen. Een andere verklaring kan zijn, dat niveau 4F wellicht voor (75% van) de leerlingen in het vwo te hoog is. In het eerste geval zou het onderwijs zo moeten worden aangepast, dat 75% van de vwo-leerlingen niveau 4F wel haalt. In het tweede geval zou de beschrijving van het referentieniveau 4F minder ambitieus moeten worden.

Dat er maar één voorbeeld voor het lezen van *zakelijke teksten* op 1F gevonden is, hoeft niet te verbazen. Het (lees)onderwijs in het vo richt zich op een hoger niveau. Treffende voorbeelden van leesteksten met opdrachten op niveau 2F komen voldoende voor (net als opdrachten op weg naar 2F en opdrachten die iets verder gaan). Dat er maar twee treffende voorbeelden op niveau 3F opgenomen zijn, heeft te maken met de geringe variatie die in het voorliggende pakket aangetroffen werd: het zijn allemaal (examen)teksten met (op het examen voorbereidende) vragen. Dat er niet meer dan één treffend voorbeeld van 4F gevonden is, lijkt echter wel tekenend te zijn. Dit komt overeen met de bevindingen in de zogenoemde koppelingsonderzoeken (Bonset, Meestringa & de Vries 2009a, 2009b), waarin de vwo-examens leesvaardigheid Nederlands weliswaar als zijnde boven niveau B2 (waarop 3F is gebaseerd) geassocieerd werden, maar lang niet op niveau C1 (dat aan de basis van niveau 4F ligt). Net als bij de vaardigheid schrijven is ook hier de vraag of het referentiekader de lat op niveau 4F te hoog legt of dat docenten en leerlingen beter moeten trainen om over de 4F-lat heen te komen.

5.2 Praktijkkennis van docenten

Door de argumenten te verzamelen die de docenten maken bij het ordenen van leerlingproducten (artikelen, betogen en brieven met bijbehorende opgaven) en leesteksten met opdrachten, kunnen we een beeld geven van de praktijkkennis die deze docenten daarbij gebruiken. We doen dat achtereenvolgens voor schrijven en lezen.

Meer dan 370 opmerkingen die bij het ordenen van de schrijfproducten zijn gemaakt, zijn hieronder in Tabel 1 ondergebracht in vier categorieën: inhoud, vorm, gebruik en aanpak. Percentueel is daarbij aangegeven welk deel die opmerkingen uitmaken van het totaal aantal geordende opmerkingen (0 % is afgerond minder dan 0,5 %).

Opvallend is dat veel opmerkingen inhoudelijk van aard zijn (42%), waarbij het veelal gaat om de woordkeuze van de leerling, de gehanteerde argumentatie en de waargenomen diepgang van de tekst. Maar het meest komen toch opmerkingen over de vorm voor en dan met name over opbouw van teksten (15%) en zinnen (14%). Ook valt ons op dat docenten bij het beoordelen van de kwaliteit van teksten van leerlingen regelmatig de aanpak van de leerlingen in ogenschouw nemen (12%). De terminologie die docenten daarbij gebruikt hebben, valt af te lezen in onderstaande tabel.

Opmerkingen	%	%
Vorm		53
<i>Tekststructuur</i>		33
• mooie alinea-indeling/betere opbouw van de tekst/ gebrekkige opbouw	15	
• conventies goed gehanteerd, vormgeving	7	
• beter slot, afsluiting, ontbrekend slot	4	
• betere inleiding, ontbrekende inleiding	4	
• grotere tekstlengte	1	
• elke alinea is een eenheid	1	
• (meer of minder) goede titel	1	
• fraaiere tussenkopjes	1	
<i>Zinsconstructie</i>		14
• leerlingen maken vaak te lange zinnen, lengte is goed, mooie zinnen, slechtlopende, gekunstelde zinnen	14	
<i>Spelling en interpunctie</i>		3
• spelfouten	3	
• (in)correcte interpunctie	2	
• goed gekozen bijzondere interpunctie	1	

Opmerkingen	%	%
<ul style="list-style-type: none"> • incorrecte werkwoordspelling • hoofdletterfouten 	0	
<i>Tekstlay-out</i>		3
<ul style="list-style-type: none"> • lay-out is professioneler/laat te wensen over • bronverwijzingen 	2	
	0	
Inhoud		42
<i>Vocabulaire</i>		15
<ul style="list-style-type: none"> • ruimere, mooie woordkeus, creatief, beleefdheidsvormen • goed/verkeerd gebruik van signaal- en/of verwijswaarden 	11	
	4	
<i>Argumentatie</i>		12
<ul style="list-style-type: none"> • betere, armoediger, grondiger, eenvoudiger argumentatie • doorleefdere, betrokken argumentatie/jonge mensen komen moeilijk met goede argumenten/geen touw aan vast te knopen 	9	
	3	
<i>Diepgang</i>		10
<ul style="list-style-type: none"> • heeft minder, heeft meer inhoud, is slechter/meer of minder niveau, min of meer diepgaand • onderwerp is moeilijker/grotere afstand/zit er net naast 	10	
	1	
<i>Communicatief, doelgerichtheid</i>		5
<ul style="list-style-type: none"> • voldoet niet aan doel, bedoeling is onduidelijk, boodschap komt over • bevat oproep tot actie, inhoudelijke motivatie • verdieping in doelgroep/publiekgerichtheid 	2	
	1	
	1	
Gebruik		19
<i>Stijl</i>		11
<ul style="list-style-type: none"> • betere stijl, krachtig, wollig, warrig, academisch • tekst bevat stijlbreuk, niet passende uitdrukkingen • leuk om te lezen, humor, loopt goed • omslachtig opgeschreven • stelt vragen • vat samen 	5	
	2	
	2	
	1	
	0	
	0	
<i>Toon</i>		8
<ul style="list-style-type: none"> • geen passende toon, netjes van toon, bewogen, te emotioneel, geen afstand, (in)formeel 	8	
Aanpak		12
<ul style="list-style-type: none"> • opdracht is goed/niet goed uitgevoerd • meer twijfel aan authenticiteit (knip- en plakwerk?) • lastiger uit te voeren, verwarrender instructie • hoeveelheid tekst die verwerkt moet zijn voor het schrijven, goed/te weinig gebruik van bronnen • leerling heeft (al dan niet) moeite gedaan/eigen inbreng • neemt veel letterlijk over uit de opdracht 	6	
	2	
	2	
	2	
	1	
	0	

Tabel 1: opmerkingen van docenten bij de beoordeling van schriftelijke leerlingproducten met percentages (N = 363).

Het Referentiekader taal geeft voor het beoordelen van schriftelijke leerlingproducten zes kenmerken van de taakuitvoering:

- Samenhang
- Afstemming op doel
- Afstemming op publiek
- Woordgebruik en woordenschat
- Spelling, interpunctie en grammatica
- Leesbaarheid

We kunnen deze indeling van kenmerken leggen naast het gevonden beeld van de praktijkkennis die docenten inzetten bij het beoordelen van schriftelijke leerlingproducten. Tabel 2 laat zien dat het eerstgenoemde tekstkenmerk Samenhang in de verzamelde opmerkingen sterk terug te vinden is (33 en 12%). Van de twee daarop volgende tekstkenmerken (Afstemming op doel en publiek) kan dat bepaald niet gezegd worden. Opmerkingen over Woordgebruik en woordenschat en Spelling, interpunctie en grammatica worden elk ongeveer een op de zes keer genoemd. Aan de strategische component (Aanpak) besteedt het Referentiekader in het geheel geen aandacht. De Expertgroep Doorlopende Leerlijnen is echter zeer expliciet over het belang van taalleer- en taalgebruikstrategieën (2008, p. 10 en 11): het vormt in haar ogen een overkoepelend domein 0 en de strategieën zouden bij elk domein (mondelinge vaardigheid, leesvaardigheid en schrijfvaardigheid) herhaald moeten worden.

Opmerkingen	%	%	Tekstkenmerken
Vorm		53	
<i>Tekststructuur</i>	33		Samenhang
<i>Zinsconstructie</i>	14		Grammatica
<i>Spelling en interpunctie</i>	3		Spelling, interpunctie
<i>Tekstlay-out</i>	3		Leesbaarheid
Inhoud		42	
<i>Vocabulaire</i>	15		Woordgebruik en woordenschat
<i>Argumentatie</i>	12		Samenhang
<i>Diepgang</i>	10		?
<i>Communicatief, doelgerichtheid</i>	5		Afstemming op doel; op publiek
Gebruik		19	
<i>Stijl</i>	11		Woordgebruik en woordenschat
<i>Toon</i>	8		Afstemming op publiek
Aanpak		12	-

Tabel 2: praktijkkennis van docenten gerelateerd aan de tekstkenmerken van het Referentiekader taal.

Bij het ordenen van de leesteksten en bijbehorende opdrachten is het aantal (124) en de variatie in de opmerkingen van de docenten aanzienlijk kleiner. Docenten zijn minder gewend leesteksten en -opdrachten dan schrijfproducten te beoordelen en hebben voor het eerste minder taal beschikbaar, zou je kunnen concluderen. Ook zou je kunnen concluderen dat het beoordelen van leerlingproducten andere reacties uitlokt dan het beoordelen van opdrachten. Bij lezen zijn de opdrachten beoordeeld; niet de door leerlingen gemaakte uitwerkingen daarvan. Een derde conclusie kan zijn dat leesopdrachten minder reacties oproepen omdat ze minder diverse leerlingproducten opleveren: door hun sterke sturing bij leesopdrachten ligt

vrijwel vast wat de leerling moet opschrijven. Tabel 3 geeft een beeld van de gemaakte opmerkingen. De opmerkingen zijn weer geordend en van percentages voorzien.

Opmerkingen	%	%
Inhoud		37
<ul style="list-style-type: none"> • abstractieniveau van de tekst / onderwerp is dichterbij • woordgebruik, eenvoudige taal, beeldende taal, kinderlijke toon • (hoog) filosofisch niveau van de tekst, gemakkelijker tekst, lastiger tekst • eenvoudiger van inhoud, concreet, bekende informatie • lezer wordt wel/niet (met 'je') aangesproken • gecondenseerde tekst, hoge informatiedichtheid • minder frequente woorden • veel voorbeelden, veel uitleg 	14 8 4 4 3 2 2 1	
Vorm		23
<ul style="list-style-type: none"> • korter/langer (lengte van de tekst), meer tekst (twee teksten) • duidelijke structuur aanwezig • zinslengte (korter, eenvoudig) • geen lastige constructies (zinsbouw) • aanwezigheid kopjes structureren, lijken het lezen gemakkelijker te maken dan het is 	13 5 3 1 2	
Vragen		35
<ul style="list-style-type: none"> • aanwezigheid functievragen, argumentatievragen, lastiger vragen, feiten/meningvragen, doel van de schrijver afleiden, lastiger vanwege de opdrachten die meer van je leesvaardigheid vragen, kritisch kunnen lezen, betrouwbaarheid beoordelen, in eigen woorden weergeven, secuur lezen vereist • helderheid, eenvoud van de opdracht, letterlijke vragen, opzoekvragen, gestructureerde vragen • hoofdgedachte, gericht op betekenis, vragen naar inhoud • samenvatten • examentraining • aantal vragen (meer) 	15 10 2 2 2 2	
Steun voor de leerling		4
<ul style="list-style-type: none"> • het (mogen/moeten) samenwerken maakt de opdracht gemakkelijker, vrijblijvender ook • uitleg bij vragen • veel structuur gegeven 	3 1 1	

Tabel 3: geëtaleerde praktijkkennis bij het ordenen van leesteksten en –opdrachten (N=124).

De meeste opmerkingen zijn inhoudelijk van aard over het niveau van de tekst, waarbij afstand tot het onderwerp of de mate van abstractie van de tekst (14%), de moeilijkheid van de tekst en van het woordgebruik (samen 12%) de hoofdmoot vormen. Daarnaast zijn er relatief veel opmerkingen gemaakt over de lengte van de te lezen tekst (13%). Ook gaan veel opmerkingen over de kwaliteit van de vragen of opdrachten bij de tekst (33 %).

Het Referentiekader taal geeft bij het lezen van zakelijke teksten onder Tekstkenmerken beschrijvingen van de structuur van de te lezen teksten, de informatiedichtheid en de lengte. Ongeveer een vijfde van de opmerkingen van de docenten gaan daarover.

Bij de kenmerken van de taakuitvoering staat het volgende omschreven:

- Techniek en woordenschat
- Begrijpen
- Interpretieren
- Evalueren
- Samenvatten
- Opzoeken.

Deze kenmerken van de taakuitvoering zijn te relateren aan de opmerkingen over de vragen (35%). De mate van steun voor de leerling komt niet terug in het Referentiekader taal.

5.3 Ervaringen met het Referentiekader

5.3.1 Werkwijze

Door de gekozen werkwijze hebben alle deelnemers aan dit project gewerkt met de beschrijvingen van de niveaus Schrijven en Lezen zakelijke teksten. Eerst hebben de docenten respectievelijk de voorliggende leerlingproducten (artikelen en brieven) en leesteksten met opdrachten geordend van eenvoudig naar complex, van laag naar hoog. Dit deden ze op grond van hun eigen expertise. In die volgorde zijn dezelfde stukken daarna door hen beoordeeld aan de hand van het betreffende referentiekader voor respectievelijk schrijven en lezen. De instructie daarbij was als volgt.

Van elke combinatie leerlingproduct/opdracht wordt eerst het niveau geschat/gekozen aan de hand van de 'algemene omschrijving' en de 'taakomschrijving' (p. 19 van *Een nadere beschouwing*). Afgaande op de algemene omschrijvingen van schrijfvaardigheid, is dit product op, onder, of boven niveau 1F? Of is dit product op, onder of boven niveau 2F? Enzovoort. Daarna wordt het niveau nauwkeuriger bepaald met de 'kenmerken van de taakuitvoering' (p. 20 en 24 van *Een nadere beschouwing*) op dat gekozen niveau (1F, 2F, 3F of 4F). Als aan (vrijwel) alle kenmerken op dat niveau voldaan is, moet gekeken worden of het wellicht dan een prestatie van een niveau hoger is, enzovoort. De inschatting die gemaakt is wordt nu onderbouwd met behulp van de kenmerken van de taakomschrijving die bij het ingeschatte niveau horen. Eén voor één worden de kenmerken nagelopen. In hoeverre is het betreffende kenmerk van de taakuitvoering op dit niveau aanwezig in het leerlingproduct en waar blijkt dat uit? Tot slot wordt de totaalbalans opgemaakt. Is dit inderdaad een product op het niveau waarop men het eerst inschatte en alles afwegende, waarom? Zit het product precies op een beschreven niveau? Zo nee, waarom zit het eronder of erboven?

Deze instructie richt zich op de schrijfproducten. Voor de leesteksten is dezelfde procedure gevolgd, met gebruikmaking van de tabellen van pagina 16 en 17 van *Een nadere beschouwing*, waarin het Referentiekader voor het Lezen van zakelijke teksten beschreven staat.

5.3.2 Waarde van het kader

Opvallend was dat in vrijwel alle gevallen het beoordelen van de leerlingproducten en de leesteksten leidt tot een bijstelling van de rangorde. Meestal gaat het om een verschuiving van een of twee posities, maar ook wel om grotere verschuivingen. Onderstaande tabel geeft daarvan een voorbeeld: er zijn in twee rondes tien artikelen beoordeeld: op 29-09 zijn ze geordend en op 10-11 zijn ze door dezelfde docenten beoordeeld aan de hand van het referentiekader.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
29-09	C1	C10	C2	C8	C4	C7	C9	C5	C3	C6
10-11	C1	C10	C8	C5	C9	C2	C7	C3	C6	C4

Tabel 4: ordening van tien leerlingproducten in een van de groepen.

Drie opvallende uitkomsten worden door deze groep als volgt verklaard.

- Het artikel C4 is gestegen van positie 5 naar positie 10. De tekst bleek over de hele breedte sterk te zijn, terwijl de eerste beoordeling sterk beïnvloed werd door incidenten in de formulering.
- Het artikel C5 is gedaald van positie 8 naar positie 4. Deze tekst leek aanvankelijk over het geheel genomen aardig maar blijkt op enkele kenmerken van de taakuitvoering gewoon ondermaats of niet te scoren.
- Het artikel C2 is gestegen van positie 3 naar positie 6. Deze tekst bleek over de hele breedte sterker te zijn dan aanvankelijk gedacht, terwijl de eerste beoordeling sterk beïnvloed werd door incidenten in de formulering.

Eerder hebben we gezien (tabel 1) dat docenten het vaakst iets opmerken over de bouw van zinnen en teksten. Dit laat zien dat een meer geleide globale beoordeling (de leerlingproducten met opdrachten worden per kenmerk van de taakuitvoering globaal beoordeeld) tot andere resultaten leidt. De algemene opvatting van de docenten was dat de tweede beoordeling beter en nauwkeuriger was dat de eerste, mede dankzij het Referentiekader.

Het voorbeeld uit tabel 4 is een vrij extreem voorbeeld. In de andere groepen en bij de brieven en de leesteksten zijn er minder verschuivingen (zie tabel 5 van één van de groepen die leesteksten met opdrachten heeft beoordeeld) en in een enkel geval zelfs helemaal niet. Deze variatie kunnen we niet verklaren en daarom lijkt ons nader onderzoek naar de rol van het Referentiekader bij het beoordelen van leerlingprestaties gewenst.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
10-11	A3	A12	A2	A11	A10	A8	A4	A1	A5	A7	A9	A6
25-11	A3	A10	A12	A2	A11	A8	A4	A5	A1	A7	A9	A6

Tabel 5: ordening van leesteksten met –opdrachten in één van de groepen.

5.3.3 Kanttekeningen bij het kader

Een goed werkend Referentiekader zal weinig vragen oproepen bij het gebruik ervan. Of dat haalbaar is, weten we niet en dit verslag toont dat er met het Referentiekader goed te werken is, maar mogelijk kan het beter. Daarom staan we tot slot stil bij opmerkingen over de omschrijvingen in het Referentiekader die tijdens het werken ermee naar voren gekomen zijn. Het intensief werken met de referentiekaders bij het beoordelen van schrijfproducten van leerlingen (verslagen enzovoort en correspondentie) met de opdracht erbij en het beoordelen van opdrachten bij zakelijke teksten heeft een aantal ervaringen opgeleverd, die in drie groepen uiteenvallen.

- Lastigheden, die waarschijnlijk niet te vermijden zijn.
- Onduidelijkheden die wellicht door redactie van de tekst en/of nader onderzoek verbeterd kunnen worden.
- Gebreken, die vragen om reparatie.

Lastigheden

- In de niveaubeschrijvingen zitten elementen die slechts op basis van een aantal taalprestaties te beoordelen zijn. Bij *schrijven* is bijvoorbeeld het kunnen hanteren van meerdere registers (afstemming op publiek, niveau 4F) iets wat slechts op basis van

meerdere schrijfproducten beoordeeld kan worden. Bij *lezen* is het kenmerk *techniek en woordenschat* lastig op basis van één tekst te beoordelen. Daar staat bij 2F: 'Op dit niveau is de woordenschat geen onderscheidend kenmerk meer.' Om dat te laten zien, zullen veel teksten gelezen moeten worden.

Dit geeft aan, dat er nog een vertaling plaats moet vinden van referentieniveaus naar beoordelingsmodellen voor afzonderlijke leerlingprestaties.

- Het is ook de vraag of en hoe de (zes) kenmerken van de taakuitvoering bij beoordelingen gewogen moeten worden. Zijn ze van gelijk gewicht en zo nee, wat zijn dan de respectievelijke gewichten? Moet aan alle zes kenmerken voldaan worden, of kan er gecompenseerd worden? In deze studie zijn we op zoek gegaan naar (treffende) voorbeelden die aan alle kenmerken voldeden en hebben we de kenmerken beschouwd als van gelijk gewicht. Daarmee hebben we het probleem van de weging van de afzonderlijke kenmerken van de taakuitvoering vermeden. Wanneer prestaties beoordeeld moeten worden waarbij het niveau van uitvoering bij de verschillende kenmerken uiteenloopt, is het de vraag hoe het totaaloordeel over de prestatie tot stand moet komen. Hoe beslis je dan op welk niveau een prestatie in zijn totaliteit ingeschaald moet worden?
- Soms is de niveaubeschrijving niet consequent. Zo wordt bij schrijven bij het kenmerk van de taakuitvoering *Spelling, interpunctie en grammatica* op niveau 1F gerefereerd aan het gebruik van eenvoudige zinsconstructies en wordt op de niveaus 2F, 3F en 4F geen omschrijving van de aard van de zinsconstructies gegeven.

Onduidelijkheden

- In de Algemene omschrijving bij Lezen zakelijke teksten staat bij 2F dat leerlingen teksten kunnen schrijven over onderwerpen die 'verder van ze afstaan'. Wat is verder? En wat is bij niveau 3F en 4F het verschil tussen 'onderwerpen uit...' en 'tal van onderwerpen uit...'? ?
- De Tekstkenmerken bij lezen zijn op niveau 1F en 2F zodanig beschreven, dat het lastig is het onderscheidende aspect of de onderscheidende aspecten te ontdekken: 'een eenvoudige structuur' tegenover 'een heldere structuur'; 'een lage informatiedichtheid' tegenover 'overwegend een lage informatiedichtheid'; wat betekent 'niet te lang'? De omschrijving van Tekstkenmerken op niveau 3F is ronduit vaag: Wat moet worden verstaan onder 'relatief complex'? Wat houdt het in als wordt gezegd dat de informatiedichtheid 'hoog kan zijn'?
- Er staan soms vreemde dingen in het referentiekader. Bij lezen staat bij Taken – 3. Lezen van betogende teksten op niveau 3F: 'Kan betogende teksten lezen, waaronder teksten uit schoolboeken, opiniërende artikelen.' Welke schoolboekteksten worden hier bedoeld? Schoolboekteksten zijn, nemen we aan, over het algemeen toch vrij feitelijk van aard?
- Ook bij schrijven is het onderscheid tussen de opeenvolgende niveaus lang niet altijd duidelijk. In de Algemene omschrijving staat bijvoorbeeld bij 1F 'alledaagse onderwerpen of onderwerpen uit de leefwereld' en in 2F 'uiteenlopende vertrouwde onderwerpen'. Wat is het verschil?
- In de taakomschrijvingen bij Correspondentie is niet goed duidelijk wat op 2F een 'eenvoudige zakelijke brief' is. Wanneer is de brief niet meer eenvoudig? En is zo'n moeilijkere brief dan automatisch een brief op 3F: in de taakomschrijving bij 3F wordt over de mate van eenvoud of complexiteit niets (meer) gezegd. Daar wordt gesproken van 'adequaat'. Is een 'eenvoudige zakelijke brief' dan niet adequaat?
- De onduidelijkheid speelt ook bij de *Kenmerken van de taakuitvoering* bij *schrijven*. Een paar voorbeelden:
  - *Afstemming op publiek*: Op niveau 1F wordt gezegd dat het verschil tussen formeel en informeel taalgebruik gehanteerd moet kunnen worden. Op niveau 2F moet de leerder woordgebruik en toon aan het publiek aan kunnen passen. Dat ligt heel dicht bij elkaar.

- *Woordgebruik en woordenschat*: Op niveau 2F mag de leerder nog fouten maken, op niveau 3F maakt hij nog slechts een enkele fout. Wat is het verschil?
- Bij *spelling, grammatica en interpunctie* is er sprake van, opeenvolgend, redelijk accurate, redelijke, betrekkelijk grote en hoge mate van grammaticale correctheid. Waar ligt het onderscheid.

Gebreken

- In de beschrijvingen van de referentieniveaus is te weinig aandacht voor de 'inhoud' van de te schrijven en te lezen teksten. Bij *schrijven* en bij *lezen zakelijke teksten* wordt in de *Algemene omschrijving* op de niveaus 2F, 3F en 4F over 'onderwerpen uit de (beroeps)opleiding en van maatschappelijke aard' maar wordt daarin geen onderscheid gemaakt. Impliciet is er aandacht voor dit aspect bij het kenmerk *samenhang*. Maar die impliciete aandacht is lang niet altijd voldoende om onderscheid te maken tussen teksten van verschillend inhoudelijk niveau (abstractieniveau en complexiteit).
- De aanpak van de leerling en de mate van steun die de opdracht geeft, maakt veel uit voor het niveau waarop de prestatie beoordeeld kan worden, en dit aspect moet ook altijd bij de beoordeling betrokken worden. Deze strategische kant van taalvaardigheid is echter niet in het Referentiekader verwerkt. Weliswaar is de Expertgroep taal en rekenen (2008) zeer expliciet over het belang van taalleer- en taalgebruikstrategieën en duidelijk over haar redenen om dit niet in de beschrijvingen op te nemen, het ontbreken ervan wordt bij het gebruik van het referentiekader om leerlingprestaties te beoordelen als een belangrijk gemis ervaren.
- Bij lezen is bij het kenmerk van de taakuitvoering *Techniek en woordenschat* de stap tussen niveau 1F en 2F erg groot en is het niet terecht dat er op niveau 3F en 4F niets over woordenschat gezegd wordt. Zit er geen onderscheid tussen niveau 2F en 3F? Dat lijkt niet alleen onwaarschijnlijk, de ervaring bij het beoordelen van de teksten is dat ook de gehanteerde (meer of minder abstracte) woordenschat uitmaakt hoe complex de leesopdracht is.

5.4 Conclusies

Dit leidt ons tot het trekken van de volgende conclusies:

- Bij het werken met het referentiekader is gebleken, dat de niveaubeschrijvingen over het algemeen goed hanteerbaar zijn bij de inschaling van leerlingproducten en opdrachten. Door het hanteren van de niveaubeschrijvingen praatten docenten vanuit een gezamenlijke basis over opdrachten en producten. Op deze manier ontstond in de meeste gevallen overeenstemming over de inschaling ervan.
- Zowel bij schrijfvaardigheid als bij leesvaardigheid is gebleken dat er weinig opdrachten en leerlingprestaties op niveau 4F te vinden zijn. De vraag is of niveau 4F wel bereikbaar is voor vwo-leerlingen of dat het onderwijs een extra inspanning zal moeten leveren om 75% van de leerlingen op niveau 4F te brengen. Nader onderzoek is nodig om deze vraag te beantwoorden.
- Ook is nader onderzoek nodig om vanuit de referentieniveaus te komen tot precieze inschaling van leerlingprestaties en uiteindelijk tot het bepalen van de vraag of een leerlingprestatie voldoende is voor een bepaald niveau of niet. Wanneer een beoordelaar te maken heeft met een leerlingprestatie die op kenmerken van de taakuitvoering gedifferentieerd beoordeeld wordt, is het de vraag hoe het oordeel over de totale prestatie uitvalt en of daarbij de verschillende kenmerken even zwaar moeten meewegen. De daarop volgende vraag is dan hoe de inschaling van een leerlingprestatie uiteindelijk vertaald kan worden in een cijfermatige beoordeling.
- Het Referentiekader is in 2009 door de minister vastgesteld en zal voorlopig niet veranderen. Het werken met het Referentiekader zal nieuwe ervaringen opleveren en tot nieuwe inzichten leiden. Op grond van de ervaringen in dit project zouden we kunnen

komen tot de aanbeveling om de beschrijvingen van de niveaus op de volgende punten aan te passen:

- 1 Neem in de referentieniveaus ook een plek op voor taal(leer)strategieën.
- 2 Maak het aspect 'inhoud' duidelijker in de niveaubeschrijvingen aanwezig. Dat kan door een extra kenmerk van de taakuitvoering op te nemen en uit te werken: onderwerp.
- 3 Maak de beschrijving van de opeenvolgende niveaus meer consequent.
- 4 Maak de opeenvolgende niveaus meer onderscheidend ten opzichte van elkaar.

Literatuur

Bonset (2007). *Handreiking schoolexamen Nederlands havo/vwo. Tweede fase*. Enschede: SLO.

Bonset, H., T. Meestringa & H. de Vries (2008). *De koppeling van centrale examens Nederlands aan referentieniveaus*. Enschede: SLO.

Bonset, H., T. Meestringa & H. de Vries (2009). *Een tweede koppeling van centrale examens Nederlands aan referentieniveaus*. Enschede: SLO.

Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen (2008). *Over de drempels met taal. De niveaus van taalvaardigheid*. Enschede: SLO.

Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen (2009). *Een nadere beschouwing*. Enschede: SLO.

Ministerie van OCW (2009). *Het Referentiekader taal en rekenen. De referentieniveaus*. Den Haag: MinOCW.

Projectgroep Nederlands VO (2002). *Nederlands in de tweede fase. Een praktische didactiek*. Bussum: Coutinho.

Reeds uitgegeven in deze reeks:

- 1 Inhoudselementen Nederlands nader onderzocht (1988).
- 2 Functionele Taalvaardigheid nader onderzocht (1988).
- 3 IBO-leerlingen in een breed-heterogene brugklas (1989).
- 4 Nederlands in het IBO (1990).
- 5 Schoolse taalvaardigheden in zaakvakken: leergangen (1990).
- 6 Schoolse taalvaardigheden in zaakvakken: lespraktijk (1990).
- 7 Spreek- en luisteronderwijs: literatuuronderzoek en methode-analyse (1991).
- 8 Spreek- en luisteronderwijs: case-studies (1991).
- 9 Lees- en schrijfonderwijs: literatuuronderzoek en analyse van kerndoelen en methoden (1992).
- 10 Allochtone leerlingen in het Moderne Vreemde Talenonderwijs.
- 11 Nee, dat bedoelt ze toch niet! (1993).
- 12 Actief Leren (1994).
- 13 Het toetsen van schoolse taalvaardigheden. Een pilot-onderzoek (1994).
- 14 Spreken en Luisteren in de Tweede Fase. De gedocumenteerde groepsdiscussie op het Pierson College in Den Bosch (1995).
- 15 Spreken en Luisteren in de Tweede Fase. Spreekbeurt en discussie op het Libanon Lyceum in Rotterdam (1995).
- 16 Spreken en Luisteren in de Tweede Fase. Presenteren, discussiëren en notuleren op de scholengemeenschap Winkler Prins in Veendam (1995).
- 17 Spreken en Luisteren in de Tweede Fase. Het debat op de scholengemeenschap Huizermaat in Huizen (1996).
- 18 Spreken en Luisteren in de Tweede Fase. Triospreekbeurt, debat en discussie op het Montessori Lyceum Herman Jordan in Zeist (1995).
- 19 Spreken en Luisteren in de Tweede Fase. Het opiniërende gesprek op het Paulus-Lyceum in Tilburg (1998).
- 20 Spreken en Luisteren in de Tweede Fase. Groepssprekbeurt en discussie op het Over Betuwe College in Bemmelen (1996).
- 21 Over de grenzen van literatuuronderwijs. De mogelijkheden van intercultureel literatuur- en fictie-onderwijs (1995).
- 22 Discussieprestaties van NT2-leerlingen in de bovenbouw van havo en vwo (1995).
- 23 Samenwerkend Leren in heterogene klassen (1996).
- 24 Taalbeleid op drie vbo/mavo scholen. Drie casestudies in het schooljaar 1995-1996 (1997).
- 25 Takenpakket coördinatie taalbeleid voortgezet onderwijs (1997).
- 26 Het leesdossier bij literatuur. Een onderzoek naar problemen en oplossingen in de praktijk (1997).
- 27 Taalbeleid op drie vo-scholen in grote steden. Drie casestudies in het schooljaar 1996-1997 (1998).
- 28 Integratie van NT2-NT1 in de lerarenopleiding (1999).
- 29 Nederlands in het praktijkonderwijs. Verslag van de stand van zaken in het praktijkonderwijs en aanbevelingen voor verdere ontwikkeling (2000).
- 30 Schrijfonderwijs en ICT in de tweede fase. Schrijven in 4 vwo op het Amstelveen College (2000).
- 31 Moeilijk lerenden in de ISK. Een literatuurstudie en twee casestudies (2000).
- 32 Nederlands in de basisberoepsgerichte leerweg (2002).
- 33 Hoogbegaafde leerlingen en het vak Nederlands (2002).
- 34 NT2-niveaus: leerdoelen en lesmateriaal (2002).
- 35 Schrijven in de tweede fase op twee scholen (2003).

- 36 Taalgericht en interactief bouwen (2003).
- 37 Nederlands verrijkt (2003).
- 38 Het schoolvak Nederlands opnieuw onderzocht (2003).
- 39 Kijk- en luisteronderwijs in het vmbo (2005).
- 40 Nederlands in het vmbo. Een enquête onder docenten (2006).
- 41 Nederlands in het vmbo. Interviews en casestudies (2007).
- 42 Doorlopende leerlijnen voor taal in het onderwijs. Gesprekken met tien experts (2008).
- 43 De koppeling van centrale examens Nederlands aan referentieniveaus (2008).
- 44 Een tweede koppeling van centrale examens Nederlands aan referentieniveaus (2009).

SLO is het nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling. Al 35 jaar geven wij inhoud aan leren en innovatie in de driehoek beleid, wetenschap en onderwijspraktijk. De kern van onze expertise betreft het ontwikkelen van doelen en inhouden van leren, voor vele niveaus, van landelijk beleid tot het klaslokaal.

We doen dat in interactie met vele uiteenlopende partners uit kringen van beleid, schoolbesturen en -leiders, leraren, onderzoekers en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties (ouders, bedrijfsleven, e.d.).

Zo zijn wij in staat leerplankaders te ontwerpen, die van voorbeelden te voorzien en te beproeven in de schoolpraktijk. Met onze producten en adviezen ondersteunen we zowel beleidsmakers als scholen en leraren bij het maken van inhoudelijke leerplankeuzes en het uitwerken daarvan in aansprekend en succesvol onderwijs.

SLO

Piet Heinstraat 12
7511 JE Enschede

Postbus 2041
7500 CA Enschede

T 053 484 08 40

F 053 430 76 92

E info@slo.nl

www.slo.nl

slo